

TOELICHTING

Inhoudsopgave

HOOFDSTUK 1 Inleiding	3
1.1 Aanleiding	3
1.2 Stukken bij het plan	3
1.3 Ligging van het plangebied	5
1.4 Huidig planologisch situatie	6
1.5 Leeswijzer	7
HOOFDSTUK 2 Planbeschrijving	8
2.1 Functionele structuur	8
2.2 Verkeersstructuur	9
2.3 Ontstaansgeschiedenis en stedenbouwkundige opzet	12
HOOFDSTUK 3 Beleidskader	26
3.1 Rijksbeleid	26
3.2 Provinciaal beleid	28
3.3 Gemeentelijk beleid	31
HOOFDSTUK 4 Omgevingsaspecten	41
4.1 Milieuzonering	41
4.2 Bodem	42
4.3 Cultuurhistorie inclusief archeologie	42
4.4 Duurzame verstedelijking	49
4.5 Ecologie	49
4.6 Externe veiligheid	53
4.7 Geluid	62
4.8 Kabels en leidingen	63
4.9 Lichthinder	63
4.10 Luchtkwaliteit	64
4.11 Verkeer	64
4.12 Water	64
HOOFDSTUK 5 Juridische toelichting	68
5.1 Inleiding	68
5.2 Planregels	68
5.3 Toelichting op de bestemmingen	71

HOOFDSTUK 6 Economische uitvoerbaarheid	79
6.1 Maatschappelijke uitvoerbaarheid.....	79
6.2 Economische uitvoerbaarheid	79

HOOFDSTUK 1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Bestemmingsplannen worden periodiek herzien. Mogelijke aanleidingen hiervoor zijn: verouderde regels van het huidige plan, veranderd gebruik van het terrein, gewijzigde wetgeving en nieuwe inzichten. Een herziening van een bestemmingsplan is dus een actualisatie van een bestemmingsplan binnen een wijk/dorp. Het algemene uitgangspunt hierbij is dat de opzet en het beleid voor het plangebied grotendeels gehandhaafd blijft. Daarnaast wordt de wenselijkheid van bepaalde ontwikkelingen (op onderdelen) opnieuw afgewogen. Ten slotte zijn waar mogelijk, verleende afwijkingen van de oude bestemmingsplannen omgezet naar bij recht toegestane mogelijkheden.

De gemeente Súdwest-Fryslân heeft besloten bij actualisatie zo veel mogelijk dorpen in de omgeving mee te nemen in één plan. Dit ter voorbereiding op de Omgevingswet, waarbij gestreefd wordt naar één omgevingsplan voor de hele gemeente.

De gemeente is hiervoor opgedeeld in een aantal gebieden. Dit bestemmingsplan betreft de dorpen Midden Oost en is een actualisatie van de bestemmingsplannen voor de volgende 13 dorpen: Abbega, Blauwhuis, Folsgare, Gaastmeer, Greonterp, Hommerts, Jutrijp, Nijland, Oosthem, Oppenhuizen, Uitwellingerga, Westhem en Wolsum.

1.2 Stukken bij het plan

Het Bestemmingsplan Dorpen midden / oost Gemeente SWF bestaat uit de volgende stukken:

- toelichting;
- regels;
- verbeelding;
- bijlagen bij de toelichting;
  - bijlage 1: Beschermd dorpsgezicht Nijland
  - bijlage 2: Gemeentelijk beschermde dorpsgezichten Greonterp-Westhem-Uitwellingerga
  - bijlage 3: Advies FUMO
  - bijlage 4: Natuurtoets Brêgefinne
  - bijlage 5: Inspraaknota Midden/Oost
  - bijlage 6: Ruimtelijke onderbouwing Greate Súdein 1 Uitwellingerga Gemeente Súdwest Fryslân
- bijlagen bij de regels;
  - bijlage 1: Lijst met beroepen en bedrijven aan huis
  - bijlage 2: Staat van bedrijfsactiviteiten
  - bijlage 3: Lijst karakteristieke panden en rijksmonumenten

Op de verbeelding zijn de bestemmingen van de in het plan opgenomen gronden aangegeven. De regels bepalen een juiste ontwikkeling en beheer van het plangebied. De toelichting hoort bij het plan. Hierin zijn de aan het plan ten grondslag liggende uitgangspunten en onderzoeken weergegeven.

1.3 Ligging van het plangebied

Het plangebied van dit bestemmingsplan is aangegeven op de onderstaande kaart. Het omvat de bebouwde kommen van van:

- Abbega;
- Blauwhuis;
- Folsgare;
- Gaastmeer;
- Greonterp;
- Hommerts;
- Jutrijp;
- Nijland;
- Oosthem;
- Oppenhuizen;
- Uitwellingerga;
- Westhem;
- Wolsum.

Figuur 1: Ligging en begrenzing plangebied.

1.4 Huidig planologisch situatie

Voor het plangebied gelden, tot het van rechtskracht worden van dit bestemmingsplan, de volgende plannen:

- Vrijstelling ex artikel 19 WRO, Folsgare uitbreiding, vastgesteld op 5 augustus 2008
- Bestemmingsplan Gaastmeer, vastgesteld op 19 juni 2007
- Bestemmingsplan Gaastmeer De Feestpôle, vastgesteld 10 juni 2009
- Bestemmingsplan Gaastmeer Munkedyk 1, vastgesteld op 3 juli 2014
- Bestemmingsplan Gaastmeer Wijzigingsplan Bedrijventerrein De Terp 1, vastgesteld op 4 maart 2014
- Bestemmingsplan Hommerts, vastgesteld op 11 december 2007
- Bestemmingsplan Hommerts omlegging 't Far, vastgesteld op 24 januari 2013
- Bestemmingsplan Hommerts Reidskar 5, vastgesteld op 23 juni 2011
- Wijzigingsplan Hommerts Jeltewei 116a, vastgesteld op 23 juli 2014
- Bestemmingsplan Nijland, vastgesteld op 4 september 2007
- Bestemmingsplan Oosthem, vastgesteld op 19 september 2006
- Bestemmingsplan Oosthem Ald Rien, vastgesteld op 5 augustus 2008
- Bestemmingsplan Top en Twel, vastgesteld op 19 september 2006
- Bestemmingsplan Uitwellingerga Bregefinne (enkele regels nog van kracht in verband met onthouding van goedkeuring Wymbrits-Oost), vastgesteld op 16 april 1991
- Bestemmingsplan Uitwellingerga Bybaen 16, vastgesteld 13 april 2010
- Bestemmingsplan Uitwellingerga Greate Sudein 35, vastgesteld op 19 januari 2010
- Bestemmingsplan Uitwellingerga De Grachten/Gravinnepoel, vastgesteld op 6 juni 2006
- Bestemmingsplan Wymbritseradiel Oost, vastgesteld op 26 augustus 2008
- Bestemmingsplan Wymbritseradiel West, vastgesteld op 15 januari 2008.

De geldende bestemmingsregelingen in de diverse bestemmingsplannen is toentertijd afgestemd op de toenmalig aanwezige functies en bebouwing. Globaal ging het daarbij om de volgende functies:

- Wonen
- Maatschappelijk functies (scholen, kerken, dorpshuizen)
- Agrarische bedrijven
- Niet-agrarische bedrijven
- Sportvoorzieningen, vooral voor de buitensport
- Structurele groenvoorzieningen

Het bestemmingsplan Oosthem Ald Rien en de vrijstelling voor Folsgare uitbreiding omvatten planmatige woonuitbreidingen; nog niet alle bouw mogelijkheden zijn gerealiseerd.

Het grondgebied van de uitbreiding bij Folsgare is opgenomen in het bestemmingsplan 'Buitengebied Wymbritseradiel' en is daarin bestemd als 'Agrarisch'. Het uitbreidingsplan is in dit plan opgenomen en krijgt weer een woonbestemming.

1.5 Leeswijzer

De plantoelichting geeft een toelichting op het bestemmingsplan, maar maakt geen juridisch onderdeel uit van het bestemmingsplan. De plantoelichting bevat achtereenvolgens de volgende hoofdstukken:

Hoofdstuk 1	Inleiding
Hoofdstuk 2	Planbeschrijving
Hoofdstuk 3	Beleidskader
Hoofdstuk 4	Randvoorwaarden
Hoofdstuk 5	Juridische vormgeving
Hoofdstuk 6	Uitvoerbaarheid

HOOFDSTUK 2 Planbeschrijving

2.1 Functionele structuur

De binnen het plangebied gelegen gronden en gebouwen hebben overwegend een woonfunctie, al dan niet in combinatie met een aan-huis-verbonden beroep of bedrijf. Daarnaast zijn echter ook andere functies aanwezig. Deze zijn hierna toegelicht.

2.1.1 Bedrijvigheid

Binnen het plangebied zijn drie kernen met een bedrijventerrein waar enkele bedrijfswoningen zijn gevestigd: aan de zuidzijde van Hommerts, aan de westzijde van Nijland en aan de zuidwestzijde van Uitwellingerga (Brêgefinne, ten zuiden van de A7). Voor het overige gaat het om verspreid liggende afzonderlijke bedrijven. De bedrijventerreinen bij Hommerts en Nijland zijn in het huidige bestemmingsplan al als zodanig bestemd. De regeling hiervoor wordt één op één overgenomen.

Brêgefinne is in dit kader een bijzonder situatie. Aan de hogere milieucategorieën, zoals geregeld in het bestemmingsplan "Wymbritseradiel-Oost", is eerder goedkeuring onthouden door Gedeputeerde Staten van Fryslân. De provincie is nu, na nader overleg, wel akkoord gegaan met de hogere milieucategorieën. In dit bestemmingsplan wordt aan dit bedrijventerrein dan ook specifieke aandacht besteed.

Brêgefinne Uitwellingerga

Het bedrijventerrein 'Brêgefinne' in Uitwellingerga is een bijzonder geval, omdat hier overwegend bedrijven zijn gevestigd met een relatief zware milieucategorie. Dit bedrijventerrein wordt om die reden hier specifiek genoemd en toegelicht.

Het terrein maakt op dit moment geen deel uit van bestaand bebouwd gebied, op grond van de verordening Romte van de Provincie Fryslân (zie paragraaf 3.2.2) zijn bedrijven in een hogere milieucategorie dan 2 hier niet mogelijk. Bij de voorbereiding van dit bestemmingsplan is daarom specifiek over dit bedrijventerrein overleg met de provincie gevoerd, omdat de huidige bedrijven op het bedrijventerrein 'Brêgefinne' wel in een hogere milieucategorie vallen.

Het bedrijventerrein sluit niet direct aan op de kern Uitwellingerga maar ligt aan de andere kant van de Nije Dyk en de A7. Deze wegen fungeren feitelijk als buffer tussen de kern en het bedrijventerrein. Vanwege de situering en daarnaast het maatschappelijk en economisch belang van dit bedrijventerrein wordt hier afgeweken van de verordening Romte. De huidige vergunde milieucategorieën zijn daarom opnieuw opgenomen in het bestemmingsplan.

2.1.2 Recreatiebedrijven

In een aantal kernen van dit bestemmingsplan zijn (mini)campings gevestigd. Gaastmeer is één van de belangrijke watersportcentra binnen de gemeente. Het dorp staat rechtstreeks in verbinding met een aantal Friese meren, waarvan de Fluessen, het Heegermeer en het Grote Gaastmeer het dichtst bij zijn. Gelet op de omvang van het dorp zijn er relatief veel recreatieve voorzieningen met daaraan gelieerde bedrijven.

In de diverse kernen zijn verblijfsrecreatieve voorzieningen aanwezig in de vorm van complexen recreatiewoningen, campings en kampeerboerderijen. Recreatiegebonden bedrijvigheid is aanwezig in bijvoorbeeld de vorm van scheeps- en jachtwerven. Ook het grootste deel van de aanwezige bedrijven in Oppenhuizen en Uitwellingerga heeft een relatie met de watersport. In Uitwellingerga is het merendeel van de recreatiebedrijven gevestigd. Daar ligt het bedrijventerrein Brêgefinne, met onder meer bedrijven voor de inrichting en het onderhoud van jachten (zie ook 2.1.1). De bedrijvigheid in Oppenhuizen bestaat vooral uit jachthavens en aanverwante bedrijven.

2.1.3 Voorzieningen

De scholen in Abbega, Oosthem en Folsgare zijn per augustus 2015 verder gegaan als Integraal Kindcentrum in Folsgare. De school in Gaastmeer is per 1 augustus 2017 gefuseerd met de school in Oudega, waardoor ook dat schoolgebouw leeg is gekomen. Verder beschikken de tweelingdorpen 'Hommerts-Jutrijp' en 'Oppenhuizen-Uitwellingerga' beide over een basisschool en is ook in Nijland en Blauwhuis een school aanwezig.

In een aantal dorpen is nog een kleinschalige detailhandelsvoorziening aanwezig. De dorpen beschikken allemaal over één of meer kerk(en) en een dorps huis. De beide tweelingdorpen Hommerts-Jutrijp en Oppenhuizen-Uitwellingerga hebben een gezamenlijk dorps huis.

Verder zijn in alle kernen ook sportvoorzieningen aanwezig. Bij de sportvoorzieningen gaat het in de meeste gevallen om sportvelden. In een enkel geval is ook sprake van een sportzaal of sporthal.

2.1.4 Horeca

Op een enkele plaats zijn in de kernen horecavoorzieningen. Deels liggen deze in de dorpscentra of langs de wegen met veel gemengde functies. Het gaat daarbij om horecavoorzieningen als restaurants, cafés en snackbars. In een enkel geval is echter sprake van een dergelijke horecavoorziening buiten deze gebieden. Een voorbeeld daarvan is het restaurant aan de Munkedyk in Gaastmeer.

2.1.5 Gemengde functies

Het centrum van een dorp, of langs de centrale weg/straat in het dorp is vaak een menging van functies aanwezig. Daarbij is sprake van afwisselend woonfuncties, detailhandel, horeca, bedrijfjes of maatschappelijke voorzieningen. Deze functies bestaan van oudsher naast elkaar, dit is in de loop van de tijd zo ontstaan.

2.2 Verkeersstructuur

2.2.1 Wegen

De inrichting van wegen vormt de basis voor een verkeersveilige, bereikbare en leefbare gemeente. Landelijk is afgesproken dat hiervoor het Duurzaam Veilig principe wordt toegepast. Hierin wordt onderscheid gemaakt in verkeersruimten en verblijfsgebieden. In de verkeersruimten krijgen vlotte autoverplaatsingen en bereikbaarheid prioriteit. In verblijfsgebieden is de kwaliteit van de openbare ruimte belangrijker. De doorstroming van het verkeer heeft een ondergeschikte rol ten opzichte van een aangenaam en veilig

woon- en leefklimaat. Op basis van Duurzaam Veilig zijn drie categorieën wegen gedefinieerd:

1. Stroomwegen (verkeersruimte)

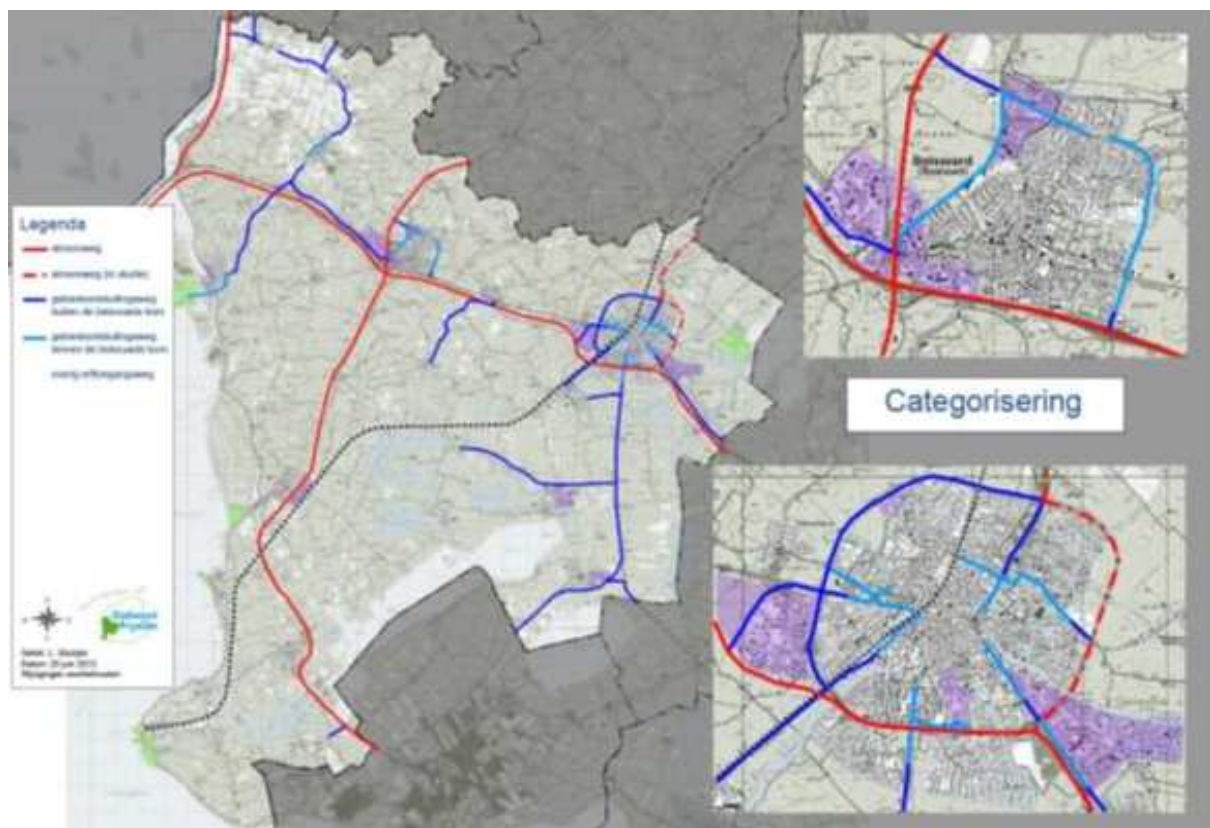
vormen het landelijke- en regionale hoofdwegennet. Hier geldt een maximum snelheid van 120/130 km/u of 100 km/u buiten de bebouwde kom en 70 km/u binnen de bebouwde kom.

2. Gebiedsontsluitingswegen (verkeersruimte)

hebben een ontsluitende functie voor een groter gebied en regionale centra, en vormen een verbinding met de stroomwegen. Hier geldt een maximum snelheid van 80 km/u buiten de bebouwde kom en 50 km/u binnen de bebouwde kom.

3. Erftoegangswegen (verblijfsgebied)

lopen direct van en naar de percelen, hoofdzakelijk bestemmingsverkeer, agrarisch verkeer, fietsers. Hier geldt een maximum snelheid van 60 km/u buiten de bebouwde kom en 30 km/u binnen de bebouwde kom.

Figuur 2 Structuur wegen

2.2.2 Vaarwegen

De vaarwegenverordening van de Provincie Fryslân 2014 is van toepassing op de vaarwegen en waterstaatswerken die in beheer en onderhoud zijn bij de provincie. In het kader van deze verordening is het verboden een werk te maken, op te richten of te hebben of de afmetingen van een bestaand werk te veranderen of in het algemeen enige handeling te verrichten waardoor in de plaatselijke toestand een wijziging wordt aangebracht.

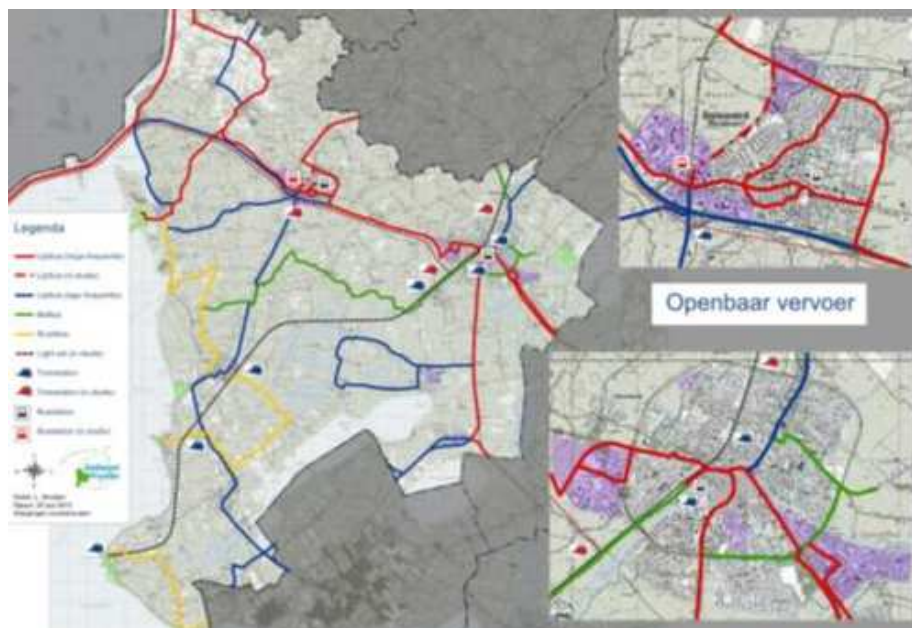
Binnen dit plangebied zijn een aantal vaarwegen bij bijvoorbeeld de dorpen Uitwellingerga, Gaastmeer in beheer en onderhoud bij de Provincie Fryslân. Langs dergelijke vaarwegen zal er voor de bovengenoemde handelingen een ontheffing bij de provincie gevraagd moeten worden.

2.2.3 Openbaar vervoer

De trein naar Leeuwarden vormt voor de gemeente Súdwest-Fryslân een belangrijke verbinding richting Groningen en het oosten van het land. De dorpen in het plangebied liggen niet direct aan deze spoorlijn. Vanuit Sneek en IJlst hebben de bewoners van de dorpen wel toegang tot de trein. Binnen de gemeente is de provincie Fryslân opdrachtgever voor het openbaar vervoer. Het huidige netwerk van openbaar vervoer is opgebouwd uit:

- Trein;
- Lijnbus hoge frequentie;
- Lijnbus lage frequentie;
- Belbus;
- Buurtbus.

In de volgende afbeelding zijn de bestaande openbaar vervoerslijnen binnen de gemeente zichtbaar gemaakt.

Figuur 3 Uitsnede GVVP: overzicht netwerk openbaar vervoer

2.3 Ontstaansgeschiedenis en stedenbouwkundige opzet

2.3.1 Abbega

Historie

Het is bekend dat Abbega al in de 13e eeuw bestond onder de naam Abbahem. De toenmalige bevolking heeft op de knipkleigronden zuidelijk van de Middelsee een terp opgeworpen. Nadat de Middelsee in de middeleeuwen was ingedamd, ontstonden voor de omliggende gebieden waterproblemen. Een waterrijk landschap omringde Abbega. Ook nadat met succes de strijd met het water werd gewonnen en zogenaamde hemdijken werden aangelegd, was Abbega alleen via het water bereikbaar. De belangrijkste route via het water was de Abbegeaster Opfeart, die via De Wimerts naar Bolsward, IJlst en Sneek leidde.

Later groeide één van de voetpaden door verharding en verbreding uit tot de huidige wegverbinding met de Hemdijk. Pas in de zeventiger jaren van de vorige eeuw is het vanouds bestaande voetpad via de Abbegasterketting in noordelijke richting tot rijweg omgevormd. Toen is ook de verbinding van de twee toegangswegen langs het dorp tot stand gekomen. Kenmerkend voor het terpengebied is de onregelmatige blokverkaveling.

Bebouwing

De oudste huizen van het dorp zijn aan het oostelijk deel van de Wartenterp gebouwd, zoals drie (uit een rij van vier) woningen met een schildkap en de dubbele woning met zadeldak grenzend aan het kerkhof. Dit dorpsgedeelte is op de hoogste gronden gebouwd. De bebouwing aan de noordzijde van de terp is op het maaiveld gebouwd.

In de jaren '70, '80 en begin jaren '90 van de vorige eeuw heeft uitbreiding van het dorp plaatsgevonden ten westen van de Wartenterp. De jongste bebouwing van het dorp is aan de Skoalstrjitte gesitueerd, ten noordwesten van de Wartenterp en ten zuiden van de eind vorige eeuw gerealiseerde vaart. De bebouwing aan de Skoalstrjitte bestaat uit vrijstaande woningen van één bouwlaag met een kap. De overige bebouwing in het dorp is divers in architectuur en afmeting. Dit is vooral bepaald door de periode waarin deze gebouwd zijn en de (in sommige gevallen van toepassing zijnde) voormalige functie ervan.

Openbaar gebied

Oostelijk van Abbega loopt de vaart de Abbegeaster Opfeart. Achter de bebouwing van de oostelijke Wartenterp is deze aan weerszijden met bomen overgroeid en geeft daarmee een waardevol landschappelijk beeld.

De Moarrewei zuidwestelijk van het dorp heeft een functie voor doorgaand verkeer. De bomenrij aan deze weg is karakteristiek voor het ruimtelijke beeld.

2.3.2 Blauwhuis

Historie

Na inpoldering van de Middelsee ontstonden problemen met het overtollige water. De Zuiderzee dijde uit en ook in de Friese Zuidwesthoek steeg de waterspiegel. De bevolking was genoodzaakt binnendijken op te werpen ten zuiden van de Middelsee zodat de Hempolders ontstonden. Met de aanleg van de dijk lopend van IJlst via Westhem naar Blauwhuis is de eerste aandijking verricht.

Door deze officieel genaamde Hemdijk ontstonden de Skerwâlderhim en de Ymswâlderhim. Later volgden de Riperahim en het Land onder Oudega en Heeg. Een uitzondering was een gedeelte van de Riperahim. Zuidelijk van de Hemdijk werd dit zogenaamde Sensmeer pas in 1633 ontwaterd. Toen is op de Hemdijk een huis gebouwd voor hen die de rechten verkregen hadden het Sensmeer te mogen inpolderen. De blauwe dakpannen van dit eerste huis zijn aanleiding voor de naam Blauwhuis.

Bebouwing

De invalswegen (Van der Looswei, Jacobidyk en de Vitusdyk) bepalen voor een belangrijk deel de structuur van het dorp. Zij vormen met een kruisvorm het oudste stratenpatroon, andere straten zijn hierop in een later stadium aangesloten.

De meest karakteristieke elementen van Blauwhuis zijn daarom vanzelfsprekend aan deze wegen te vinden. Dat is in de eerste plaats de neogotische Sint Vituskerk. De kerk is in 1867 door Cuijpers ontworpen en rond 1870 gereedgekomen. Ook de pastorie, de rond de kerk gelegen tuinen en graven zijn kenmerkende elementen, die ook elders bij andere katholieke kerken van rond de eeuwwisseling veel voorkomen.

Karakteristiek voor deze Friese streek zijn de huizen van één bouwlaag met een schildkap parallel aan de weg. Aan de Vitusdyk staan oostelijk van de Sint Vituskerk drie van deze kenmerkende woningen naast elkaar (nummers 31, 33 en 35). Aan de overzijde van de Vitusdyk, achter een stelpboerderij en buiten de kom staan vergelijkbare woningen (de nummers 14 en 16). Ook hier schildkappen waarbij de langste zijden parallel aan de weg lopen en vier vensters twee aan twee met in het midden de voordeur, en elk twee kenmerkende stand groen geverfde dakkapellen. Opvallend is de met moderne stenen opgetrokken gevel van nummer 16. Deze is niet geheel passend in het straatbeeld. Dezelfde stijl heeft het gerestaureerde huis aan de Van der Looswei nummer 9.

Het bakkerijpand aan de Vitusdyk heeft een andere bouwstijl dan de overige panden in het straatbeeld. Opvallend is vooral het woonzorgcentrum Teatskehûs, dat is ontworpen door Alberts en Van Huut en de voor hen kenmerkende organische architectuur. Het gebouw bestaat uit drie en twee bouwlagen met een kap.

Eind jaren '80 en begin jaren '90 van de vorige eeuw is in het zuiden van het dorp nieuwbouw gerealiseerd. Als afronding daarvan is in begin jaren 90 van de vorige eeuw de Gerben Rijpmastrijtte verlengd tot aan De Kie. Aan deze straat zijn dertien woningen gerealiseerd.

De meest recente uitbreiding van het dorp heeft plaatsgevonden aan de noordoostzijde. Hier is eind jaren '90 van de vorige eeuw nieuwbouw gepleegd aan De Sylroede. In totaal zijn 12 vrijstaande en 12 geschakelde/twee-onder-één-kap woningen gebouwd, in overwegend één bouwlaag met kap. In de tweede fase kunnen in totaal nog 25 woningen worden gebouwd. Het betreft vrijstaande en twee-onder-één-kap woningen in één bouwlaag met een kap.

Verder staan aan de noordelijke dorpsentree aan de linkerzijde een aantal bedrijfsgebouwen. De bedrijven bestaan uit maximaal twee bouwlagen met een (flauwe) kap. Bij de bedrijven zijn in enkele gevallen bedrijfswoningen aanwezig, die ruimtelijk ondergeschikt zijn aan de bedrijfspannen.

Openbaar gebied

De doorgaande routes hebben een groene omlijsting met perken waarin, vooral langs de Vitusdyk, bomen staan. Het dorp kent structureel openbaar groen bij de woningen aan de Gerben Rijkmastrjitte en De Sylroede. De laatste heeft naast veel groen ook een nadrukkelijke waterstructuur (niet bevaarbaar). Vervolgens is ook het gebied rond de Blauhùster Opfeart een kenmerkende groen- en waterstructuur. Tot slot is verspreid in het dorp sprake van kleinere groenstructuren die deel uitmaken van bijvoorbeeld het beeld langs een woonstraat.

2.3.3 Folsgare

Historie

Het terpdorp Folsgare is ontstaan uit een nederzetting aan de Tsjaerddyk (vermoedelijk een waterkering van de Middellzee). Al in 1250 moet het dorp onder de naam Foldisgara bestaan hebben. Bijna alle bebouwing was geconcentreerd aan de hoger gelegen Tsjaerddyk aan de westzijde van het dorp. De gebouwen hier dragen nog de kenmerken van dijkbebauwing. Het dorpsbeeld wordt bepaald door de Nederlands-hervormde kerk op de terp, waarvan de toren uit de 16e eeuw stamt, terwijl de kerk dateert uit 1875.

Bebouwing

Na de Tweede Wereldoorlog is het dorp in eerste instantie uitgebreid aan de noordoostzijde. Het betreft vrijstaande en dubbele woningen van voornamelijk één bouwlaag met kap. Aan de Easthimmerwei staan enkele rijenwoningen, bestaande uit één bouwlaag met kap. De bebouwing heeft een gevarieerde architectuur en afmeting, afhankelijk van de periode waarin deze gebouwd is.

In de jaren '90 is het dorp in zuidelijke richting uitgebreid (Mieddyk). In dit plan zijn eveneens vrijstaande en dubbele woningen gebouwd bestaande uit één bouwlaag met kap. Opvallend is dat de nokrichting in beide uitbreidingsplannen vrijwel allemaal haaks op de weg is.

Openbaar gebied

Langs de Skeender, Easthimmerwei en Monumentwei is geleidend groen aanwezig in de vorm van een groenstrook met daarin bomen en/of struweel. Dit is een oude en behoudenswaardige groenstructuur. Het (sport)veld bij het dorps huis, omzoomd met een boomsingel is daarnaast een nadrukkelijke onderdeel van de groenstructuur van het dorp. Verder zijn verspreid over het dorp kleinere groenstroken aanwezig die bijdragen aan het straatbeeld.

2.3.4 Gaastmeer

Historie

Het dorp Gaastmeer moet meer dan 850 jaar geleden zijn gesticht. De naam wordt voor het eerst genoemd in de kapellijst van het benedictijner klooster St. Odolphus (Stavoren) uit 1132. Van oudsher zijn de belangrijkste bestaansbronnen voor Gaastmeer de landbouw en de visserij. Deze komen terug in de naam van het dorp. Gaastmeer is afgeleid van "gerzen" (=finnen) en "mar", dus: finnen oan 'e mar. Het dorp telde in 1640 maar liefst 17 boerderijen.

Bebouwing

Tegenwoordig bestaat Gaastmeer uit twee woonkernen, namelijk de Greate Gaastmar en de Lytse Gaastmar. Voorheen bestond Gaastmeer uit drie delen: de Noarderbuorren, waaronder ook de Wâldbuorren, de Middenbuorren of Tsjerkebuorren en de Fiskersbuorren aan de oostkant van het Piel.

Tussen de twee kernen kwamen van oudsher grote open ruimten voor. Door de realisatie van het bungalowpark De Liuwe Daem, de recreatiewoningen op het perceel Munkedyk 2 en de jachthaven van Brundel aan de Wieldyk zijn deze ruimtes ingevuld.

De gedeelten van de Wieldyk en de Munkedyk zijn aan één zijde bebouwd. Aan de andere zijde is een laanbeplanting aanwezig. Ook langs de oevers van het water staan bomen. Voor het overige komen enkele waardevolle erfbeplantingen voor, onder andere bij de kerk.

De bebouwing in Lytse Gaastmar is georiënteerd op de Wieldyk en de Kaepwei. Naast een viertal boerderijen bestaat de bebouwing hoofdzakelijk uit vrijstaande (recreatieve) woningen. In het noordelijk deel van het gebied zijn nog een aantal panden op het water gericht. De woningen bestaan grotendeels uit één bouwlaag met kap.

Wat betreft de situering van de bebouwing is de teruggeschoven ligging ten opzichte van de weg typerend. Verder zijn er vooral boerderijen aanwezig. Behoud van de hoofdvorm is belangrijk. Dit geldt ook voor de twee rug-aan-rugwoningen aan het begin van de Kaepwei.

In Gaastmeer is de bebouwing ,voor zover gelegen aan het water ook georiënteerd op het water. De overige bebouwing is gericht op de weg. Ook hier komen een aantal markante boerderijen voor. Daartussen zijn bescheiden woonpanden gebouwd in één bouwlaag met kap. De nog redelijk gave boerderijen en de kerk bepalen in belangrijke mate het dorpsbeeld. De architectuur en afmetingen van de bebouwing is divers en afhankelijk van de bouwperiode en (oorspronkelijke) functie ervan.

Openbaar gebied

Het beeld van het openbaar gebied in de kern wordt vooral gekenmerkt door de aanwezigheid van water. In eerste instantie is de ligging aan de Grutte Gaastmar en de Fluessen kenmerkend. De verbindende Wijdesloot is vooral karakteristiek voor het beeld van Gaastmeer; het dorp ligt grotendeels aan dit water en heeft mede hierdoor een jachthaven en verblijfsrecreatieve voorzieningen. De voormalig tussen Grutte en Lytse

Gaastmar liggende groenstructuren zijn agrarisch in gebruik (weiland). Het dorp kent tot slot kleinere groenstructuren die bestaan uit grasvelden met daarin bomen of struweel.

2.3.5 Greonterp

Historie

Greonterp is een klein terpdorp en heeft de status van Gemeentelijke Beschermd Dorpsgezicht. De nederzetting is sterk verbonden met het water. Het dorp is concentrische opgebouwd omringd door de vaart en opvaart. Via de Opfeart is het dorp verbonden met het nabijgelegen poelengebied en het Friese merengebied. De structuur van het gebied is nog grotendeels gaaf. Dit geldt vooral voor het rijtje woningen langs het oude centraal gelegen pad, de boerderij die in het verlengde hiervan ligt, de begraafplaats en de klokkentoren. Er is nog steeds sprake van een cluster woningen aan en omringd door het water. Dit water slingert door het landschap en wordt begeleid door verhoogde randen.

Veranderingen in de structuur vonden vooral plaats doordat de weg als verbinding belangrijker werd dan het water. Greonterp is eenzijdig met Blauwhuis ontsloten via de Doarpswei, Snakkepôle, Blauhusterleane en Van der Looswei. Deze weg loopt door het oude dorp. Een aantal nieuwere woningen zijn hierop georiënteerd. Het oude centraal gelegen pad is een zijweggetje geworden.

Bebouwing

Het bebouwingsbeeld is qua bouwvorm, detaillering en materiaalgebruik veelal nog oorspronkelijk. Het kent dan ook variatie in architectuur en afmeting. Zo is bijvoorbeeld sprake van de kleine woningen en schuren met schilddak, lage goot en sterke dakhelling. De huizen hebben daarbij verticaal gerichte, gedeelde ramen. Daarnaast is ook sprake van een grote stelpboerderij aan de Doarpswei.

Openbaar gebied

Ook de klokkentoren op het verhoogde kerkhof en omringd door beplanting is karakteristiek voor het dorp. Bijzonder is de ligging, direct aan het water (de Opfeart) aan de noordelijke rand van het dorp. Langs de Doarpswei is een oude (geleidende) bomensingel aanwezig in een groenstrook. Deze is bepalend voor de aanblik van het dorp bij de entree. Het dorp is tot slot omgeven door groen, dat vooral gevormd wordt door weilanden.

2.3.6 Hommerts

Historie

Hommerts is ontstaan op de hoogst gelegen plaatsen langs 't Far (nu Sânsleat). Boerderijen werden gebouwd aan de oostelijke oever van deze half natuurlijke waterloop. In de loop der tijd ontstond zo een streekdorp. 't Far vormde de basis van de ontsluiting van het dorp. Dwars op 't Far kwam een opstreckende verkaveling tot stand. De percelen waren bereikbaar via een groot aantal in de verkaveling gelegen verbindingssloten. De oude structuur is nog in het dorp terug te vinden.

In 1843 werd de weg Sneek-Lemmer aangelegd. Daardoor veranderde het karakter van een op het water naar een op de weg georiënteerd dorp. In de jaren '50 van de vorige eeuw is voor het eerst van de lintstructuur afgeweken door de bouw van woningen aan de weg naar Osingahuizen. Door inpassing van bebouwing op open plekken in de

streekbebouwing is op een aantal plekken een verbreding van de bebouwingsstructuur ontstaan. De meest recente nieuwbouw in Hommerts is de wijk De Nessen en de woningen aan de Jeltewei in het zuidelijke deel van het plangebied. Tot enkele jaren geleden stond op laatstgenoemde locatie een boerderij die in een bouwvallige staat verkeerde. De boerderij is afgebroken en heeft plaatsgemaakt voor twee vrijstaande en zes geschakelde woningen.

Bebouwing

Het bebouwingsbeeld in het dorp is zeer gevarieerd. De oorspronkelijke bebouwing is daarbij allemaal uniek, de nieuwere bouw is vaker meer uniform. In het algemeen wordt gestreefd naar bebouwing in één of twee bouwlagen met kap, vrijstaand, geschakeld of twee onder één kap. In het gebied tussen de Hettingawei en de Scheltingastrjitte is een aantal woningen in rijen gebouwd. Tot slot is sprake van boerderijen die omgebouwd zijn tot woonboerderij. Deze zijn in een enkel geval karakteristiek.

De bedrijfsbebouwing aan de zuidzijde van het dorp wijkt in architectuur en afmeting af van de rest van het dorp. Het gaat hier om grotere bedrijfsgebouwen met bedrijfswoningen. De bedrijfsgebouwen zijn afwisselend uitgevoerd met kap of met een plat dak. De functie van het bedrijf is daarbij bepalend.

Openbaar gebied

De belangrijkste groenstructuur in het dorp ligt voornamelijk aan de oostzijde van de Jeltewei (N354). Deze groensingel bestaat uit gras, met daarop een laanbeplanting en een geleidende haag. Ook tussen de parallelweg en de Jeltewei is een dergelijke groenstrook met haag aanwezig. Dit is een belangrijke ruimtelijk kenmerk van de Hommerts. Daarnaast is het groen en water rondom 't Far (Sânsleat) een belangrijke structuur vanuit landschappelijk en vanuit historisch oogpunt. De overige groen- en waterstructuur is minder nadrukkelijk aanwezig en ligt vooral tussen woningen langs de Jeltewei en rondom de nieuwe woonbuurten achter het lint langs de Jeltewei.

2.3.7 Jutrijp

Historie

Jutrijp is, net als Hommerts, ontstaan op de hoogst gelegen plaatsen langs 't Far. De oudste bebouwing in Jutrijp is gesitueerd aan het Binnenpaed en de Riperwei. Het Binnenpaed is een dijkje met wilgen erlangs waaraan een karakteristieke woonboerderij ligt. Na de Tweede Wereldoorlog is het aantal woningen uitgebreid aan de Sinnewar en de Wite Jofferswei. De laatste uitbreiding van Jutrijp is gerealiseerd aan de Louwewei.

Bebouwing

De bebouwing in het dorp is divers. Toch valt op dat de bebouwing hoofdzakelijk aan de westzijde van de Riperwei (parallel aan de N354) staat. Een uitzondering hierop is de bebouwing ter hoogte van de begraafplaats. Hier staat het karakteristieke, voormalige schoolgebouw. Aan de andere zijde van de weg stond vroeger de kerk. De bebouwingsstructuur van de verschillende straten varieert van elkaar, vooral ingegeven door de bouwperiode van de woningen.

De oudere bebouwing langs het Binnenpaed en de Riperwei is vooral individueel en bestaat uit één en twee bouwlagen met kap met de nokrichtingen langs en haaks op de weg gericht. Tussen de Sinnewar en Wite Jofferswei zijn vooral twee-onder-één-kapwoningen van twee bouwlagen met een kap met de nok parallel aan de straat

gebouwd. Aan de buitenzijde van beide straten is de bebouwing individueel in één bouwlaag met kap, waarbij afwisselend sprake is van een dwars- of langskap.

De bebouwing aan het groengebied bestaat uit rijen woningen van één bouwlaag met kap. De nieuwste bebouwing aan de Louwewei bestaat uit vrijstaande woningen in één bouwlaag met kap. Het uitbreidingsgebied is aan vier zijden door water begrensd waardoor het gebied als eiland wordt ervaren. De woningen zijn aan een lusvormige weg gesitueerd.

Openbaar gebied

Net als in Hommerts, ligt ook in Jutrijp het grootste deel van de groenstructuur langs de oostzijde van de N354. Deze wordt gevormd door een grasstrook met een laanbeplanting. Op een enkele plaats, in mindere mate dan in Hommerts, is sprake van een haag in deze groenstructuur. De groenstrook tussen de parallelweg en de N354 is wel voorzien van hagen.

Aan de noordzijde van het dorp is vooral sprake van een gecombineerde water- en groenstructuur. Deze is van ruimtelijk en historisch belang. Het water is bovendien, ten noorden van de Louwewei grotendeels bevaarbaar voor de kleinere recreatievaart en staat in open verbinding met de Riperfeart (naar IJlst) en Soalsleat (naar Swarte Brekken). Aan de noordzijde van Jutrijp ligt dan ook een kleine jachthaven.

2.3.8 Nijland

Historie

De eerste bewoning in Nijland dateert van voor het jaar 1000. Oudheidkundige vondsten in terpresten duiden hierop. Deze nederzetting is met het stijgen van de waterspiegel van de Middellzee verloren gegaan. In de loop van de 13e eeuw slibt de Middellzee dicht en ontstaat er nieuw land. De nieuwe nederzetting heeft wisselende namen gehad als Terra Nova, Dodakirka/Doedenkerke (Kerk van de persoon Dodo), Nyenlande, Nyelandt en Nielaen. De achtergrond van de naam Nijland is duidelijk.

Het dorp is ontstaan vanuit de kerk en het omliggende kerkhof. De oudste bebouwing staat hier direct omheen. De eerste uitbreiding van het dorp vond plaats langs de Tramstrjitte, die haar naam verkregen heeft door de tramlijn die er vroeger doorheen liep. Ook in het lint langs de Hottingawei staan vooroorlogse panden (eind 19de, begin 20ste eeuws).

De grotere uitbreidingen vinden plaats na de tweede wereldoorlog in de buurten ten zuiden van de Tramstrjitte en Ingenawei. De nieuwste uitbreiding De Feart is te vinden aan de noordwestzijde van het dorp, rondom de Koarnleane.

Bebouwing

Het oudste element in de dorpsstructuur is de kerk met het kerkhof en de daarom gegroepeerde bebouwing. De bebouwing rond de kerk heeft van oorsprong voornamelijk een agrarisch karakter. Het gaat dan ook om grote panden in een losse situering rond het kerkterrein. Aan de Eile Polle en de Hokwerdastrjitte staan ook kleinere woonblokken. De bebouwing staat nadrukkelijk met de voorzijde naar de kerk. Deze bebouwing is kleinschalig en met een eenduidige rooilijn die direct aan de straat grenst. Ten zuiden van de bebouwing rond de kerk, ontstond langs deze wegen "de Buorren"; het tweede belangrijke bebouwingscluster binnen de dorpskern dat een eigen structuur

kent. De bebouwing langs de wegen Sneek-Bolsward en de weg naar de Tsjærddyk vormde in 1830 tezamen met de kerk en omliggende bebouwing het gehele dorp.

De bebouwing langs Hottingawei en Tramstrjitte heeft zich na 1830 nog aanzienlijk uitgebreid. De aaneengesloten bebouwing, die in het algemeen bestaat uit één bouwlaag met kap volgt een strakke rooilijn. De Hottingawei heeft een wat verspringende rooilijn en hier is de bebouwing niet geheel aaneengesloten. De kap van de panden is hier evenwijdig aan de straat gericht, dit in tegenstelling tot de kap van de panden langs de Tramstrjitte die in het algemeen loodrecht op de straat staat. Aan de oostzijde van deze weg staat een 19e eeuwse boerderij. Het pand ligt teruggeschoven ten opzichte van de weg.

De naoorlogse delen van het dorp kennen een meer projectmatige bouw. De bebouwing is hier niet alleen in architectuur en afmeting meer eenduidig, er is ook sprake van een duidelijk patroon, mede bepaald door een meer vaste afstand van de rooilijn ten opzichte van de weg. In deze gebieden is sprake van vrijstaande, halfvrijstaande en rijenwoningen. De woningen zijn afwisselend één of twee bouwlagen en de kap is afwisselend langs of dwars op de weg gericht. De bebouwing in De Feart bestaat daarentegen vooral uit ruime vrijstaande en halfvrijstaande woningen van één bouwlaag met een flinke kap.

Openbaar gebied

Het gebied rond de kerk en oudste bebouwing (beschermd dorpsgezicht) was van oudsher open weiland. In een strook direct rond dit oudste gedeelte van het dorp zijn nu grotere groenstructuren aanwezig die de oude kern afscheiden van de rest van de bebouwing van Nijland. Hiervan is onder meer sprake op de hoek van de Ingenawei met de Hottingawei en naast het café aan de Ingenawei. De groen- en waterstructuur tussen de wijk De Feart en het beschermd dorpsgezicht is dusdanig breed, dat dit een duidelijke ruimtelijke scheiding vormt tussen de twee gebieden. De waterstructuur direct rond de kerk is zelfs onderdeel van het ruimtelijk beeld van het beschermd dorpsgezicht.

Langs de Ingenawei en Tramstrjitte is een groenstructuur aanwezig. Langs de Tramstrjitte is deze relatief smal maar is wel sprake van een duidelijke laanbeplanting. Langs de Ingenawei is deze structuur breed, waarbij sprake is van groenstroken met een laanbeplanting en (aan de rand van de bebouwde kom) een watergang. De bewoners die hieraan wonen kunnen via een brug over dit water op hun perceel komen.

Tot slot wordt het dorp aan de zuidzijde (richting A7) begrensd door een groenstructuur. Deze is deels parkachtig ingericht, maar is deels ook nog regulier weiland (grasland) dat omsloten is door sloten.

2.3.9 Oosthem

Historie

De ruimtelijke structuur van het dorp wordt bepaald door de twee waterlopen Bolswardervaart en Oude Rijn. Op het punt waar de Oude Rijn uitmondt in de Bolswardervaart is de eerste bebouwing van het dorp ontstaan. De Bolswardervaart is in historische zin de belangrijkste oude infrastructuurlijn. Beide oeverwallen werden gebruikt als vestigingsplek. Verder is de kerk op een terp gebouwd en is oudere bebouwing langs de oude dijklichamen tot stand gekomen.

Meer planmatige uitbreidingen van het dorp hebben plaatsgevonden aan De Himmen in het zuiden van het dorp en aan het Skerwâld aan de noordzijde van het dorp. De

nieuwste uitbreiding vindt ook aan de noordzijde plaats, aan de Ald Rien. Daarbij zijn twee (kleine) havens gerealiseerd.

Bebouwing

De oudere bebouwing langs De Cingel, Nessenwei en het Hernepaed is divers. De bebouwing bestaat uit woningen, (woon)boerderijen, twee kerken en een voormalig schoolgebouw. De woningen en boerderijen bestaan uit één bouwlaag met een kap die afwisselend langs en dwars op de weg staan. Het gaat hierbij vooral om individuele panden, waarbij de architectuur en afmeting per gebouw verschilt.

In de planmatig aangelegde buurten is meer sprake van een uniforme bebouwing. Er is sprake van vrijstaande, halfvrijstaande en rijwoningen. De woningen bestaan hoofdzakelijk uit één bouwlaag met een kap, waarbij de kap afwisselend langs of dwars op de weg gericht is. In een enkel geval is sprake van twee bouwlagen met een kap.

Openbaar gebied

Langs De Cingel en de Nessenwei is op meerdere plaatsen sprake van een geleidende groenstructuur, bestaand uit laag groen, struiken en/of bomen. De aanblik van het dorp is daarmee vanaf deze wegen groen.

De nieuwbouw aan de Ald Rien is (nog) omgeven door weiland (grasland) dat nog extensief als zodanig wordt gebruikt. Ten noorden van deze bebouwing (bijna afgerond) wordt een klein bosje aangelegd.

De Bolswardervaart is een belangrijke waterstructuur voor het dorp, in ruimtelijk-landschappelijke en historische zin. De Bolswardervaart is de vaarroute van IJlst en Nijesijl naar Bolsward. Aan het water grenzen langs De Himmen, Nessenwei en Skerwâld voornamelijk achtertuinen bij woningen. In enkele gevallen is hier sprake van bebouwing die direct aan de waterkant grenst. Het doel is echter om deze strook zo veel mogelijk bebouwingsvrij te houden, vanwege het ruimtelijk beeld vanaf het water. De woningen langs het Hernepaed staan direct met de gevel aan dat pad, waardoor hier een bebouwd beeld ontstaat.

Tot slot is rondom de kerk en de daarbij horende pastorie aan de Cingel een stevige groenstructuur aanwezig. Deze zorgen voor een redelijk besloten ruimtelijke structuur. De watergang aan de zuid- en westzijde van rond de kerk en het kerkhof zijn daarnaast ook kenmerkend voor de structuur. De kerk, het kerkhof en de pastorie zijn via een brug bereikbaar.

2.3.10 Oppenhuizen Uitwellingerga

Historie

Oppenhuizen en Uitwellingerga zijn streekdorpen die ontstaan zijn langs de vaart "it Ges". In de eerste helft van de 14e eeuw komen we voor het eerst de naam Opmanhusen in de geschiedenis tegen, en pas in het midden van de 15e eeuw de naam Uytwellinga (Wtwallinghergae).

De beide dorpen, liggend onder de rook van Sneek, zijn door de eeuwen heen altijd verbonden geweest met het water. In 1866 werd de eerste verharde weg door de dorpen geopend, waarna meer volgden. De talrijke vaarten bleven desondanks bestaan en zijn ook nu nog van waarde voor de ruimtelijke structuur van de kernen.

Het aantal wegen werd uitgebreid en door het hele dorp liep de doorgaande route van Sneek naar Joure (It Ges, Noardein, Tsjerkebuorren, Sjaerdawei, Buorren en Greate Sudein). De bebouwing werd nu vooral aan deze wegen gebouwd, waarmee de structuur meer veranderde naar een wegdorp. De bebouwing beperkte zich nog tot een lintbebouwing, waarin vooral een verdichting van de bebouwing plaatsvond tussen het water en de oude weg(en). Van uitbreidingen naar het achterland was nog geen sprake.

Eind 19de eeuw werd tussen Sneek en Joure een tramlijn aangelegd. Deze volgde het tracé van de huidige Nije Dyk. De Nije Dyk verving de tramlijn en maakte het mogelijk dat het autoverkeer een kortere en snellere verbinding kreeg tussen Sneek en Joure.

De Wester en Ooster brugsloot waren lange tijd de belangrijkste doorvaarroute door het dorp. Over deze sloten kwam de scheepvaart van de vaarroute Lemmer-Delfzijl. De Ooster brugsloot zorgde voor een doorsnijding van de dorpsstructuur van Uitwellingerga. Deze doorsnijding werd versterkt toen, rond 1950, het Prinses Margrietkanaal net ten zuiden van de Ooster brugsloot werd gegraven. De beide dorpsdelen waren wel met elkaar verbonden via een brug in de Nije Dyk. Eind jaren 80 van de vorige eeuw is – min of meer parallel aan de Nije Dyk - de snelweg A7 aangelegd. Ter hoogte van de Wester brugsloot/Prinses Margrietkanaal werd daarin een aquaduct aangelegd. Een nieuwe snelle verbinding tussen Sneek en Joure was een feit geworden.

Pas na de tweede wereldoorlog werden de eerste woningen en bedrijven buiten het lint gebouwd. Aan het einde van de 20ste eeuw en aan het begin van de 21ste eeuw ontstonden projectmatig aangelegde woonbuurten aan de oost- en aan de westzijde van het oude lint. In dezelfde periode is ook het bedrijventerrein Brêgefinne langs de Wester brugsloot, ten zuidwesten van de snelweg A7, gerealiseerd. Waarmee de dorpen hun definitieve vorm hebben gekregen.

Bebouwing

Het bebouwingsbeeld varieert voor verschillende delen van de dorpencombinatie. In het oude bebouwingslint is vooral bebouwing aanwezig van één bouwlaag met een kap. Het bebouwingsbeeld is afwisselend met hier en daar (voormalige) boerderijen tussen de woonbebouwing. Het gaat hoofdzakelijk om vrijstaande bebouwing. In de oude karakteristieke delen van de dorpen heeft de bebouwing, afgezien van bijzondere panden zoals kerken en boerderijen, een kleinschalig karakter. Deze kleinschaligheid wordt vooral bepaald door een beperkte goothoogte. Verder is een duidelijke kap (vaak schildkap) met een dakhelling van tenminste 45° kenmerkend voor deze delen van het dorp.

Het bebouwingsbeeld in de naoorlogse uitbreidingen van Oppenhuizen heeft een heel ander karakter. Hier komt bebouwing voor in één of twee bouwlagen met kap, dubbel vrijstaand of in rijen.

Op het bedrijventerrein Brêgefinne staat een groot aantal bedrijfsloodsen. De bedrijfsloodsen zijn vooral in twee bouwlagen met kap met een dakhelling van 20°-30°. Op het terrein staan ook een aantal bedrijfswoningen in één bouwlaag met kap.

Openbaar gebied

De dorpencombinatie Oppenhuizen/Uitwellingerga heeft het karakter van een lintdorp. De dorpen liggen in een open omgeving met uitgestrekte weilanden en wateren. Tussen

de bebouwing zijn nog veel onbebouwde ruimten aanwezig die in relatie staan met het omliggende weidegebied. Deze ruimten zijn belangrijk voor de ruimtelijke structuur en kwaliteit van de dorpen.

Water is vanuit de historie en de verwevenheid van de dorpen met het water een belangrijk element. Veel oevers langs de verschillende watergangen in het gebied hebben nog een karakteristiek landelijk karakter met rietkragen. Onder meer de oude watergang aan de westzijde, de Easterbrêgesleat en het Prinses Margrietkanaal zijn sterk bepalend voor de huidige ruimtelijke structuur en uitstraling. In veel gevallen lopen de watergangen door agrarisch in gebruik zijnde landerijen. Deze bevinden zich aan weerszijden van de oude bebouwingslinten. Hier is de oude landschapsstructuur van kleinschalige weilanden met waterlopen nog zichtbaar.

Langs de oudere wegen in de kernen is een groenstructuur aanwezig. Deze bestaat afwisselend uit gras in combinatie met een sloot, struiken en/of bomen (laanbeplanting). Deze groenstructuur is vanuit historisch oogpunt van belang voor de ruimtelijke structuur van de dorpen.

Aan de noordwest- en noordoostzijde van het bedrijventerrein Brêgefinne ligt een groensingel met opgaande beplanting. Deze zorgt voor een zeker afscherpende werking van het terrein vanuit de omgeving.

Groene buffer

In juni 2011 is er een zogenaamde groene buffer in het leven geroepen om een karakteristiek landbouwperceel zuidoostelijk gelegen van het bedrijf Doumastaal te behouden. Er is destijds een motie aangenomen wat aangeeft dat deze strook grond een zogenaamde groene buffer is en beschermd moet worden.

Deze groene buffer heeft de bestemming 'Agrarisch' en heeft de specifieke bouwaanduiding 'bebouwingsvrije zone'.

2.3.11 Westhem

Historie

Westhem is een oude nederzetting op de "uitburen" Feytebuorren. Al in de 9e eeuw moeten er mensen hebben gewoond. In de 11e eeuw staat het dorpje, met dan ongeveer 100 inwoners, bekend als Waschum. Het is een welvarende vissersplaats in een uitgestrekt plassegebied. Dit was een laaggelegen binnenpolder omringd door dijken voor waterkering (waaronder de Hemdijk), die natuurlijk afwaterde via sluizen. Vooral het water van aangrenzende hoger gelegen gebieden vond een uitweg door hemsluizen. Het systeem stamt uit de middeleeuwen (12e eeuw) en heeft tot in de 19e eeuw gefunctioneerd. Westhem werd in die tijd drooggehouden door de Hemdijk.

In de 14e eeuw is de Bartolomeuskerk aan de Feytebuorren gebouwd, dit is dan ook het oudste deel van het dorp. Het ligt verhoogd aan een kronkelige waterloop (Westhimmer Opfeart) en is eenzijdig ontsloten middels een pad (doodlopende weg). Het huidige kerkgebouw dateert uit 1708. Tegenover de kerk staat een tweetal woningen. Op de locatie van de boerderij Feytebuorren 2 stond vroeger de pastorie, die omsloten werd door een zijtak van het water.

Waar Hemdijk en vaart samen komen, werden enkele huisjes gebouwd. Deze bebouwing wordt ook wel "De Kat" genoemd en vormt de basis voor de ontwikkeling van de lintbebouwing ten oosten van de Hemdijk. De oriëntatie van de bebouwing op het water maakt in de loop der tijd plaats voor een oriëntatie op de weg. In Westhem zijn enkele oorspronkelijke panden in de loop der jaren vervangen door nieuwe panden of zijn percelen in het lint ingevuld met woningen en/of bedrijfjes.

Bebouwing

Zoals aangegeven is de kerk aan de Feytebuorren het oudste deel van het dorp. Hierbij zijn nu nog een boerderij en een woning aanwezig. De kerk is daarbij uniek in architectuur en afmeting. De stelpboerderij en de woning zijn kenmerkend voor de periode waarin ze gebouwd zijn.

Ditzelfde geldt voor de bebouwing aan de Kat. Het verschil met de bebouwing bij de kerk is dat het bebouwingsbeeld vrij kleinschalig is. Steeds is gebouwd in één bouwlaag met een schild- of zadeldak. Aan de waterzijde van deze bebouwing (achtererf) hebben inmiddels op meerdere plaatsen wel uitbreidingen plaatsgevonden. Het oorspronkelijke bebouwingsbeeld aan de straatzijde is daarbij echter grotendeels in tact gebleven.

Openbaar gebied

Het dorp is omgeven door open landerijen, bestaand uit weilanden. Dit maakt dat het dorp en, meer specifiek de kerk, goed zichtbaar zijn vanuit de omgeving. Het bebouwingslint van Westhem is aan de oostzijde begrensd door de Westhimmer Opfeart. Deze watergang is van belang voor het dorp, vanuit historisch oogpunt (ontsluitingsroute, ontwatering polder) en voor het ruimtelijk beeld. Op het ogenblik wordt ter hoogte van de Feytebuorren een nieuwe tak van deze watergang aangelegd, in verband met de vaarroute van de Bolswarderfeart naar de Reidmar. Hiervoor wordt in de Feytebuorren ook een nieuwe brug aangelegd.

Langs de Kat is een laanbeplanting aanwezig die in een grasstrook staat. Deels staat deze aan één zijde (meest westelijk), deels ook aan twee zijden. Deze laanbeplanting is kenmerkend voor de groene aanblik van het dorp.

Tussen de bebouwing bij de kerk en het bebouwingslint en middenin in het bebouwingslint aan De Kat is de bebouwing onderbroken. Hier is sprake van een open groen perceel met doorzichten naar de omgeving. Aan de Feytebuorren is daarbij sprake van weiland, aan de Kat is dit een grasveldje met enkele speelattributen en parkeerplaatsen. Een deel van dit ogenschijnlijk aaneengesloten groen hoort echter ook bij de aangrenzende woonpercelen.

2.3.12 Wolsum

Historie

Wolsum is van oorsprong een terpdorp dat in de Middeleeuwen is ontstaan. Het via twee vaarten (opvaarten) met de Wymerts of Bolswarderzeilvaart verbonden. Het dorp was dan ook vooral via het water bereikbaar. Pas aan het eind van de 19e eeuw werd tussen Blauwhuis en Nijland een weg aangelegd, die ook door Wolsum liep.

De kerk ligt centraal in het dorp op het verhoogde kerkhof. De hoofdverkeersroute is de doorgaande weg Wolsumserwei. De eerste bebouwing is op de (rand van de) terp

gebouwd. Dit zijn onder andere de panden aan het Tsjerkepaed. De latere bebouwing (vanaf eind 19e eeuw) is door de komst van de weg op de Wolsumerwei georiënteerd. De meest recente bebouwing is gerealiseerd aan de Polle nabij het kaatsveld.

Bebouwing

De bebouwing is in zijn algemeenheid kleinschalig en heeft een opbouw van één bouwlaag met een schild- of zadeldak. Een pand van bijzondere waarde voor het dorp is het huis direct ten zuiden van de kerk dat kenmerkend is voor de kleinschalige sfeer van de omgeving van de kerk en de, achter de kerk staande, voormalige pastorie. Aan de noordelijke en aan de zuidelijke entree van het dorp ligt een huis met de kenmerkende langgerekte gevelopeningen en met een schilddak waarin één of meer dakkapellen zijn opgenomen.

De bebouwing aan de Polle bestaat uit drie vrijstaande woningen van één bouwlaag met zadeldak. De woningen zijn in afmeting wel groter dan de andere woningen in het dorp.

Openbaar gebied

De twee (voormalige) opvaarten vanaf de naar Wolsum toe zijn in en direct rond het dorp nog grotendeels aanwezig. Deze vormen dan ook vanuit historisch oogpunt een belangrijk ruimtelijk kenmerk in het openbaar gebied van het dorp. Een van deze opvaarten is de scheiding tussen het kaatsveld en de bebouwing van De Polle. De vaarten zijn echter niet meer bevaarbaar voor de recreatievaart.

Het kaatsveld en de groenstroken langs De Polle en de Jouwerderdyk/Wolsumerwei zijn ook onderdeel van het openbaar gebied. Het kaatsveld bestaat uit een grasveld en is aan de noordzijde begrensd door een groensingel met bomen. De oostzijde is grotendeels open, waarmee vrij zicht ontstaat naar de open landerijen om het dorp heen. De groenstroken langs de Jouswerderdyk/Wolsumerwei zijn kleinere grasstroken. Hierin zijn aan de noordzijde van het dorp wel heggen geplant.

HOOFDSTUK 3 Beleidskader

3.1 Rijksbeleid

3.1.1 Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte

Op 13 maart 2012 is de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) van kracht geworden. In de SVIR is de visie van de rijksoverheid op de ruimtelijke en mobiliteitsopgaven voor Nederland richting 2040 aangegeven. Dit betreft een nieuw, integraal kader dat de basis vormt voor bestaand en nieuw rijksbeleid met ruimtelijke consequenties. In de SVIR is gekozen voor een meer selectieve inzet van het rijksbeleid dan voorheen. Voor de periode tot 2028 zijn de ambities van het Rijk in drie rijksdoelen uitgewerkt:

- vergroten van de concurrentiekracht door versterking van de ruimtelijk economische structuur van Nederland;
- verbeteren van de bereikbaarheid;
- zorgen voor een leefbare en veilige omgeving met unieke natuurlijke en cultuurhistorische waarden.

Met bovengenoemde rijksdoelen zijn 13 nationale belangen aan de orde die in het SVIR verder gebiedsgericht zijn uitgewerkt in concrete opgaven voor de diverse onderscheiden regio's. Buiten deze nationale belangen hebben decentrale overheden meer beleidsvrijheid op het terrein van de ruimtelijke ordening gekregen. Het kabinet is van mening dat provincies en gemeenten beter op de hoogte zijn van de actuele situatie in de regio en de vraag van bewoners, bedrijven en organisaties en daardoor beter kunnen afwegen welke (ruimtelijke) ingrepen in een gebied nodig zijn. De rijksbelangen die van toepassing zijn, zijn beschreven in paragraaf 3.1.3.

3.1.2 Ladder voor duurzame verstedelijking

In de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte is de "ladder voor duurzame verstedelijking" geïntroduceerd. Deze ladder is ingericht voor een zorgvuldige afweging en transparante besluitvorming bij alle ruimtelijke en infrastructurele besluiten, waardoor de ruimte in stedelijke gebieden optimaal benut wordt. De ladder voor duurzame verstedelijking is per 1 oktober 2012 verankerd in het Besluit ruimtelijke ordening (Bro).

De ladder is voor dit bestemmingsplan niet relevant, omdat het geen nieuwe stedelijke ontwikkelingen mogelijk maakt.

3.1.3 Besluit algemene regels ruimtelijke ordening

Ter bescherming van de nationale belangen is door het Rijk het "Besluit algemene regels ruimtelijke ordening" (Barro) opgesteld. De regels van het Barro moeten in acht worden genomen bij het opstellen van provinciale ruimtelijke verordeningen en bestemmingsplannen.

In het Barro zijn regels opgenomen voor de volgende nationale belangen:

- rijksvaarwegen;
- mainportontwikkeling Rotterdam;

- kustfundament;
- grote rivieren;
- Waddenzee en waddengebied;
- Defensie;
- hoofdwegen en landelijke spoorwegen;
- elektriciteitsvoorziening;
- buisleidingen van nationaal belang voor vervoer van gevaarlijke stoffen;
- ecologische hoofdstructuur;
- primaire waterkeringen buiten het kustfundament;
- IJsselmeergebied (uitbreidingsruimte);
- erfgoederen van uitzonderlijke universele waarde.

Voor het plangebied van dit bestemmingsplan moet rekening gehouden worden met de volgende Rijksbelangen; Rijksvaarwegen, hoofdwegen, Natuurnetwerk Nederland. Deze worden hierna nader toegelicht.

Rijksvaarwegen

Binnen het plangebied maken het Prinses Margrietkanaal (Uitwellingerga) en de Jeltlesleat (Hommerts) deel uit van de Rijksvaarwegen zoals aangewezen in het Barro. Het Prinses Margrietkanaal heeft daarin de CEMT klasse III, waarover vaart tot en met het Dortmund-Eemskanaalschip mogelijk is. De Jeltlesleat heeft een CEMT klasse Va, bedoeld voor een groot Rijnschip (eenbaksduwstel). Voor dergelijke vaarwegen geldt een vrijwaringszone aan weerszijden van de vaarweg, zoals opgenomen in de Legger. Deze moet zo veel mogelijk vrij worden gehouden voor de bereikbaarheid van het vaarverkeer (veiligheid). Bij een vaarweg met een CEMT klasse III is deze zone 20 meter, bij een klasse Va is dit 25 meter.

Hoofdwegen

De snelweg A7 (Oppenhuizen, Uitwellingerga) is aangewezen als hoofdweg. Aan weerszijden van deze weg is sprake van een reserveringszone van 45 meter voor mogelijke toekomstige uitbreiding ervan. Deze zone komt niet over de dorpskom van Oppenhuizen en Uitwellingerga. Bij bedrijventerrein Brêgefinne is mogelijk sprake van een minimale overlap (0-3 meter). Dit heeft echter geen gevolgen voor de mogelijkheden rondom de weg, omdat deze overlap in de bestaande situatie vrij is van bebouwing.

Natuurnetwerk Nederland

In en direct grenzend aan het plangebied is geen sprake van gebied dat is aangewezen als Natuurnetwerk Nederland (voorheen EHS). Wel is sprake van aangewezen natuurgebieden buiten de EHS. Het beschermingsregime van deze gebieden is opgenomen in de Verordening Romte (zie ook paragraaf 3.2.2).

3.2 Provinciaal beleid

3.2.1 Streekplan Fryslân 2007

Op 13 december 2006 hebben Gedeputeerde Staten het "Streekplan Fryslân 2007", genaamd 'Om de kwaliteit fan de romte', vastgesteld. Het streekplan geeft de visie van Gedeputeerde Staten op het ruimtelijk beleid van de provincie weer. Het streekplan gaat vergezeld met een 'strategische milieubeoordeling', een milieurapport dat op grond van een nieuwe Europese richtlijn is opgesteld.

Als centraal uitgangspunt voor het ruimtelijke beleid kiest de provincie voor een ondeelbaar Fryslân met ruimtelijke kwaliteit. Een ondeelbaar Fryslân benadrukt dat stad en platteland elkaar nodig hebben en elkaar ondersteunen. Een Fryslân met ruimtelijke kwaliteit benadrukt het bovenlokale belang bij het instandhouden en verder ontwikkelen van de gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde van de ruimte. Deze drie waarden waarborgen op de langere termijn een doelmatig gebruik en herkenbaarheid van de ruimte. Het betekent ook een ruimtelijke inrichting die bijdraagt aan duurzame ontwikkeling. Bij een duurzame ontwikkeling wordt voorzien in de behoeften van de huidige generatie, zonder daarbij de behoeften van toekomstige generaties in gevaar te brengen. De provincie wil deze doelstellingen koppelen aan een krachtige sociaaleconomische ontwikkeling in een leefbare omgeving, waarbij tegelijkertijd wordt ingezet op de instandhouding en het verder ontwikkelen van aanwezige bodem-, water-, landschappelijke, natuurlijke en cultuurhistorische kwaliteiten.

3.2.2 Grutsk op 'e Romte

Het streekplan bevat een beschrijving van de kernkwaliteiten van cultuurhistorisch erfgoed en landschap. Daarin wordt ook een nadere uitwerking en waardering van deze kernkwaliteiten aangekondigd. Deze zijn verder uitgewerkt in de thematische structuurvisie Grutsk op 'e Romte (2014).

In deze visie worden verschillende deelgebieden onderscheiden, met ieder een eigen cultuurhistorische en landschappelijk karakter. Een deel van de kernen ligt daarbij in het Kleigebied Westergo (Abbega, Blauwhuis, Folsgare, Oosthem, Westhem, Wolsum), een deel in het Middelzeegebied (Nijland) en een deel in het Merengebied (Hommerts-Jutrijp, Oppenhuizen, Uitwellingerga). Per gebied wordt in deze visie de kernkwaliteiten genoemd die een provinciaal belang hebben. Vanuit de visie zijn voor het plangebied de volgende kernkwaliteiten van belang binnen de gebieden:

Kleigebied Westergo

De dorpen Abbega, Blauwhuis, Folsgare, Oosthem, Westhem en Wolsum liggen in de overgangszone van het klei- naar het veengebied. In Westergo kenmerkt deze zone zich door de aanwezigheid van (onzichtbare) (veen)terpen en ontginningssporen, hemdijken, droogmakerijen en het begin van de opstreckende verkaveling van het veen. Daarnaast is ook de aanwezigheid van de waterlopen een belangrijk kenmerk. Tot slot gaat het om de relatie tussen de vorm van de nederzettingen, het type landschap, het grondgebruik en de infrastructuur. Bij de nederzettingen is sprake van een fijnmazige en onregelmatige dorpsstructuur. De provincie zet in op het behoud van deze kenmerken.

Middelzeegebied

Een belangrijk kenmerk is de zichtbaarheid van de fasering van de inpoldering, die herkenbaar is aan de ligging van de (dwars)dijken, de verkavelingsstructuren, de ligging van de Swette en de begrenzing van de kwelderwallen. Het gebied tussen Bolsward en Sneek, waarin Nijland ligt, is het oudste deel van de inpoldering van de voormalige Middelzee. Belangrijk daarbij is de bestaande dijken en de openheid van het gebied zo veel mogelijk te handhaven.

Merengebied

Rondom Hommerts-Jutrijp, Oppenhuizen en Uitwellingerga zijn vanuit de provincie de grootschalige openheid in de veenweidegebieden, met de optrekkende verkaveling een kernkwaliteit. Daarnaast richt de provincie zich in dit gebied op het behoud van de relatie van de bebouwing(linten) met het water, de verkaveling en het opvallende landschap. De dorpen hebben een sterke relatie met het water en zijn omgeving door een stelsel van waterverbindingen (meren, vaarten en kanalen) en dijken. Daarbij horen de hemdijken en slaperdijken.

In dit bestemmingsplan is de geldende juridische regeling overgenomen. Nieuwe ontwikkelingen worden niet mogelijk gemaakt, tenzij hiervoor in een eerder stadium al een afweging heeft plaatsgevonden. Deze passen binnen de kernkwaliteiten zoals opgenomen in de visie Grutsk op 'e Romte. Waar mogelijk en nodig worden de kernkwaliteiten in dit bestemmingsplan beschermd.

3.2.3 Verordening Romte

Op 25 juni 2014 hebben Provinciale Staten de Verordening Romte Fryslân 2014 vastgesteld. De verordening is in werking getreden op 1 augustus 2014. De verordening uit 2011 is hiermee integraal herzien. In de verordening zijn regels gesteld die ervoor moeten zorgen dat de provinciale ruimtelijke belangen doorwerken in de gemeentelijke ruimtelijke plannen. Als daaraan niet wordt voldaan, zal de provincie een zienswijze indienen en eventueel een aanwijzing geven als onvoldoende aan die zienswijze tegemoet wordt gekomen.

Het streekplanbeleid is in het kader van de verordening voorzien van concrete beleidsregels. In de verordening is onder meer de grens tussen het buitengebied en het stedelijk gebied vastgelegd. In stedelijk gebied bestaat een grotere mate van beleidsvrijheid wat betreft de ruimtelijke ordening dan in het buitengebied. Vanuit de verordening zijn de volgende onderwerpen voor het plangebied van belang:

Bestaand bebouwd gebied en kernenstructuur

De bebouwde kom van de dorpen maakt over het algemeen volledig deel uit van bestaand bebouwd gebied. Hierin zijn onder meer inbreidingsontwikkelingen mogelijk. De kernen zijn allemaal aangewezen als 'overige kern'. Dit heeft gevolgen voor de ontwikkelingsmogelijkheden van onder meer bedrijvigheid. Bij overige kernen is een bedrijf in de milieucategorieën 3.1, 3.2, 4.1, 4.2, 5.1, 5.2, 5.3 of 6 niet toegestaan. Bestaande bedrijven(terreinen) met een dergelijke categorie kunnen blijven bestaan, ten opzichte van nieuwe bedrijven is de provincie terughoudend. Ditzelfde geldt voor uitbreiding van het aantal woningen buiten bestaand bebouwd gebied.

Oppenhuizen en Uitwellingerga maken deel uit van het stedelijk bundelingsgebied Sneek. Het concentreren van nieuwe stedelijke functies bij kernen bevordert een doelmatig gebruik van de ruimte, draagt bij aan sterke steden en vitale dorpen, en voorkomt onnodige verrommeling en versnippering van het landelijk gebied. De mogelijkheden voor ontwikkelingen binnen de stedelijke bundelingsgebieden zijn daarom wat groter dan daarbuiten. Voor ontwikkelingen in bijvoorbeeld woningbouw en bedrijvigheid ligt het zwaartepunt echter wel vooral op de stad Sneek en in geringe mate op Oppenhuizen en Uitwellingerga.

Natuur

Direct in en rond de kernen in het plangebied van dit bestemmingsplan zijn verschillende gebieden aangewezen als 'natuur buiten de EHS'. Voor deze gebieden gelden minder strenge voorwaarden dan voor de gebieden die vallen binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen EHS). De gebieden moeten wel een passende bestemming krijgen, waarbij vooral gericht wordt op behoud, herstel of ontwikkeling van de natuurwaarden. Daarmee is in dit bestemmingsplan rekening gehouden, voor zover een als zodanig aangewezen gebied in het plangebied ligt.

Weidevogelgebieden

In en rond het plangebied zijn meerdere gebieden aangewezen als weidevogelkansgebieden. Dit zijn gebieden, die bestaan uit ruime en open gebieden (zichtafstand > 400 m) met voldoende rust en waarin gevarieerde graslanden liggen. Ze zijn aangewezen op basis van de Weidevogelnota 2014-2020. Versturende ontwikkelingen zijn in deze gebieden niet toegestaan. Agrarische ontwikkelingen zijn wel mogelijk, omdat de agrarische functie mede bepalend is voor de geschiktheid van een gebied voor weidevogels. Nieuwe agrarische bouwpercelen zijn niet zonder meer toegestaan, daarbij moet de invloed op het weidevogelgebied altijd afgewogen worden. Voor dit bestemmingsplan heeft dit geen gevolgen, omdat de bestaande situatie voorzien wordt van een actuele regeling.

Ganzenfoerageergebieden

Op 1 november 2014 is de Fryske guozzenoanpak van de Provincie Fryslân van kracht gegaan. Het doel van de aanpak is om vraatschade van ganzen te beperken tot aangewezen gebieden, de zogenaamde ganzenfoerageergebieden. Hiervan is in het plangebied sprake in de gebieden ten zuiden van Blauwhuis en Westhem, rondom Gaastmeer en ten oosten van Oppenhuizen en Uitwellingerga.

In de winterperiode kunnen de ganzen ongestoord rusten en grazen in deze ganzenfoerageergebieden. De deelnemende agrariërs ontvangen een vergoeding voor de geleden schade en een deelnemersvergoeding per hectare deelnemend land. Ganzen die zich buiten de foerageergebieden bevinden mogen worden verjaagd door jagers en de agrariërs. Voor de periode 2014-2016 geldt een winterrust van twee maanden. In 2016 wordt de ganzenaanpak geëvalueerd en kan de winterrust worden uitgebreid naar vier maanden. Het beleid is gericht op het behoud van het agrarisch gebied als ganzenfoerageergebied. Dit heeft als gevolg voor dit actualisatieplan dat de agrarische gronden opnieuw als zodanig worden bestemd. Alleen bij nieuwe ontwikkelingen in deze gebieden vindt een specifieke toetsing aan het beleid plaats.

3.2.4 Regionale bedrijventerreinenplan

De Verordening Romte gaat uit van de aanwezigheid van (regionale) bedrijventerreinenplannen. Dit bedrijventerreinenplan geeft invulling aan de eis dat een ruimtelijk plan een nieuw bedrijfsterrein of uitbreiding van een bestaand bedrijfsterrein kan bevatten, indien dit qua oppervlakte en invulling van bedrijfstypen in overeenstemming is met een bedrijventerreinenplan dat de schriftelijke instemming van Gedeputeerde Staten heeft (art. 4.1.1. Verordening Romte).

Voor de regio Zuidwest Fryslân is een bedrijventerreinenplan opgesteld. In het plan zijn alle nieuwe dan wel uit te breiden bedrijventerreinen met een oppervlakte van 1 hectare of meer opgenomen. Het betreft vooral terreinen bij stedelijke en regionale centra en bedrijfsconcentratiekernen, waar op grond van het Streekplan bedrijventerrein op voorraad mogelijk is. Voor terreinen kleiner dan 1 hectare, meestal gelegen bij de 'overige kernen' is aanvullend ruimte, maar dan via een afzonderlijke afweging en procedure.

In de raming van de behoefte en bij de planning van nieuwe terreinen is in het bedrijventerreinenplan rekening gehouden met revitalisering, invulling van nog beschikbare ruimte op bestaande terreinen en met zorgvuldig ruimtegebruik. Hiermee is invulling gegeven aan toepassing van de SER-ladder op regionaal niveau: de mogelijkheden om ruimtewinst te boeken op alle bestaande terreinen in de regio zijn verdisconteerd in het totale regionale programma. Daarmee is voor elk plan voor een nieuw of uitbreiding van bestaand terrein voldaan aan die bepaling uit de Verordening Romte met betrekking tot zorgvuldig ruimtegebruik.

Revitalisering

Naast nieuw uitgeefbaar terrein benoemd het Regionale bedrijventerreinenplan ook een revitaliseringsopgave. Hierin zijn binnen het plangebied de terreinen aan de Jacobistritte in Blauwhuis en de Tramstrjitte in Nijland opgenomen. Het gaat bij de revitalisering om de aanpak van ruimtelijke, technische en lichte technische veroudering. Daarbij wordt echter ook aangegeven dat op deze terreinen slechts in geringe mate sprake is van dergelijke veroudering. Het vergt nog niet direct een aanpak. In dit bestemmingsplan is dan ook slechts de bestaande situatie voorzien van een nieuwe regeling.

3.3 Gemeentelijk beleid

3.3.1 Antennebeleid 2012

De gemeenteraad heeft in haar vergadering van 18 oktober 2012 het "Antennebeleid gemeente Súdwest-Fryslân" vastgesteld. De noodzaak hiervoor ligt in de ongekende groei van de mobiele communicatie in Nederland in de laatste jaren. Burgers en bedrijven hechten veel belang aan een ruime beschikbaarheid en goede toegankelijkheid van mobiele communicatie. Daarnaast is er ook een groot maatschappelijk belang voor goede mobiele communicatie, zoals de bereikbaarheid van de hulpdiensten. Door het toenemend gebruik van mobiele communicatie groeit de vraag naar plaatsingsmogelijkheden voor antenne-installaties. Om te komen tot een verantwoorde maatschappelijke, stedenbouwkundige en landschappelijke inpassing van antenne-installaties is gemeentelijk antennebeleid opgesteld.

Samengevat ziet het beleid er als volgt uit. De volgende gebieden komen als eerste in aanmerking voor plaatsing:

- bestaande masten;
- bedrijventerreinen;
- sportparken en hoogbouw;
- langs of nabij infrastructuur en dan bij voorkeur bij kunstwerken.

Ten aanzien van de omgeving gelden de volgende criteria:

- Aansluiting op bestaande masten en gebouwen. Door gebruikmaking van bestaande verticale kunstmatige elementen zoals hoge gebouwen en torens kan de inbreuk op de bestaande ruimtelijke kwaliteit tot een minimum beperkt worden;
- Aansluiting op de visueel ruimtelijke kwaliteit van de omgeving;
- Antenne-installaties mogen de architectuur en de specifieke architectonische kenmerken niet aantasten;
- Afstemming van de maat, schaal en oriëntatie van de antenne-installatie op (die van de bestaande bebouwing in) de omgeving;
- Rekening houden met de situering ten opzichte van cultuurhistorische waarden en objecten;
- Inpassing van de antenne-installatie binnen het landschapstype;
- Rekening houden met/aansluiten op bestaande landschappelijke patronen en op elementen in het landschap;
- Aangeven van de mogelijkheden om (in de ruime omgeving) door toepassing van beplanting de visuele aantasting te verminderen.

In de regels van de verschillende bestemmingen hebben de antennemasten waar nodig een specifieke regeling gekregen. De voorgaande criteria zijn daarbij bepalend.

3.3.2 Bomenbeleidsplan (2012)

Op 13 december 2012 heeft de gemeenteraad het bomenbeleidsplan vastgesteld, het beleidsplan is van kracht gegaan op 1 januari 2013 voor de gehele gemeente. In het beleidsplan is het kapbeleid van de gemeente vereenvoudigd, zonder dat dit ten koste gaat van waardevolle boomstructuren, groenclusters en aangewezen bomen. De aanleiding voor een bomenbeleidsplan waren de verschillende kapregelgevingen van de voormalige fusiegemeenten en de wens om de kapregelgeving te dereguleren.

Voor het kappen van bomen; particuliere en gemeentelijke bomen, moest voorheen een omgevingsvergunning worden aangevraagd. Door de kapregelgeving te dereguleren, hoeft men voortaan alleen een vergunning aan te vragen voor het kappen van waardevolle bomen, boomstructuren en groenclusters. Om het waardevol groen goed te kunnen weergeven, zijn kaarten gemaakt voor enkele dorpen en steden waar de bomen een belangrijke bijdrage aan de leefomgeving vertegenwoordigen. Voor de binnen het plangebied van dit bestemmingsplan gelegen dorpen zijn deze kaarten niet gemaakt.

Om individuele waardevolle bomen te kunnen beschermen is er door de gemeente een bomenregister opgesteld. Het bomen register is een dynamische lijst waaraan bomen kunnen worden toegevoegd of verwijderd. Om een boom aan te melden voor het register

moet deze voldoen aan één of meer van de opgestelde beoordelingscriteria. De aanmelding wordt gedaan door particulieren en de gemeente. De bomen op het bomenregister mogen niet worden gekapt tenzij er een algemeen maatschappelijk belang (overlast, onveiligheid, etc.) tegenop weegt.

Bomen in Abbega, Blauwhuis, Folsgare, Gaastmeer, Greonterp, Hommerts, Jutrijp, Nijland, Oosthem, Oppenhuizen, Uitwellingerga, Westhem en Wolsum zijn in het bomenregister opgenomen (peildatum 9/12/2015). Het meest actuele bomenregister is raadpleegbaar via de gemeentelijk website. Voor de bomen hoeft in dit bestemmingsplan geen specifieke regeling opgenomen te worden, omdat het beleid hiervoor voldoende bescherming biedt.

3.3.3 Detailhandelsstructuurvisie

Een goed gemeente dekkend beleidskader voor detailhandel in de gemeente wordt door de raad en het college als noodzaak ervaren. De lastige economische omstandigheden en de vele snelle ontwikkelingen als internet, schaalvergroting en leegstand vragen om een duidelijke visie en uitvoering van de gemeente en andere partijen. Daarnaast is het gewenst dat nieuwe concrete plannen op integrale manier en in samenhang worden beoordeeld. Daarom is de "Detailhandelsstructuurvisie Súdwest-Fryslân" vastgesteld. De detailhandelsstructuurvisie heeft een aanjaagfunctie en biedt een toetsingskader voor nieuwe ontwikkelingen.

In het beleid staat de toegankelijkheid van voorzieningen voorop. Hoofddoelstelling is dat inwoners van alle kleine kernen op aanvaardbare afstand (< 5 km) detailhandelsvoorzieningen beschikbaar hebben en dat deze ook goed toegankelijk voor hen zijn. In de praktijk ligt hier dus een rechtstreekse koppeling met het streven naar een volwaardig pakket aan voorzieningen in de steden Sneek, Bolsward, en de regionale kernen (zoals Witmarsum, Makkum en Koudum). Bij de toegankelijkheid horen ook zeker concepten als thuisbezorgen van boodschappen door supermarkten. Bij toegankelijkheid wordt ook nadruk gelegd op een goede digitale toegankelijkheid die steeds belangrijker wordt. De gemeente zet hier vol op in en legt de relatie met krimp- en leefbaarheidsdossier en het kernenbeleid. Hierdoor is ook vanuit het rijk en provincie volop aandacht en komen naar verwachting ook middelen beschikbaar.

Súdwest-Fryslân kent vele kernen zonder enige detailhandel of met een zeer minimaal detailhandelsaanbod. In het plangebied is in enkele kernen sprake van detailhandel, waaronder een dorpssupermarkt, een tuincentrum en een bakkerij. Behoud van voorzieningen in kleine kernen wordt vooral gezocht in de slimme combinatie van functies. In tegenstelling tot grotere winkelkernen is de detailhandelsstructuur in kleine kernen veel minder relevant. Bij mogelijke ontwikkelingen, bijvoorbeeld de vestiging van een winkel die ruimtelijk inpasbaar is, biedt de gemeente in faciliterende zin mogelijkheden. Hiermee worden zoveel mogelijk aanknopingspunten geboden om leegstand van winkelpanden tegen te gaan.

Op de plaatsen waar de gemeente mogelijk vestiging van winkel voorziet, is dit in het bestemmingsplan mogelijk gemaakt. In de meeste gevallen gaat het daarbij om bestaande winkelpanden, of om gebieden waarbij een menging van functies van oudsher aanwezig en acceptabel is.

3.3.4 Duurzaamheidsvisie

Het toekomstbeeld is een gemeentelijke samenleving die letterlijk en figuurlijk energie oplevert. Er wordt uitsluitend hernieuwbare energie gebruikt. In de gemeente wordt uitgegaan van de eigen kracht van de mienskip en op basis daarvan worden door samenwerking met diverse partijen en initiatieven uit de samenleving ontwikkelingen tot stand gebracht die positieve energie leveren. In een duurzame samenleving zijn kringlopen gesloten en zo klein mogelijk. Afval is een woord uit het verleden, omdat alle producten als grondstof worden hergebruikt. Ruimtelijk beleid en ontwikkelingen hebben als eerste prioriteit behoud en herstel van natuurlijke systemen en biodiversiteit. Hiermee blijven lange termijnfuncties, zoals schone lucht, schoon water en klimaatregulering, gewaarborgd. Duurzaamheid is onlosmakelijk verbonden met de economie en daarom wordt dit gecombineerd in een ambitie voor een biobased economy. Samen met burgers en bedrijven werkt de gemeente aan een duurzame samenleving.

De gemeentelijke missie voor duurzame ontwikkeling is duurzaamheid voor iedereen in Súdwest-Fryslân praktisch en toepasbaar maken. Burgers, bedrijven en gemeengen werken samen aan een duurzame toekomstbestendige gemeente en werken volgens de volgende spelregels:

- 1 Meer in de menselijke basisbehoeften voorzien.
- 2 De bodem minder uitputten dan nu.
- 3 Minder schadelijke chemische stoffen gebruiken dan nu.
- 4 De natuur minder aantasten dan nu.

De strategische doelen die daarbij gesteld worden zijn:

- It goede foarbyld: de voorbeeldfunctie wordt samen ingevuld, kennis gedeeld en burgers en bedrijven ondersteund bij het begrip en de implementatie van duurzaamheid in de dagelijkse activiteiten.
- Fan it suverste wetter: met het water wordt zuinig omgegaan en de waterkringlopen zijn gesloten, schoon en gezond.
- Enerzjyneutraal: de gemeente is energieneutraal en wekt haar energie lokaal op met een mix van duurzame bronnen uit de omgeving. De energie wordt geleverd aan gebieden buiten de gemeente die niet de mogelijkheden hebben om duurzame energie op te wekken.
- In hiele lingte: gezonde gebouwen die naar gelang de behoefte kunnen worden aangepast aan verschillende functies worden gebouwd. Daarmee wordt de levensduur van gebouwen verlengd en minder materialen en grondstoffen gebruikt.
- Noed foar ferfier: vervoer in de regio is onafhankelijk van fossiele brandstoffen. Het aantal vervoersbewegingen is teruggebracht door de introductie van het nieuwe werken en het aantal voertuigen is afgenomen door gedeeld gebruik en alternatieve vervoersvormen.
- Griene Mienskip: de inwoners leven in een veilige en duurzame samenleving. De ecosystemen worden in stand gehouden en waar mogelijk worden systemen weer in balans gebracht. De gemeente helpt anderen met het maken van verantwoorde keuzes en integreren recreatie, landbouw en bebouwing in gezonde ecosystemen.
- Rekreaasje: rust en ruimte wordt geboden voor alle bezoekers van de gemeente. De kernkwaliteiten landbouw, water en hartelijkheid worden verweven met het ecosysteem en inspireren daarmee anderen.

- Sluten kringlopen: Al onze materialen en gebouwen komen uit en/of keren terug in gezonde gesloten kringlopen. Het afval dient als bouwsteen voor een volgend leven en onze landbouw is de motor voor een 'biobased' economie.
- Balans yn buorkjen: De biodiversiteit in de landbouw is sterk toegenomen door effectief beheer, herstel en integratie van functies. De boeren vinden lokale afzetmarkten met eerlijke prijzen, vinden nuttige toepassingen voor hun restproducten en zijn de bewaarders van het buitengebied.

Voor dit bestemmingsplan geeft het beleid geen uitgangspunten. Bij aanpassingen van gebouwen of de openbare ruimte in het plangebied wordt het duurzaamheidsbeleid in ogenschouw genomen.

3.3.5 Erfgoedvisie en Erfgoednota

Met het vaststellen van de 'Erfgoedvisie Silhouet' (juni 2012) heeft de gemeente haar visie en missie op behoud en ontwikkeling van het erfgoed vastgesteld. De gemeente stelt zich hierbij ten doel om het culturele erfgoed op een evenwichtige, en duurzame manier in stand te houden en draagvlak hiervoor te ontwikkelen.

Op basis van deze visie is de Erfgoednota gemeente SWF 2013-2016 opgesteld, getiteld 'De basis op orde'. Een belangrijk speerpunt van de nota is dat de basis op orde is. Dit betekent dat de gemeentelijke organisatie haar kerntaken op het gebied van erfgoed zorgvuldig uitvoert. Voor een gemeente is het een wettelijke taak om te komen tot een zorgvuldige planbehandeling en besluitvorming wat betreft cultuurhistorie.

Bij het vastgestelde erfgoedbeleid is meegenomen dat per 1 januari 2012 het Besluit ruimtelijke ordening gewijzigd is. In dit besluit is vastgelegd dat gemeenten vanaf 1 januari 2012 in bestemmingsplannen rekening moeten houden met aanwezige cultuurhistorische waarden. Dit was al verplicht voor archeologie. Met de Erfgoednota is het gemeentelijk erfgoedbeleid hierop aangepast. Zo stelt de gemeente bij bestemmingsplannen cultuurhistorische analyses op en gaat de gemeente bij de bescherming van archeologische (verwachtings)waarden in bestemmingsplannen formeel uit van de gemeentelijke FAMKE (Friese Archeologische Monumentenkaart Extra), een uitsnede van de provinciale FAMKE. Voor de bekende en de te verwachten cultuurhistorische waarden gaat de gemeente uit van de provinciale cultuurhistorische kaart (CHK). De kaart is daarmee onderlegger voor het in de Erfgoednota geformuleerde beleid. Niet alle op deze kaart aangegeven waarden kunnen echter bij voorbaat behouden blijven, hier komt een gemeentelijke afweging aan te pas.

In de Erfgoednota is verder uiteengezet hoe in het kader van bestemmingsplannen omgegaan dient te worden met het erfgoed. Zo zijn er kaders aangegeven voor de uitvoering van werken, maar ook voor de opzet van de bestemmingsplanregeling. Bij het opstellen van dit bestemmingsplan is daarmee rekening gehouden.

3.3.6 Ontwikkelvisie 2011-2021

De "Ontwikkelvisie 2011-2021 gemeente Súdwest-Fryslân" is op 22 maart 2012 vastgesteld. In deze visie staan de gemeentelijke ambities betreffende sociale, ruimtelijke en economische ontwikkelingen beschreven. De visie vormt een belangrijke basis voor nieuw beleid en ruimtelijke plannen. De visie maakt duidelijk hoe de gemeente zich naar de toekomst toe wil positioneren, wat de belangrijkste speerpunten

zijn en op welke aandachtsgebieden wordt ingezet. De ontwikkelvisie beslaat een periode van tien jaar.

In de gemeente worden vijf landelijke clusters en één stedelijk cluster rondom Bolsward en Sneek onderscheiden. De ontwikkelvisie rust op zes pijlers waar een visie op is geformuleerd en waar een koers per landelijk of stedelijke cluster voor is uitgezet. De pijlers met bijbehorende visie betreffen:

- 1 Verscheidenheid in kernen: Gebiedsgerichte aanpak via clusters, met oog voor samenhang. Aandacht voor unieke ruimtelijke structuur, sociaaleconomische kenmerken en toekomstvisies van de kernen. Extra aandacht voor plattelandskernen en stadswijken waar de leefbaarheid onder druk staat.
- 2 Weidsheid van het landschap: Zorgvuldig met weidsheid omgaan, maar ruimte bieden voor nieuwe ontwikkelingen naar aard/schaal. Er worden hoge eisen aan ruimtelijke kwaliteit gesteld.
- 3 Economische verscheidenheid: Gebiedsgerichte aanpak om te zorgen dat de gemeente zich in totaliteit sterk ontwikkelt. Ruimtelijke keuzes maken voor economische ontwikkeling. Extra aandacht voor sterke sectoren vanwege hun groeipotentie en innovatief vermogen. Bijeenbrengen onderwijs en arbeidsmarkt, zodat vraag en aanbod beter aansluiten.
- 4 Grote sociale verbondenheid: Iedereen kan (naar vermogen) meedoen. De huidige sociale infrastructuur wordt optimaal benut. Betere samenwerking en afstemming tussen partijen. Betere afstemming aanbod. Uitgangspunten zijn eigen verantwoordelijkheid, eigen kracht en zelfredzaamheid. Kwetsbare groepen actief opsporen.
- 5 Grote rijkdom aan cultuur en erfgoed: Cultuur en cultureel erfgoed hebben verbindende werking op de samenleving en grote aantrekkingskracht op toeristen. Daarom wordt gezorgd voor een divers cultureel aanbod en voor bescherming, behoud en ontsluiting van cultureel erfgoed.
- 6 Sterke aantrekkingskracht voor toeristen: Toerisme en recreatie als verbinding tussen stad/platteland, cultuur, natuur, sport, zorg, land- en tuinbouw. Verdiepen van bestaand aanbod, kwaliteitsverbetering en slim combineren van aanbod. Watertoerisme versterken door samenwerking andere vaargebieden.

In het plangebied worden geen ontwikkelingen voorzien, die niet al eerder afgewogen zijn. Het bestemmingsplan heeft een conserverend karakter, waarmee het past in het beleid van de Ontwikkelvisie.

3.3.7 Ruimte voor de zon

Op 10 november 2016 heeft de raad van de gemeente Súdwest-Fryslân de notitie 'Ruimte voor de Zon' vastgesteld. Uitgangspunt bij realisatie van een zonneweide is dat de kwaliteit van het landschap behouden blijft en waar mogelijk worden versterkt. Daarnaast geldt als uitgangspunt dat de bewoners niet alleen de lasten maar ook de lusten ervaren. Ook de voedselproductie mag niet in het gedrang komen.

In deze notitie wordt voorgesteld zonneweides te creëren tegen kernen met >500 inwoners, met draagvlak, met participatie en financieel haalbaar. Voorgesteld wordt 3 pilots, wet- en regelvrij, te realiseren en daarnaast is er ruimte voor andere initiatieven die moeten voldoen aan de kaders die in de notitie zijn gesteld.

3.3.8 Verkeersbeleid

3.3.8.1 Verkeer- en vervoerplan (2013)

De gemeente Súdwest-Fryslân vindt het belangrijk dat inwoners in een verkeersveilige en prettige woonomgeving wonen en dat iedereen zich veilig en vlot kan verplaatsen. In het op 16 mei 2013 door de gemeenteraad vastgestelde "Gemeentelijk Verkeer- en Vervoerplan" (GVVP) staat hoe de gemeente dit wil bereiken. Het GVVP beschrijft de gemeentelijke visie op het gebied van verkeer en vervoer met als belangrijkste uitgangspunt de waarborging en verbetering van de verkeersveiligheid in de gemeente. Daarnaast wordt een goede bereikbaarheid en het vergroten van de leefbaarheid als doelen gesteld.

Om de visie vorm te geven is een groot aantal maatregelen opgesteld. De maatregelen zijn divers; infrastructurele aanpassingen, nader onderzoek naar specifieke onderwerpen, veiliger maken van fietsroutes, verbetering van schoolomgevingen, maar ook verkeerseducatieprojecten op scholen en voorlichtingscampagnes. De uitvoering hiervan wordt zoveel mogelijk gedaan in combinatie onderhoudswerkzaamheden. Wanneer onderhoud gepland is aan een weg of een gebied wordt gekeken of de maatregelen uit het GVVP hierin meegenomen kunnen worden. Dit betekent dat in het GVVP niet concreet wordt aangegeven wanneer welke maatregelen worden uitgevoerd. Ieder jaar wordt daarom een uitvoeringsprogramma opgesteld die door de gemeenteraad wordt goedgekeurd. Voordat gestart wordt met de uitvoering van bepaalde maatregelen worden deze dan ook aan direct belanghebbenden voorgelegd. De gevolgen vanuit het GVVP voor het bestemmingsplan zijn gericht op de wegategorisering. Voor het plangebied is deze beschreven in paragraaf 2.2.1.

3.3.8.2 Parkeren

Op basis van het parkeerbeleid van de gemeente of de kencijfers van CROW kan berekend worden hoeveel parkeerplaatsen nodig zijn. Vervolgens moet aangetoond worden dat voldoende parkeergelegenheid aanwezig is of mogelijk is. Tot voor kort waren de parkeernormen geregeld in de bouwverordening. In 2014 is de Woningwet gewijzigd. De wijziging heeft betrekking op de intrekking van de grondslag voor de stedenbouwkundige voorschriften in een bouwverordening. De stedenbouwkundige voorschriften, zoals het parkeren, worden nu in het bestemmingsplan geregeld.

Aan het Besluit ruimtelijke ordening is ook voor het intrekken van toetsing aan de bouwverordening de mogelijkheid opgenomen om voor de invulling van de eis van voldoende parkeren in concrete situaties gebruik te maken van beleidsregels. Dit was ook onder de werking van de bouwverordening mogelijk. Gemeentelijk parkeerbeleid en de CROW-normen worden van toepassing verklaard op basis van het bestemmingsplan. Wanneer van een toepassing zijnde norm wordt afgeweken, moet dit goed gemotiveerd worden.

De gemeente Súdwest-Fryslân wil binnenkort een Parkeernormennota opstellen, waarin de inhoud van het begrip 'voldoende parkeergelegenheid' wordt uitgewerkt. Tot het gemeentelijke parkeerbeleid is vastgesteld wordt op basis van de door de CROW vastgestelde richtlijnen (publicatie 317 - oktober 2012) bepaald of sprake is van voldoende parkeergelegenheid. Een dergelijke regel is in dit bestemmingsplan opgenomen.

3.3.9 Visie Recreatie en Toerisme

De visie Toerisme en Recreatie voor 2022: Súdwest-Fryslân staat bekend als een kwalitatief hoogwaardig gebied voor (actieve vormen van) toerisme en recreatie met een zeer gevarieerd en levendig aanbod. Deze variatie en levendigheid is gerealiseerd door een gezamenlijke inzet met de sector op betere verbindingen tussen toeristisch aanbod op het gebied van land en water, kunst en cultuur.

De ontwikkelingsstrategieën uit de visie zijn gericht op het creëren van meer (afwisseling in) belevenissen door verbindingen te leggen tussen het bestaande aanbod en door *verbindingen* te leggen tussen alle partijen die daarbij betrokken zijn:

- Geef de bezoeker een gevoel van 'thuiskomen' en 'zichzelf kunnen zijn';
- Benut de rijkdom van het 'water', het landschap en de steden;
- Organiseer avontuurlijker actieve vormen van recreatie;
- Gebruik verhaallijnen om de gast nieuwe ervaringen te laten beleven.

Actie, Gastheerschap en Samenwerking zijn de kernwoorden van de strategieën:

De samenhang wordt gerealiseerd door te kiezen voor de kracht van het lokale verhaal, te investeren in aantrekkingskracht en door één sterk toeristisch samenwerkingsverband neer te zetten voor de regio.

Er wordt koers gezet op Gastheerschap vanuit de invalshoeken:

- meer aansprekende watersportactiviteiten voor de jeugd en sportstimulering;
- het bevorderen van elektrisch varen en fietsen;
- verleiding tot gezelligheid en vermaak in de kernen;
- jaarlijks terugkerende sportieve en culturele events.

Er wordt gekoerst op meer beleving van het weidse landschap en de bijzondere natuur door:

- op de kop van Afsluitdijk een 'uitzichtpunt' van formaat te realiseren;
- het creëren van belevenissen binnen de kwalificatie Nationaal Landschap;
- de optimalisatie van de bestaande routenetwerken.

In het plangebied is op meerdere plaatsen sprake van recreatieve en toeristische functies en voorzieningen. Wanneer sprake is van ontwikkelingen bij deze voorzieningen, wordt rekening gehouden met het geformuleerde beleid. Dat is in dit bestemmingsplan niet voorzien. Het beleid geeft geen uitgangspunten voor het bestemmingsplan.

3.3.10 Visie Ruimtelijke Kwaliteit (2013)

De in het kader van het Nationaal Landschap Zuidwest-Fryslân opgestelde '*Landschapsontwikkelingsvisie*' (2009) was de basis voor de "*Visie Ruimtelijke Kwaliteit Gemeente Súdwest-Fryslân*" die op 23 juni 2013 is vastgesteld. De visie hanteert als uitgangspunt dat het landschap het product is van de ontwikkelingen in de landbouw, de natuur, de economie en de samenleving door de eeuwen heen; en dat dit ook in de toekomst zo zal zijn. Die veranderingen kunnen in beginsel bijdragen aan de landschappelijke kwaliteit, mits ze goed op elkaar worden afgestemd.

Met het gekozen abstractieniveau vormt de visie een basis voor andere sectorale beleidsvisies en andere ruimtelijke plannen, zoals gebiedsvisies, bestemmingsplannen, maar ook bijvoorbeeld de welstandsnota of beheer- en onderhoudsplannen. De visie dient als één van de toetsingskaders bij concrete initiatieven.

Hoofduitgangspunt is dat bij alle ruimtelijke ontwikkelingen de kernkwaliteiten van de verschillende landschapstypen leidend zijn. De omschrijving hiervan is in dit bestemmingsplan overgenomen. Daarnaast worden ontwikkelingen gestuurd met specifieke aandacht voor de volgende uitgangspunten:

- Versterken van de grootse openheid van het klei- en veengebied en de meren.
- Aandacht voor detail binnen het grootschalig landschap.
- Versterken van het contrast tussen binnendijks en buitendijks gebied.
- Behoud van authenticiteit en eenvoud.
- Ruimte voor dynamiek, experiment en contrast.

In het plangebied worden geen ontwikkelingen voorzien, die niet al eerder afgewogen zijn. Het bestemmingsplan heeft een conserverend karakter, waarmee het past in het beleid van de Visie Ruimtelijke Kwaliteit.

3.3.11 Woonschepenverordening 2012

Op 15 november 2012 heeft de raad van de gemeente Súdwest-Fryslân de "Woonschepenverordening Súdwest-Fryslân 2012" vastgesteld. De woonschepenverordening kent een actuele regeling voor woonschepen in de gemeente, zowel voor permanent als voor recreatief gebruik. Het raadsbesluit heeft met ingang van 30 november 2012 t/m 10 januari 2013 voor een ieder ter inzage bij de gemeenteloketten. De verordening is op 3 december 2012 in werking getreden.

In de nieuwe woonschepenverordening is geregeld dat de plaatsen waar woonschepen ligplaats mogen hebben, zijn aangewezen op de ligplaatsenkaart met toelichting, die als bijlage bij de verordening is opgenomen. Op de kaart met toelichting is de locatie inclusief het toegestane gebruik (permanente of recreatieve bewoning) en het maximaal op de locatie aanwezige aantal woonschepen aangegeven.

3.3.12 Woonvisie 2017-2022

De gemeente vindt het belangrijk dat alle inwoners van de gemeente goed kunnen wonen. Daarom heeft de gemeenteraad in juli 2017 een Woonvisie vastgesteld waarin de gemeentelijke ambities voor een rechtvaardige en evenwichtige woonruimteverdeling zijn vastgelegd voor de sociale huurvoorraad en de particuliere woningvoorraad.

In de Woonvisie is vastgelegd hoe de gemeente zorgt voor een optimaal functioneren van de woningmarkt. Hierbij is bijzondere aandacht voor de volgende thema's:

- Beschikbaarheid en betaalbaarheid van woningen voor alle doelgroepen,
- Wonen, zorg en participatie,
- Kwaliteit en duurzaamheid.

De Woonvisie vormt de basis voor het maken van prestatieafspraken tussen woningbouwcorporaties, huurdersverenigingen en gemeente. De visie geeft geen

uitgangspunten voor de regeling van dit bestemmingsplan. Bij ontwikkelingen in het huidige woningbestand of bij een combinatie van wonen en zorg vormt de woonvisie wel een toetsingskader.

HOOFDSTUK 4 Omgevingsaspecten

4.1 Milieuzonering

Milieuzonering zorgt ervoor dat milieubelastende en milieugevoelige bestemmingen op een verantwoorde afstand van elkaar worden gesitueerd. Op deze wijze wordt gevaar en hinder voor de milieugevoelige functies voorkomen dan wel zoveel mogelijk beperkt en omgekeerd wordt voldoende zekerheid aan milieubelastende activiteiten geboden dat deze activiteiten duurzaam binnen aanvaardbare voorwaarden uitgeoefend kunnen worden.

Bij dit bestemmingsplan hoort een Staat van Bedrijfsactiviteiten. Deze is gebaseerd op de categorale indeling van bedrijfstypen uit de publicatie 'Bedrijven en milieuzonering' (2009) van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG). Bij deze indeling is de Standaard Bedrijfsindeling (SBI) van het Centraal Bureau voor de Statistiek gevolgd. Elk bedrijfstype heeft een eigen code.

Naast een omschrijving van de bedrijfstypen is per type aangegeven welke richtafstanden gelden voor de aspecten geur, stof, geluid en gevaar. Dit is een indicatie van de minimale afstand die in beginsel aangehouden moet worden vanuit een bedrijf tot een rustige woonwijk (of rustig buitengebied). De grootste afstand is bepalend voor de indeling van een bedrijfstype in een milieucategorie.

Milieucategorie	Aan te houden afstand tot woonwijken (zone)
1	0 tot 10 meter
2	30 meter
3.1	50 meter
3.2	100 meter
4.1	200 meter
4.2	300 meter
5.1	500 meter
5.2	700 meter
5.3	1000 meter
6	1500 meter

Voor het plangebied van dit bestemmingsplan zijn de milieucategorieën 1, 2, 3.1, 3.2, 4.1 en 4.2 van belang. Bedrijven in milieucategorie 4.1 en 4.2 zijn vooral gevestigd op het bedrijventerrein Brêgefinne in Uitwellingerga. Daarnaast vallen een aantal

jachtwerven en watersportbedrijven in Gaastmeer en Uitwellingerga ook in milieucategorie 4.1. De individuele bedrijven tussen woningen en in de gemengde gebieden van de kernen hebben over het algemeen maximaal een milieucategorie 2 en zijn goed verenigbaar met een woonomgeving. Binnen de bestemmingen waar bedrijven zijn toegestaan, is in de regels bepaald welke milieucategorieën waar zijn toegestaan. De bestaande situatie is daarbij het uitgangspunt.

4.2 Bodem

Het uitgangspunt is dat de kwaliteit van de bodem in het plangebied zodanig moet zijn dat er geen risico's zijn voor de volksgezondheid bij het gebruik van het plangebied voor wonen of een andere functie voor het verblijf van mensen.

Op 13 december 2012 heeft de gemeenteraad van Súdwest-Fryslân de Nota bodembeheer en de bodemkwaliteitskaart Zuidwest Fryslân vastgesteld. De bodemkwaliteitskaart is een kaart waarop de kwaliteit van de bodem is aangegeven per deelgebied. De Nota bodembeheer beschrijft het beleid voor hergebruik of toepassen van grond als bodem. Het Besluit Bodemkwaliteit is hierin leidend. In de nota is ook een vrijstellingenbeleid opgenomen voor het uitvoeren van bodemonderzoek bij een omgevingsvergunning met de activiteiten bouw. Op basis hiervan kan de gemeente vrijstelling verlenen voor het uitvoeren van bodemonderzoek.

Hier volgen een aantal uitzonderingen waarbij géén vrijstelling kan worden verleend:

- locaties met een bekende verontreiniging, of locaties gelegen nabij (binnen een straal van 25 meter) een puntbron van bodemverontreiniging;
- verdachte locaties of locaties binnen een straal van 25 meter van verdachte locaties, waarvan een vermoeden bestaat van bodemverontreiniging, tenzij door een historisch onderzoek (uitgevoerd volgens NEN 5725) wordt aangetoond dat de locatie onverdacht is;
- de bodemkwaliteit van het plangebied geeft aanleiding om een risico te verwachten bij het geplande gebruik.
- locaties gelegen in de bodemkwaliteitszone industrie (zone 1 en 4).

In dit bestemmingsplan worden geen nieuwe ontwikkelingen mogelijk gemaakt. De bestaande situatie wordt slechts voorzien van een actuele regeling. In het plangebied zijn geen nieuwe ontwikkelingen voorzien. Bij nieuwe ontwikkelingen moet – wanneer deze niet in dit bestemmingsplan passen – een overweging van de gevolgen voor de bodem worden opgenomen. Dit heeft geen gevolgen voor het bestemmingsplan.

4.3 Cultuurhistorie inclusief archeologie

4.3.1 Toetsingskader en beleid

Op 1 juli 2016 is de Erfgoedwet van kracht geworden. De Monumentenwet 1988 is met ingang van 1 juli 2016 dan ook vervallen. De bepalingen uit de Monumentenwet 1988 zijn deels overgegaan naar de Erfgoedwet en – zodra die wet in werking treedt – deels naar de Omgevingswet. De bepalingen en vergunningen uit de Monumentenwet 1988 die overgaan naar de Omgevingswet blijven van toepassing tot de datum dat de Omgevingswet in werking treedt. Deze artikelen gelden tot dat moment als

overgangsrecht op grond van de Erfgoedwet en tenzij expliciet vermeld, veranderen deze niet van inhoud. Tot die tijd blijft de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) het wettelijke kader voor de omgang met gebouwde en aangelegde rijksmonumenten en de Monumentenwet 1988 voor de omgang met de archeologische rijksmonumenten.

In de wet zijn archeologische resten beschermd. Wanneer de bodem wordt verstoord moeten archeologische resten intact blijven. Als dit niet mogelijk is, is opgraving een optie. Om inzicht te krijgen in de kans op het aantreffen van archeologische resten in bepaalde gebieden zijn op basis van historisch onderzoek archeologische verwachtingskaarten opgesteld.

Volgens de gemeentelijke erfgoedvisie en -nota wordt uitgegaan van de Cultuurhistorische kaart van de provincie Fryslân (CHK), waar ook de Friese Archeologische Monumentenkaart Extra (FAMKE) deel van uit maakt. Op deze kaarten is informatie opgenomen over archeologische en cultuurhistorische waarden. Daarnaast is gebruik gemaakt van de thematische structuurvisie 'Grutsk op 'e Romte' waarin de kernkwaliteiten van het cultuurhistorisch erfgoed en het landschap in Friesland beschreven staan."

4.3.2 Archeologie

Algemeen

Bij het opstellen en uitvoeren van ruimtelijke plannen wordt rekening gehouden met de bekende en de te verwachten archeologische waarden. Op welke plaatsen archeologisch onderzoek aan de orde is, wordt op grond van het gemeentelijk beleid bepaald. De gemeente volgt hiertoe de provinciale Friese Archeologische Monumentenkaart Extra (FAMKE). Op deze kaart worden voor de perioden Steentijd - Bronstijd en IJzertijd - Middeleeuwen adviezen gegeven over eventueel te verrichten onderzoeken (zie figuren 45 en 46). Uit de gemeentelijke uitsnede van de FAMKE blijkt dat in het plangebied diverse terreinen met bekende archeologische waarden aanwezig zijn, de zogenaamde 'streven naar behoud' en 'waarderend onderzoek' terreinen (paars en rood op figuren 45 en 46). Dit betreft voor de periode steentijd-bronstijd vooral vuursteenvindplaatsen en voor de periode ijzertijd-middeleeuwen vooral terpen. Voor de rest van het plangebied is sprake van zogenaamde verwachtingszones, waarbij voor een deel van het plangebied geen archeologische verwachting (meer) geldt. Vooral voor de periode steentijd-bronstijd geldt er voor een groot gedeelte van het plangebied geen archeologische verwachting (meer).

De archeologische waardevolle terreinen en de verwachtingszones zijn beschermd via een dubbelbestemming archeologie, afhankelijk van de toegekende waarde. Zoals gezegd wordt gebruikt gemaakt van twee soorten archeologische waarden. Het betreft de dubbelbestemmingen "Waarde - Archeologie 1" en "Waarde - Archeologie 2". Waarde - Archeologie 1 wordt gehanteerd voor terreinen of gebieden die op de FAMKE het advies 'streven naar behoud' en 'waarderend onderzoek' hebben meegekregen, dus de bekende archeologisch waardevolle terreinen. Waarde - Archeologie 2 wordt gehanteerd voor gebieden die op de FAMKE het advies 'karterend onderzoek' en 'quickscan' hebben gekregen en zijn dan ook gebieden met een archeologische verwachtingswaarde.

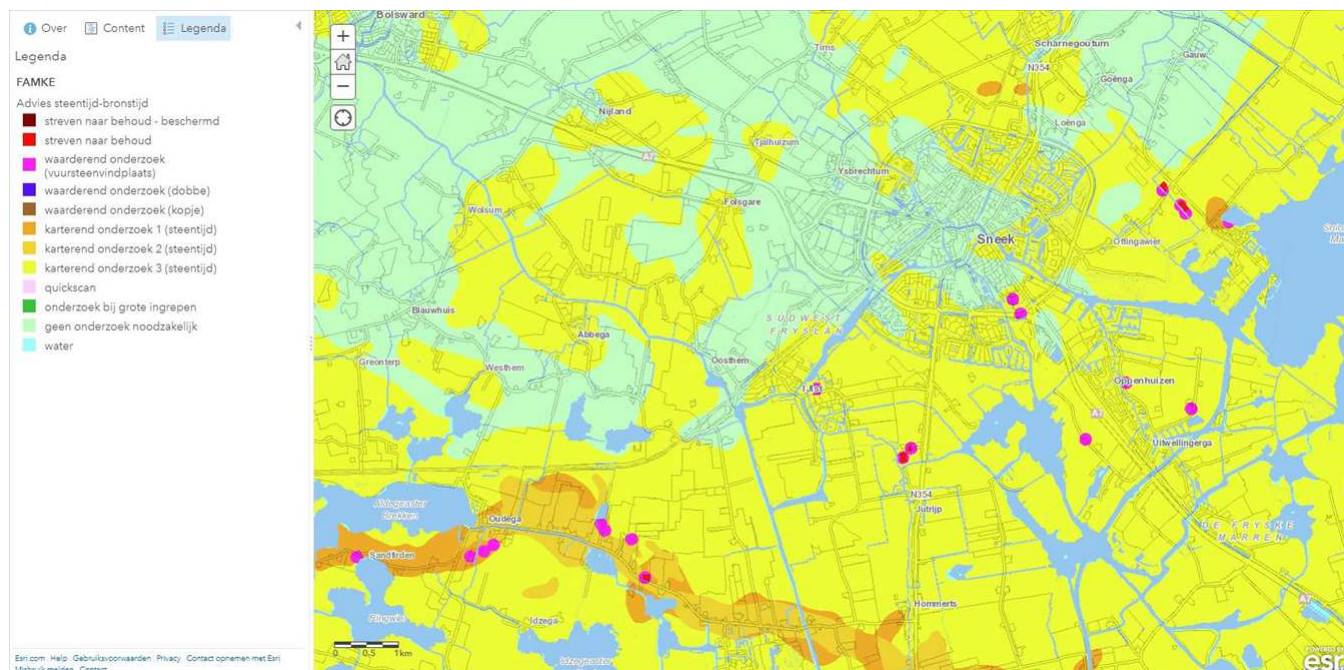
In gebieden met een archeologische waarde (Waarde - Archeologie 1) zijn in principe ingrepen vanaf 50 m² en dieper dan 40 cm vergunningsplichtig en een archeologisch onderzoek uitgevoerd worden voorafgaand aan de vergunningverlening. Dit om de

archeologische behoudenswaardigheid in voldoende mate te kunnen bepalen. Het vaststellen van de archeologische waarde wordt gedaan aan de hand van één of meerdere archeologisch vooronderzoeken. In eerste instantie moet een bureau- en booronderzoek worden uitgevoerd. Eventueel volgt hierop nog een proefsleuvenonderzoek. Na iedere onderzoeksfase wordt de rapportage van het betreffende onderzoek ter beoordeling aan de gemeente voorgelegd. Het vooronderzoek wordt afgesloten als uit de beoordeling van de rapportage blijkt dat de waarde van het te verstoren terrein in voldoende mate is vastgesteld. Vervolgens wordt namelijk besloten of voorwaarden aan de omgevingsvergunning worden verbonden (opgraven, begeleiden en/of planaanpassing) of dat het plangebied archeologisch wordt vrijgegeven ten behoeve van de werkzaamheden.

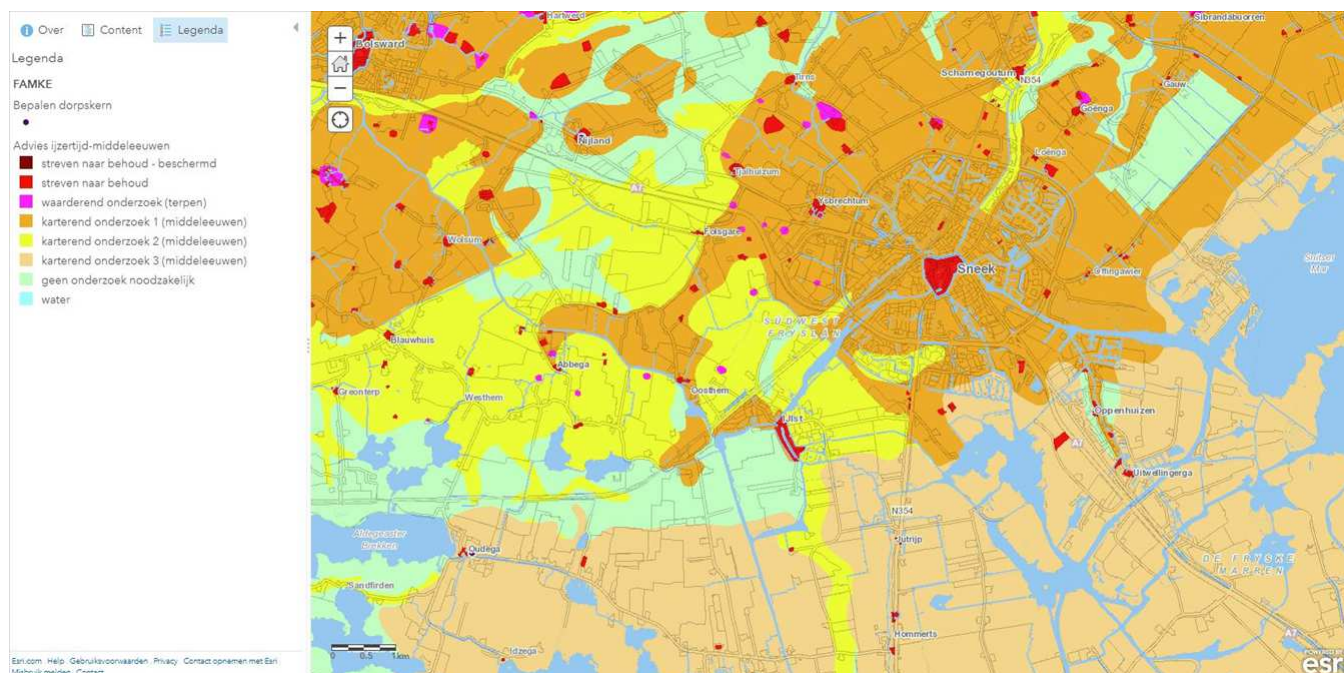
Voor de gebieden in een archeologische verwachtingszone (Waarde - Archeologie 2) zijn de vrijstellingsgrenzen ruimer en speelt mogelijk archeologisch onderzoek bij ingrepen vanaf 500 m². Wanneer sprake is van bodemverstorende ingrepen dieper dan 40 cm, afhankelijk van de omvang van de ingreep, dan is archeologisch onderzoek nodig:

- Voor zover het plangebied op de hiernavolgende figuren is aangegeven als 'karterend onderzoek 1' dan moet een karterend onderzoek worden uitgevoerd indien er ingrepen zijn voorzien van een oppervlak van meer dan 500 m².
- Voor zover het plangebied op de hiernavolgende figuren is aangegeven als 'karterend onderzoek 2' dan moet een karterend onderzoek worden uitgevoerd indien er ingrepen zijn voorzien van een oppervlak van meer dan 2.500 m².
- Voor zover het plangebied op de hiernavolgende figuren is aangegeven als 'karterend onderzoek 3' dan moet een karterend onderzoek worden uitgevoerd indien er ingrepen zijn voorzien van een oppervlak van meer dan 5.000 m².

In het plangebied is sprake van gebieden waarvoor onderzoeken moeten plaatsvinden en gebieden waar gestreefd wordt naar behoud van bekende archeologische waarden (zie ook de volgende figuren). Dit betekent dat in het bestemmingsplan op meerdere plaatsen een dubbelbestemming "Waarde – Archeologie 1" of "Waarde – Archeologie 2" is opgenomen. Voor dit bestemmingsplan is archeologisch onderzoek echter niet nodig, omdat het een conserverend bestemmingsplan betreft. Dit is een samenvoeging van bestaande ruimtelijke plannen, waarmee niet direct nieuwe ontwikkelingen mogelijk worden gemaakt. Bij nieuwe ontwikkelingen is een toetsing aan het aspect archeologie (archeologisch onderzoek) nodig wanneer de ontwikkeling plaatsvindt in een gebied met een dubbelbestemming "Waarde – Archeologie".

Figuur 6 Uitsnede van de FAMKE steentijd-bronstijd

Figuur 7 Uitsnede van de FAMKE ijzertijd-middeleeuwen

4.3.3 Cultuurhistorie

De historische kernen van de dorpen zijn rijk aan cultuurhistorische waarden. Hierbij gaat het onder andere om een groot aantal panden. Een deel is rijksmonument en zo beschermd via de wetgeving. Ter signalering van deze panden is op de verbeelding per rijksmonument een specifieke bouwaanduiding rijksmonument opgenomen. Daarnaast zijn in het plangebied gemeentelijke monumenten en karakteristieke panden aanwezig. Op basis van de bekende informatie en geldende regeling hebben deze een aanduiding

'karakteristiek' gekregen op de verbeelding. In de planregels is hiervoor een vergunningstelsel voor werken en/of werkzaamheden aan gekoppeld. In bijlagen 3 bij de regels is een overzicht van karakteristieke panden opgenomen. Naast gebouwd erfgoed zijn ook andere cultuurhistorische waarden terug te vinden in het plangebied zoals onder andere het voormalige tracé van een spoorlijn. Op basis van de Cultuurhistorische kaart zijn ook nog andere waarden vast te stellen in de plangebieden. Deze worden middels de verbeelding beschermd en in de planregels is een omgevingsvergunningstelsel opgenomen.

Geomorfologie, ontstaansgeschiedenis en nederzettingstypologie - Het gebied waarin de dorpen gelegen zijn raakte in het Holoceen enerzijds bedolven onder een dik veenpakket, en anderzijds overstroomde het gebied in latere tijden en werd er klei afgezet (over het veenpakket heen). De dorpen zijn veelal ontstaan op plekken die landschappelijk gezien gunstig waren in relatie tot het water: op een terp, langs de voormalige Middellzee, langs een van de Hemdijken of langs vaarten in het veen. In paragraaf 2.3 Ontstaansgeschiedenis en stedenbouwkundige opzet is dit nader beschreven.

Landschapstypen en verkaveling - De meeste dorpen die binnen het plangebied liggen zijn op het overgangsgebied van klei naar veen ontstaan. De omringende landschapstypen zijn zeer divers van het kleiterpenlandschap, tot het klei-op-veen, tot het veenweidegebied rondom de grote meren, of bij een tweetal droogmakerijen (Sensmeerpolder en Atsebuurstermeerpolder). De verkavelingstypen zijn dan ook zeer uiteenlopend van een onregelmatige blokverkaveling in het kleigebied, tot polderverkaveling daar waar de Middellzee en de meertjes zijn drooggelegd, tot een opstreckende verkaveling in het veengebied.

Dijken - Om zich te weren tegen het opkomende water van het lage midden zijn de Hemdijken aangelegd. Een aantal dorpen liggen aan deze Hemdijken, zoals Greonterp, Blauwhuis, Westhem en Folsgare. Voor zover er nog restanten aanwezig zijn van deze dijken, zijn deze opgenomen op de verbeelding met de "Gebiedsaanduiding: overige zone – dijken". In de planregels zijn er regels aan gekoppeld met de bedoeling het profiel van deze historische dijklichamen zoveel mogelijk intact te laten.

Paden en wegen – In het gebied waren vele voetpaden en andere wegen aanwezig. Een aantal van deze paden en wegen functioneren nu ook nog als openbare weg. Daarnaast zijn er van een groot aantal met name voetpaden geen zichtbare restanten meer aanwezig. Paden en wegen die nog wel aanwezig zijn, maar hun oorspronkelijke materialisering of profiel niet meer hebben, hebben in dit bestemmingsplan de "enkelbestemming: verkeer" gekregen en zijn daarmee voldoende beschermd.

Vaarwegen – een groot deel van het goederentransport ging voorheen via het water. Elk dorp is dan ook gelegen aan een dorpsvaart, die bijna allemaal de naam van het dorp hebben gekregen.

Spoor- en tramwegen – Vanaf Joure via Sneek naar Bolsward heeft voorheen een tramweg gelegen. Het tracé is tegenwoordig nog herkenbaar in de weg tussen Oppenhuizen en Sneek en Sneek en Nijland. Dit tracé valt grotendeels buiten het plangebied van dit bestemmingsplan. Alleen een klein deel van het tracé ter hoogte van Uitwellingerga valt binnen het plangebied, maar dit deel van het tracé is door de aanleg van het Prinses Margrietkanaal zodanig gewijzigd dat hier geen monumentale waarden meer aanwezig zijn.

Beschermde gezichten – De meeste dorpen binnen het plangebied hebben een middeleeuwse oorsprong. Een aantal worden zodanig van waarde geacht dat deze middels dit bestemmingsplan een bescherming hebben gekregen.

Rijksbeschermd dorpsgezicht Nijland

Het deel van Nijland rond de kerk (terp) is aangewezen als een beschermd dorpsgezicht. Het oudste element in de dorpsstructuur is dan ook de kerk met het kerkhof en de daar omheen gegroepede bebouwing. Het dorpsgezicht is vooral gewaardeerd op de gaafheid van de oude eenheid (ruimtelijke structuur). Daaronder vallen niet alleen het bebouwingscluster van de kerk en haar directe omgeving, maar ook de bebouwing op de hoek van Hottingawei en Ingenawei. Daarnaast hoort ook de oude wegen- en padenstructuur rond de genoemde bebouwing nadrukkelijk bij het gewaardeerde dorpsgezicht.

Een nadrukkelijke waardering is er ook voor het bebouwingsbeeld van de kerk en haar omgeving. Deze bebouwing staat op de kerk gericht, heeft een meer open straatbeeld en is omgeven door veel groen. De bebouwing op de hoek van de Hottingawei en Ingenawei kent daarentegen een gesloten straatwand, bestaand uit kleinschalige woningen.

Een meer nauwkeurige beschrijving van de waarden van het beschermd dorpsgezicht van Nijland is opgenomen in bijlage 1 bij deze toelichting. Voor dit beschermd dorpsgezicht is in het bestemmingsplan de bestemming "Waarde – Beschermd Dorpsgezicht" opgenomen.

Gemeentelijk beschermde dorpsgezichten Greonterp, Westhem en Uitwellingerga

De voormalige gemeente Wymbritseradiel heeft ook delen van de kernen Greonterp, Westhem en Uitwellingerga aangewezen als gemeentelijk beschermd dorpsgezicht. Verschil met het dorpsgezicht van Nijland is dat deze niet door het rijk als zodanig zijn aangewezen, maar door de gemeente. Voor de in het plangebied liggende gemeentelijke beschermde dorpsgezichten zijn besluiten genomen, deze zijn opgenomen in bijlage 2 bij deze toelichting.

De waarde van beide dorpen zit in een ruimtelijke structuur, die in het verleden is ontstaan en nog duidelijk herkenbaar is. De structuur wordt voor beide dorpen bepaald door de aanwezigheid van water en oude bebouwing. Daarnaast hebben beide kernen een herkenbaar bebouwingsbeeld, waarin de bouwvorm, detaillering en het materiaalgebruik veelal nog oorspronkelijk is.

Voor deze gemeentelijk dorpsgezichten is in het bestemmingsplan de bestemming 'Waarde- Beschermd Dorpsgezicht' opgenomen.

Kerken – centraal in elk dorp binnen het plangebied staat het kerkgebouw. Behalve in Jutrijp (want deze is in de jaren '70 van de 20ste eeuw gesloopt) en in Greonterp (dit betreft een klokhuis). Alle dorpskerken zijn beschermd als rijksmonument. Daarnaast is in Oosthem de gereformeerde kerk opgenomen in dit bestemmingsplan als karakteristiek bouwwerk. Hiervan was het orgel reeds beschermd als rijksmonument.

Monumentale en karakteristieke bebouwing – Zoals hierboven al beschreven zijn de meeste kerken binnen het plangebied beschermd als rijksmonument. Daarnaast een tweetal begraafplaatsen en een aantal grafmonumenten. Ook zijn een drietal pastorieën beschermd als rijksmonument. Binnen het plangebied zijn vier boerderijen beschermd als rijksmonument en negen woonhuizen. Al deze rijksmonumenten zijn ter signalering op de verbeelding opgenomen als 'Monument' en in de planregels zijn hier summierere regels aan gekoppeld, omdat deze op een andere wijze ook al beschermd zijn. In de kernen zijn geen gemeentelijke monumenten aanwezig.

Daarnaast zijn een kleine tachtig bouwwerken opgenomen in dit bestemmingsplan als 'karakteristiek bouwwerk'. Hierbij is een onderscheid aangebracht in:

- Bouwwerken met de omschrijving **K1** die een zodanige monumentale waarde vertegenwoordigen, dat behoud van bouwwerk gewenst is. Hierbij valt te denken aan het behoud van een bepaalde geleding in de bouwmassa, een specifieke dakvorm en geveltype. Voor het slopen is een omgevingsvergunning vereist omdat behoud van het historisch materiaal gewenst is.
- Bouwwerken met de omschrijving **K2**. Deze zijn tijdens het onderzoek naar karakteristieke bouwwerken beoordeeld als waardevol. Deze bouwwerken vertegenwoordigen een zodanige waarde, dat het van belang is om de hoofdvorm van het bouwwerk in hoofdzaak in stand te houden. Hierbij valt te denken aan het behoud van een bepaalde geleding in de bouwmassa, een specifieke dakvorm en geveltype.

Van de circa 80 bouwwerken, zijn er circa 30 bouwwerken gebouwd als boerderij; circa 20 als woonhuis en circa 4 (voormalige) schoolgebouwen. Ook een aantal transformatorgebouwtjes zijn opgenomen in dit bestemmingsplan als karakteristiek. Daarnaast zijn nog een aantal begraafplaatsen en grafmonumenten opgenomen op de lijst. Ook een aantal waterstaatkundige bouwwerken, zoals een aantal bruggen, gemalen en een kademuur zijn opgenomen op de verbeelding als karakteristiek. Een overzicht van rijksmonumenten en karakteristieke bouwwerken is als bijlage toegevoegd aan dit bestemmingsplan.

Zuivelfabrieken - Ook als karakteristiek bouwwerk opgenomen in dit bestemmingsplan is de (voormalige) zuivelfabriek te Uitwellingerga. Door de Coöperatieve zuivelfabriek de Westerbrugsloot is aan Bregesleatswei te Uitwellingerga aan het begin van de twintigste eeuw een zuivelfabriek opgericht die tot 1965 dienst heeft gedaan. Daarna zijn delen van de zuivelfabriek herbestemd en hebben een nieuwe functie gekregen.

Openlucht zwemgelegenheden – Bij Top en Twel (Oppenhuizen en Uitwellingerga) is een voormalige zandwinplaats in het laatste kwart van de 20ste eeuw in gebruik genomen als natuurbad door zwemvereniging De Gravinnepoel. Het water heeft de enkelbestemming 'Water' gekregen en het omringende gebied heeft de enkelbestemmingen 'recreatie' en 'bos' gekregen. De waarden zijn hiermee voldoende beschermd.

Delfst rood – In Folsgare en Oppenhuizen zijn na de oorlog woonhuizen gebouwd die aangemerkt kunnen worden als 'Delfst rood'. Het rijtje woningen in Oppenhuizen zijn opgenomen in dit bestemmingsplan als 'karakteristieke bouwwerken'.

Wederopbouwijken – Rondom de Tweede Wereldoorlog zijn er in meerdere periodes woningen gebouwd binnen het plangebied. Op pandniveau vertegenwoordigen deze echter niet een zodanige waarde dat deze aanvullende bescherming verdienen middels dit bestemmingsplan.

4.3.4 Conclusie

Het betreft hier een herziening van de bestaande conserverende bestemmingsplannen. Aanwezige en verwachte cultuurhistorische en archeologische waarden worden wanneer nodig beschermd door middel van een dubbelbestemming. Het bestemmingsplan is vanuit cultuurhistorische oogpunt dan ook uitvoerbaar. Nadere onderzoeken zijn niet nodig.

In alle gevallen blijft de archeologische meldingsplicht van toevalvondsten van kracht (artikel 5.10, lid 1 Erfgoedwet). Concreet houdt dit in dat wanneer bij graafwerkzaamheden vondsten worden aangetroffen waarvan de vinder redelijkerwijs moet kunnen weten dat het archeologie betreft, dit gemeld moet worden bij het bevoegd gezag, zijnde de gemeente.

4.4 Duurzame verstedelijking

In de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) is 'de ladder voor duurzame verstedelijking' geïntroduceerd. De ladder is per 1 oktober 2012 ook als procesvereiste opgenomen in het Besluit ruimtelijke ordening (Bro). In de Ladder voor duurzame verstedelijking is opgenomen dat de toelichting van een bestemmingsplan dat een nieuwe stedelijke ontwikkeling mogelijk maakt, een beschrijving bevat van de behoefte aan de voorgenomen stedelijke ontwikkeling. Indien blijkt dat de stedelijke ontwikkeling niet binnen het bestaand stedelijk gebied mogelijk is, bevat de toelichting een motivering daarvan en een beschrijving van de mogelijkheid om in die behoefte te voorzien op de gekozen locatie buiten het bestaand stedelijk gebied.

Met dit bestemmingsplan wordt niet voorzien in nieuwe ontwikkelingen. De ladder voor duurzame verstedelijking is dan ook niet van toepassing op dit plangebied. Wanneer nieuwe ontwikkelingen binnen het plangebied later plaatsvinden, vindt daarvoor specifiek een toetsing aan de ladder plaats.

4.5 Ecologie

4.5.1 Wet- en regelgeving

Bij elk ruimtelijk plan moet rekening worden gehouden met beschermingswaardige natuurwaarden. Hiertoe is er regelgeving op het gebied van gebiedsbescherming en soortenbescherming opgenomen in de Wet natuurbescherming.

Gebiedsbescherming

De gebiedsbescherming is vastgelegd in hoofdstuk 2 van de Wet natuurbescherming. De wet bundelt de gebiedsbescherming van nationaal begrensde natuurgebieden met de Europese Vogel- en habitatrichtlijn. Er zijn een tweetal type natuurgebieden die door de Wet natuurbescherming worden beschermd. Dit zijn de Wetlands en de Natura 2000-gebieden. Verder vormt de Wet natuurbescherming de basis voor het nationale Natuurbeleidsplan waarin het Natuurnetwerk Nederland in is verwerkt. Het Natuurnetwerk Nederland is een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen belangrijke natuurgebieden in Nederland. Voorheen stond het Natuurnetwerk Nederland bekend als de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Het Natuurnetwerk Nederland is als beleidsdoel opgenomen in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) en is uitgewerkt in het Streekplan Fryslân.

Soortbescherming

De bescherming van soorten is geregeld in de Wet natuurbescherming. De wet is gericht op de bescherming, instandhouding en het behoud van plant- en diersoorten in het wild en hun directe leefomgeving. Het uitgangspunt is dat schadelijke activiteiten in beginsel niet zijn toegestaan, tenzij er een uitzondering voor is gemaakt. Dat is het zogenaamde "Nee, tenzij-principe" en is in de wet opgenomen als een algemeen verbod op

schadelijke effecten voor plant- en diersoorten, de zorgplicht. De zorgplicht geldt voor iedere beschermde soort die is opgenomen in de Vogel- en Habitatrichtlijn of opgenomen in de lijst van Nationale Soorten (onderdeel A en B, bijlage Wet natuurbescherming). Om een ontheffing te krijgen van de zorgplicht, moet er worden aangetoond dat er geen afbreuk wordt gedaan aan de goede staat van instandhouding van de soort. De voorwaarden voor het verkrijgen van een ontheffing zijn daarnaast afhankelijk van het beschermingsregime van de soort.

In de Wet natuurbescherming is er een driedeling gemaakt in het beschermingsregime voor soorten. Het gaat om de volgende beschermingsregimes:

1. Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (artikel 3.1 Wet natuurbescherming). Alle van nature in Nederland in het wild levende vogels, zoals opgenomen in artikel 1 van de Vogelrichtlijn.
2. Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (artikel 3.5 Wet natuurbescherming). Het gaat om de soorten genoemd in Bijlage IV, onderdeel a van de Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern en Bijlage I van het Verdrag van Bonn. In de bijlagen van de verdragen van Bern en Bonn worden ook vogelsoorten genoemd.
3. Beschermingsregime Andere Soorten (artikel 3.10 Wet natuurbescherming). Alle soorten genoemd in onderdelen A en B van de bijlage van de Wet natuurbescherming.

De soorten genoemd onder punt 3 vallen onder een lager beschermingsregime dan een soorten genoemd onder punt 1 en 2. In principe geldt voor alle beschermde soorten een ontheffingsplicht, ook voor de algemenere Andere Soorten. De Wet natuurbescherming biedt provincies de mogelijkheid om een vrijstellingsbesluit op te stellen. In dit besluit staat onder andere voor welke soorten een vrijstelling geldt van de verbodsbepalingen in artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming.

Voor vogels geldt een aanvullend beschermingsregime, waarbij extra regels kunnen worden gesteld voor bijvoorbeeld jaarrond beschermde nesten. Naar verwachting blijft de bescherming van vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten gelijk onder de Wet natuurbescherming. Voor het verstoren van vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten geldt dat er meestal geen ontheffing wordt verleend.

4.5.2 Gebiedsbescherming

Binnen een straal van drie kilometer van de plangebieden bevinden zich de gebieden Snekermeergebied, Witte en Zwarte Brekken, Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving. Deze gebieden zijn onderdeel van de Natuurnetwerk Nederland en zijn Natura 2000-gebieden. Overige Natura 2000 gebieden bevinden zich op een dusdanige afstand van het plangebied (>3 km) dat effecten op deze gebieden zijn uit te sluiten.

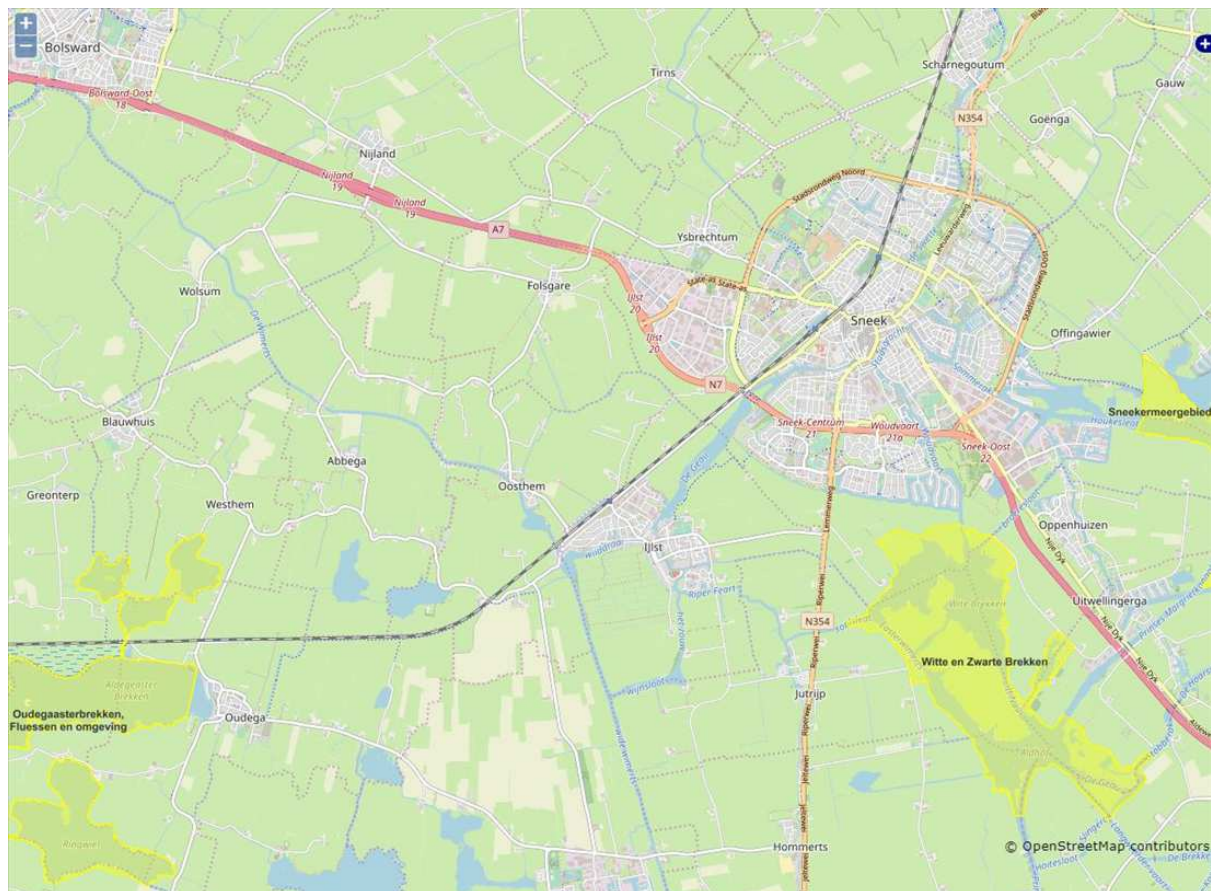
Rondom en in het plangebied zijn ook meerdere natuurgebieden (EHS, overige natuur en natuur buiten de EHS) aanwezig. In paragraaf 3.2.3 (Verordening Romte) staat het beleid ten opzichte van het Natuurnetwerk Nederland, de ganzenfoerageergebieden en de weidevogelleefgebieden opgenomen.

In de volgende figuren staan de contouren van de Natura 2000-gebieden, het Natuurnetwerk Nederland (voorheen EHS) en de ganzenfoerageer en weidevogelleefgebieden weergegeven.

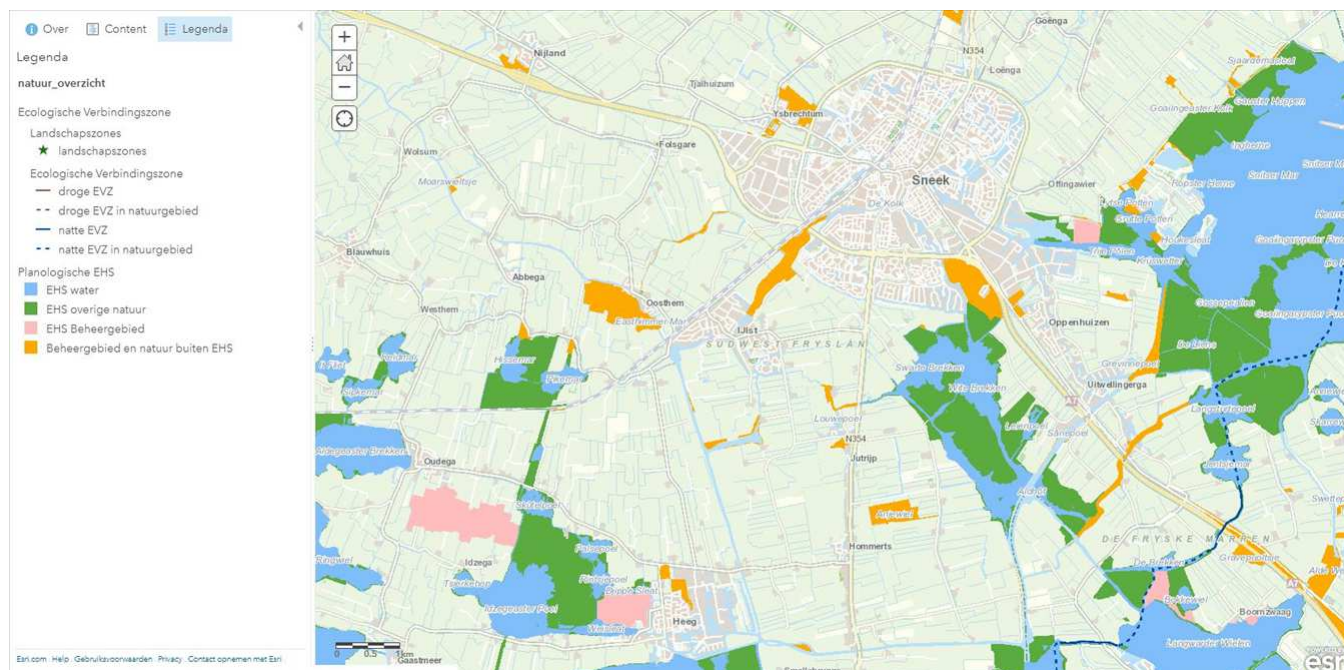
Effecten

Het bestemmingsplan betreft een plan dat vooral een nieuwe actuele regeling biedt voor bestaande gebieden waarin geen ontwikkelingen plaatsvinden. Effecten op de Natura 2000-gebieden rondom het plangebied zijn dan ook uit te sluiten.

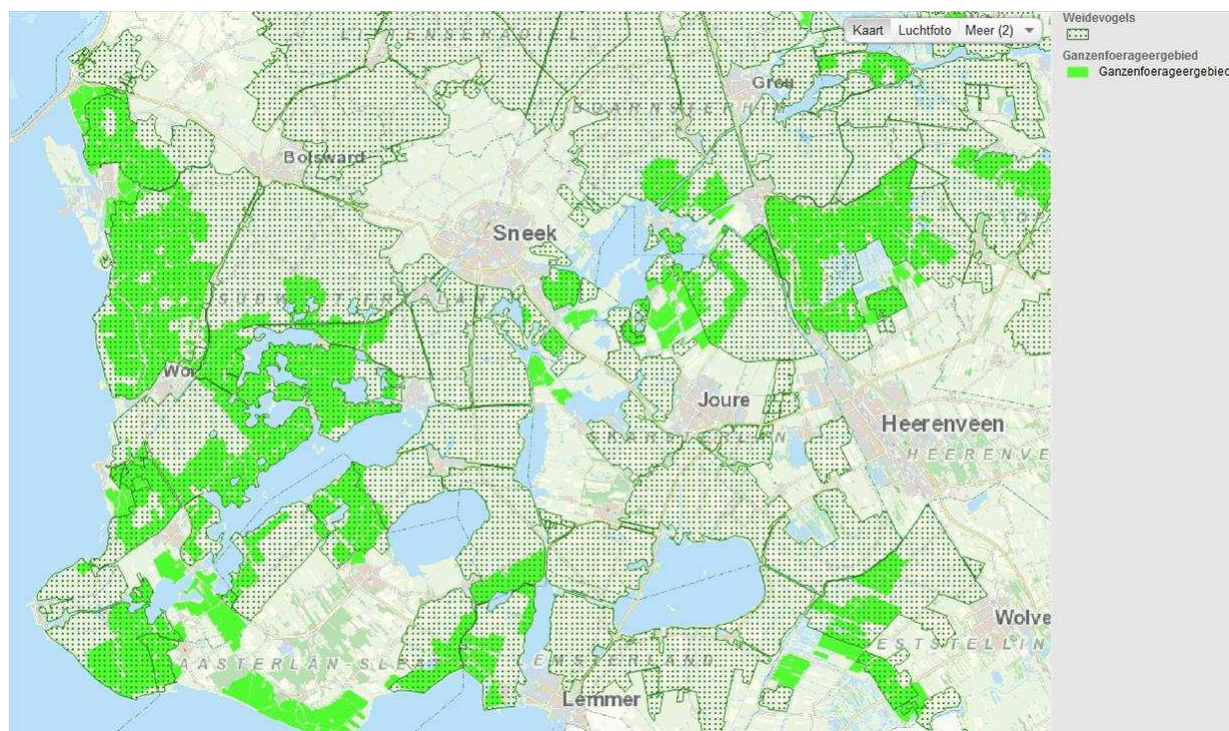
Voor Brêgefinne is heeft een nadere effectbeoordeling plaatsgevonden, naar aanleiding van het overleg met de provincie in relatie tot de toegestane milieucategorieën op dit terrein (bijlage 4). Hieruit blijkt dat de planologische ontwikkelingsruimte en flexibiliteit op het bedrijventerrein Brêgefinne niet leiden tot effecten op de genoemde natuurgebieden.

Figuur 9 Contouren Natura 2000-gebieden rondom het plangebied (bron: Alterra)

Figuur 10 Ecologische Hoofdstructuur en natuur buiten EHS (bron: Provincie Fryslân)

Figuur 11 Ganzenfoerageergebied en weidevogelleefgebied (bron: Provincie Fryslân)

Conclusie

Vanwege het bovenstaande en het feit dat er geen nieuwe of ingrijpende ontwikkelingen worden uitgevoerd binnen of rondom een natuurgebied, wordt verwacht dat vanuit de regeling van het bestemmingsplan geen negatieve effecten plaatsvinden op de

aangeduide gebieden. Nieuwe projecten of activiteiten, waarbij een mogelijk negatief effect op de natuurgebieden is, moeten worden getoetst aan de Wet natuurbescherming.

4.5.3 Soortenbescherming

In het plangebied kunnen op verschillende plaatsen beschermde soorten (waaronder vleermuizen en vogels) voorkomen. Wanneer hier sprake van is, dan vindt bescherming plaats via de Wet natuurbescherming. Ontwikkelingen leiden mogelijk tot schade aan bijvoorbeeld de verblijfplaatsen of foerageergebieden van beschermde soorten, wat leidt tot overtreding van de verbodsbepalingen van de genoemde wet. Bij toekomstige initiatieven is een onderzoek dan ook vaak noodzakelijk, afhankelijk van de werkzaamheden die hiervoor verricht worden.

Effecten

In het bestemmingsplan worden geen nieuwe of ingrijpende planologische ontwikkelingen mogelijk worden gemaakt. Het betreft immers een conserverend bestemmingsplan. Voor de mogelijk aanwezige beschermde soorten in en in nabijheid van het plangebied bestaan bovendien voldoende mogelijkheden om effecten op beschermde soorten te voorkomen of te mitigeren. Hierbij moet men denken aan het werken buiten kwetsbare perioden en het waarborgen van het functionele leefgebied van de soort. Vanwege de ruime mogelijkheden om effecten op mogelijk aanwezige beschermde soorten te voorkomen of mitigeren en het slechts lokale karakter van mogelijk toekomstige ontwikkelingen, worden negatieve effecten worden.

Conclusie

De herziening van het bestemmingsplan wordt niet belemmerd op basis van ecologie. Mocht sprake zijn van ontwikkelingen, dan moet per ontwikkeling en de daaraan gekoppelde werkzaamheden bepaald worden in hoeverre een ecologisch onderzoek nodig is. Dat heeft geen gevolgen voor dit bestemmingsplan.

4.6 Externe veiligheid

4.6.1 Algemeen toetsingskader

Externe veiligheid gaat om het beperken van de kans op en het effect van een ernstig ongeval voor de omgeving door de volgende risicobronnen:

- het gebruik, de opslag en de productie van gevaarlijke stoffen (in inrichtingen);
- het transport van gevaarlijke stoffen (buisleidingen, wegen, waterwegen en spoorwegen);
- het gebruik van luchthavens.

Het externe veiligheidsbeleid richt zich op het beperken van de risico's voor de burger door bovengenoemde activiteiten. Hiertoe zijn risico's gekwantificeerd, namelijk het plaatsgevonden risico en het groepsrisico.

Plaatsgebonden risico (PR)

Het PR is de berekende kans per jaar, dat een persoon overlijdt als rechtstreeks gevolg van een ongeval bij een risicobron, aangenomen dat hij op die plaats permanent en onbeschermd verblijft.

Groepsrisico (GR)

Dit is de kans dat een groep mensen overlijdt door een ongeval met gevaarlijke stoffen. Het GR moet worden gezien als een maat voor maatschappelijke ontwrichting.

Het externe veiligheidsbeleid is verankerd in diverse wet- en regelgeving. De volgende besluiten zijn relevant:

1. Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi)

Met het Bevi zijn risiconormen voor externe veiligheid met betrekking tot bedrijven met gevaarlijke stoffen wettelijk vastgelegd.

2. Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb)

Op basis van het Bevb dienen plannen, vergelijkbaar met het Bevi, te worden getoetst aan de grens- en richtwaarde voor het PR en de oriëntatiewaarde voor het GR.

3. Wet basisnet

Het basisnet is een landelijk aangewezen netwerk voor het vervoer van gevaarlijke stoffen. Binnen bepaalde grenzen wordt dit vervoer over de weg, binnenwater en spoor gegarandeerd. Het basisnet heeft betrekking op de Rijksinfrastructuur: hoofdwegen (snelwegen), hoofdwaterwegen (binnenwateren) en hoofdspoorwegen (enkele uitzonderingen daargelaten). De wetgeving over het basisnet wordt de Wet basisnet genoemd.

4. Besluit externe veiligheid transportroutes (Bevt)

Voor ruimtelijke ordening in relatie tot de transportroutes is het Bevt opgesteld. Hierin zijn de regels voor de ruimtelijke ordening rondom het basisnet wettelijk vastgelegd.

5. Activiteitenbesluit milieubeheer (Activiteitenbesluit)

Het Activiteitenbesluit en de daarbij behorende regeling is de opvolger van een groot aantal AMvB's. In het Activiteitenbesluit staan algemene regels voor verschillende milieuaspecten, zoals veiligheidsafstanden waaraan voldaan moet worden.

Verantwoordingsplicht

In het Bevi, Bevb en Bevt is onder andere een verantwoordingsplicht voor het groepsrisico opgenomen. Deze verantwoording houdt in dat in bepaalde gevallen planologische keuzes moeten worden onderbouwd en verantwoord door het bevoegd gezag. In de volgende paragrafen wordt hierop verder ingegaan.

Dit bestemmingsplan is voor advies opgestuurd naar de Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO). Het advies van de FUMO is ontvangen in oktober 2018 en toegevoegd in bijlage 3. Het advies is verwerkt in de volgende paragrafen.

4.6.2 Risicobronnen

De nu geldende bestemmingsplannen voor de dorpen Abbega, Blauwhuis Folsgare, Gaastmeer, Greonterp Hommerts, Jutrijp, Nijland, Oosthem, Oppenhuizen, Uitwellingerga, Westhem en Wolsum worden vervangen door dit bestemmingsplan. De contouren van de dorpen zijn de bestaande contouren, die door dit plan niet veranderen.

4.6.2.1 Risicovolle inrichtingen

In en in de omgeving van het plangebied is sprake van enkele inrichtingen die mogelijke risico's opleveren voor het plangebied. Het gaat daarbij om:

- gasdrukmeet en -regelstation Nijland N 320, Hottingawei 29 Nijland.
- gasdrukmeet en -regelstation Skerdyk N412, Skerdyk 2 Oosthem.
- LPG tankstation Allesco Esso Hommerts, Jeltewei 1 Hommerts.

Gasdrukmeet en regelstations

Bij het gasdrukmeet en -regelstation (gasontvangstation in advies FUMO) aan de Hottingawei in Nijland geldt een werkdruk aan de inlaatzijde die groter is dan 16 bar. Voor dit station geldt een PR 10-6 van 15 meter rondom het station. Het dichtstbijzijnde kwetsbare object ligt buiten deze contour. In dit plan wordt bovendien voorkomen dat het aantal kwetsbare objecten binnen deze contour kan toenemen. Dit vormt nu geen belemmering voor het plan.

Bij het station bij Oosthem is deze groter dan 8 bar, hiervoor is de PR 10-6 vastgelegd op 0 meter, waardoor kwetsbare objecten (als woningen) er direct naast kunnen staan. Oosthem ligt ver buiten deze contour (afstand circa 900 meter).

Het groepsrisico rondom beide stations wijzigt niet. Het aantal kwetsbare objecten dat rondom de stations wordt met dit plan niet aangepast. Bovendien ligt het station aan de Skerdyk op een dusdanig afstand van Oosthem dat hier ook in de huidige situatie geen risico's worden verwacht. Om te voorkomen dat het aantal kwetsbare en beperkt kwetsbare objecten rondom deze stations uit gaat breiden, worden aanduidingen opgenomen. In een zone van 4 meter rondom het station zijn geen kwetsbare en beperkt kwetsbare objecten toegestaan. Binnen een zone van 15 meter rondom het station zijn geen kwetsbare objecten toegestaan.

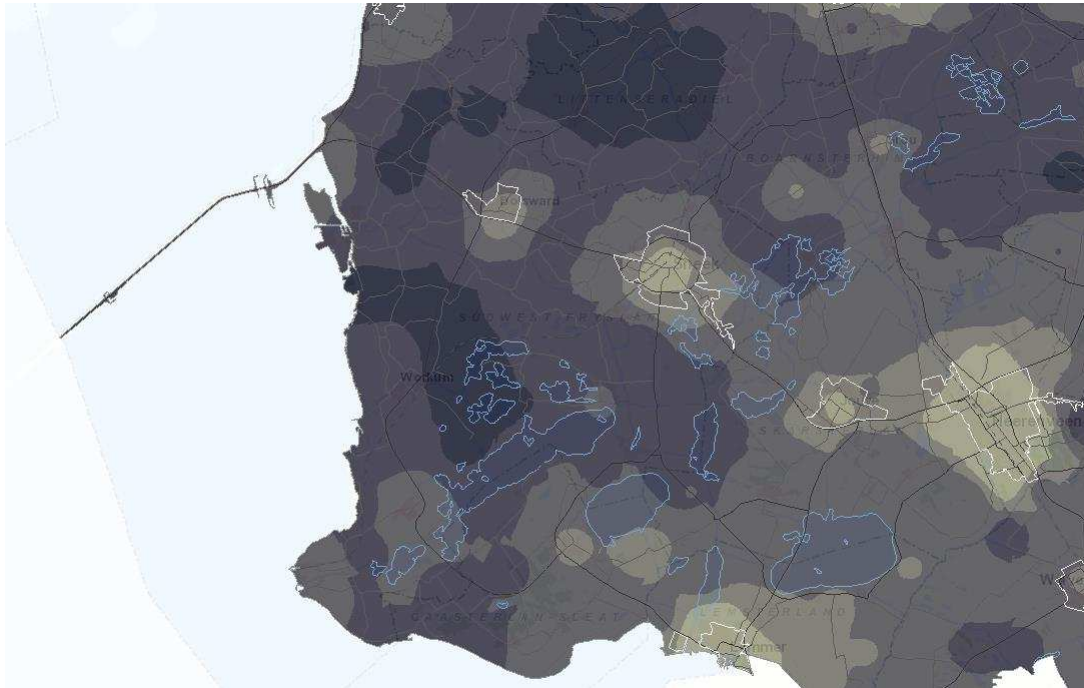
LPG tankstation

Het LPG-tankstation aan de Jeltewei 1 in Hommerts is een Bevi-inrichting en heeft een jaarlijkse doorzet van 500-1.000 m³. De PR10-6 contouren voor het tankstation zijn dan als volgt:

- Vulpunt: 35m
- Reservoir: 25m
- Afleverzuil: 15m

Deze zijn ook op de volgende figuur aangegeven. Hieruit blijkt dat deze contouren dan wel buiten de inrichtingsgrens vallen, maar dat deze niet over (beperkt) kwetsbare objecten heen komen. Van saneringsnoodzaak is dan ook geen sprake.

Om deze situatie ook voor de toekomst vast te leggen, worden de PR-contouren in het bestemmingsplan opgenomen en de ligging van het vulpunt, de opslagtank en de afleverzuil vastgelegd door middel van aanduidingen.

Figuur 5 Fragment risicokaart.nl LPG tankstation Jeltewei 1 Hommerts

Naast de PR-contouren geldt voor het tankstation ook een invloedsgebied voor het groepsrisico van 150 m. Binnen deze contour vallen meerdere woningen en bedrijven met bedrijfswoningen. Een verantwoording van het groepsrisico heeft dan ook plaatsgevonden (zie advies FUMO). Hiervoor heeft de FUMO gebruik gemaakt van een in 2015 voor het tankstation opgestelde kwantitatieve risicoanalyse (QRA). Uit die QRA blijkt dat het groepsrisico, bij de huidige doorzet van het station tot 1.000 m³, onder de oriëntatiewaarde blijft. Bovendien gaat het om een heel klein aantal kwetsbare objecten en een bestaande situatie waarin geen nieuwe kwetsbare objecten mogelijk worden gemaakt. Het groepsrisico wordt dan ook niet groter. Een aanpassing van de situatie in relatie tot het tankstation is niet nodig.

4.6.2.2 Transportroutes gevaarlijke stoffen

In en in de directe omgeving van het plangebied is sprake van risicovolle transportroutes. Daarbij gaat het om de volgende:

- Snelweg A7 tussen Sneek en Bolsward, met op- en afritten bij Nijland;
- Snelweg A7 tussen Sneek en Joure;
- Provinciale weg N354 door Jutrijp en Hommerts;
- Prinses Margrietkanaal door Uitwellingerga;
- Jeltesleat langs Hommerts.

A7 en N354

Deze wegen zijn aangewezen als transportroutes voor gevaarlijke stoffen. De beide wegen worden hierna besproken.

A7

Over de A7 vinden transporten met gevaarlijke stoffen plaats (verschillende stofcategorieën). Voor het betreffende traject van de A7 langs het plangebied is echter sprake van een basisnetafstand van 0 meter. Er is dan ook geen sprake van een PR 10-6 contour, waarmee in dit bestemmingsplan rekening gehouden moet worden.

Voor de A7 is – voor de dorpen Folsgare, Nijland, Oppenhuizen en Uitwellingerga - het groepsrisico bepaald. Hiervoor is gebruik gemaakt van RBMII en de vuistregels uit de HART. Hieruit blijkt dat het groepsrisico lager is dan 0,1 x de oriëntatiewaarde. Een uitgebreide verantwoording is dan ook niet nodig. Dit wijzigt ook niet, omdat rond de genoemde weg geen nieuwe kwetsbare objecten mogelijk worden gemaakt in dit bestemmingsplan.

N354

Over de N354 door Hommerts en Jutrijp vindt wel vervoer met gevaarlijke stoffen plaats (stofcategorie GF3), maar het is niet een basisnetroute in de zin van het Basisnet. Voor deze weg is een risicoberekening uitgevoerd. Volgens het HART heeft een weg geen 10-6 contour wanneer het aantal GF3 transporten onder de 500 per jaar liggen. Op de N354 is dit 130, waardoor hier geen sprake is van een PR 10-6 contour.

Een beperkte verantwoording van het groepsrisico van de weg is van toepassing, omdat het aantal transporten in relatie tot de bevolkingsdichtheid rond de weg laag is. Uit het rapport van de FUMO blijkt dat het groepsrisico niet hoger is dan 0,1 x de oriëntatiewaarde. De situatie rondom de externe veiligheid wijzigt met dit bestemmingsplan niet. Een nadere berekening is niet nodig.

Prinses Margrietkanaal en Jeltlesleat

Prinses Margrietkanaal

Door Uitwellingerga loopt het Prinses Margrietkanaal (PM-kanaal). Over dit kanaal vindt transport van gevaarlijke stoffen plaats. In het basisnet is het PM-kanaal aangewezen als een "zwarte" vaarweg. Voor deze vaarwegen zijn risicolijnen vastgesteld, waarbij het plaatsgebonden risico vanwege het vervoer van gevaarlijke stoffen over die vaarweg niet meer mag bedragen dan 10-6 per jaar. Binnen deze risicolijn is geen (beperkt) kwetsbare bebouwing aanwezig in het plangebied. Ook wordt hierbinnen geen nieuwe (kwetsbare) bebouwing toegestaan in dit bestemmingsplan.

Het GR rond vaarwegen wordt bepaald door de combinatie van de transportroutekenmerken zoals ongeval frequentie op basis van bevaarbaarheidsklasse, breedte en de transportintensiteit van gevaarlijke stoffen en het aantal aanwezige personen aan weerszijden van de transportroute. Het PM-kanaal heeft een bevaarbaarheidsklasse 5 (CEMT-klasse Va), waarbij – volgens de vuistregels van het HART - de oriëntatiewaarde niet wordt overschreden. Die vuistregels stellen ook dat het groepsrisico onder de 0,1 x de oriëntatiewaarde blijft. Bovendien maakt het bestemmingsplan geen nieuwe (beperkt) kwetsbare objecten mogelijk rondom de vaarweg. Een nadere verantwoording van het groepsrisico is dan ook niet nodig.

Rondom het PM-kanaal is sprake van een plasbrandaandachtsgebied (PAG). De omvang van het PAG (vrijwaringszone) is gebaseerd op de CEMT-klasse die op een vaarweg toegestaan is. Voor het PM-kanaal betekent dit een vrijwaringszone van 25 meter landwaarts, vanaf de waterlijn. Toetsing aan de vrijwaringszone is niet vereist voor

bestaande objecten, alleen bij eventuele nieuwe ontwikkelingen. Binnen deze zone maakt het bestemmingsplan echter geen nieuwe objecten mogelijk.

Jeltesleat

In het plangebied bevindt zich ook de Jeltesleat (CEMT-klasse III) die via Heegermeer en Fluessen aantakt op het Johan Frisokanaal. Volgens het basisnet is dit een "groene" vaarweg. Op groene vaarwegen vindt scheepvaart zonder frequent vervoer plaats. Hier vindt weinig of geen transport van gevaarlijke stoffen plaats.

De vrijwaringszone die rond dit kanaal van toepassing is, bedraagt 20 meter aan weerszijden van de vaarweg. Ook hiervoor geldt dat hierbinnen alleen bestaande objecten aanwezig zijn en het bestemmingsplan geen nieuwe kwetsbare objecten mogelijk maakt in deze zone. Een nadere verantwoording van het groepsrisico is dan ook niet nodig.

4.6.2.3 Hoofdgastransportleidingen

hoofdgastransportleidingen. Dit zijn leidingen waardoor aardgas van de Gasunie of Vermilion onder hoge druk wordt vervoerd. De volgende leidingen liggen in of direct bij het plangebied:

Leidingnaam	Werkdruk (bar)	Diameter (inch)
N-501-43 naar gasdrukmeet en -regelstation aan de Hottingawei in Nijland	40	4
N-501-01 ten zuiden van Nijland	40	8
A-546 in leidingenstrook tussen Blauwhuis en Westhem buiten het plangebied	66,2	42
A-652 in leidingenstrook tussen Blauwhuis en Westhem buiten het plangebied	79,9	48
A-545 in leidingenstrook tussen Blauwhuis en Westhem buiten het plangebied	66,2	36
N501-36 langs het spoor naar het gasdrukmeet en -regelstation aan de Skerdyk bij Oosthem buiten het plangebied	40	4
N501-31 langs de Tramstrjitte bij Oppenhuizen en Uitwellingerga	40	6

Belemmeringenstrook

Voor het onderhoud van een buisleiding geeft het Bevb aan dat in het bestemmingsplan rekening gehouden moet worden met een zogenaamde belemmeringenstrook. De breedte van de belemmeringenstrook is 4 meter bij een leidingdruk tot 40 bar en 5 meter bij een leidingdruk van 40 bar of meer. In en rond het plangebied is alleen sprake van leidingen met een druk van 40 bar of meer en is de belemmeringenstrook langs alle leidingen dan ook 5 meter aan weerszijden van de leiding.

Plaatsgebonden risicocontouren

Rond de verschillende gasleidingen en de leidingenstrook is sprake van een plaatsgebonden risicocontour en een invloedgebied van het groepsrisico. Deze wordt bepaald door de genoemde druk en diameter van de leidingen. Voor de leidingen in het

plangebied geldt dat de plaatsgebonden risicocontour binnen de belemmeringenstrook van 4 of 5 meter rondom het hart van een leiding ligt. Bij de leidingenstrook nabij Blauwhuis, Greonterp en Westhem in het plangebied heeft de FUMO geconstateerd dat de PR10-6 0 meter is.

Anders is het bij de leiding nabij Oppenhuizen en Uitwellingerga. Uit CAROLA en de risicokaart blijkt dat hier op enkele plaatsen sprake is van een PR 10-6 (van buisleiding N-501-31). Deze PR-contour overschrijdt de belemmeringenstrook van 5 meter. Binnen de PR-contour zijn echter geen (beperkt) kwetsbare objecten aanwezig. In dit plan worden binnen deze contouren ook niet dergelijke objecten mogelijk gemaakt. Dit geeft dan ook geen knelpunt voor het bestemmingsplan.

Deze belemmeringenstrook wordt bij Nijland, Oppenhuizen en Uitwellingerga op de verbeelding van het bestemmingsplan opgenomen als dubbelbestemming "Leiding – Gas". De belemmeringenstroken rond de andere leidingen liggen niet binnen het plangebied.

Groepsrisico

Bij de beoordeling van het groepsrisico is van belang of het plangebied binnen de 1%-letaliteitscontour van de genoemde leidingen ligt. Wanneer hiervan sprake is, kan op basis van een berekening worden bepaald of:

het groepsrisico lager is dan 10% van de oriëntatiewaarde;

de toename van het groepsrisico ten gevolge van het besluit minder is dan 10% van de oriëntatiewaarde.

Wanneer hiervan sprake is, of het plangebied ligt buiten de 100%-letaliteitscontour, dan is een beperkte verantwoording voldoende. Is het groepsrisico hoger, dan is een volledige verantwoording noodzakelijk.

De 1%-letaliteitscontour wordt net als het PR bepaald door de druk en de diameter van de betreffende leidingbuis. Voor de leidingen in en in de omgeving van het plangebied gelden daarbij de volgende 1%-letaliteitscontouren (aan weerszijden):

Leidingnaam	1%-let.contour	Over (beperkt) kwetsbare objecten?
Gasunie N-501-43	50 m	Ja, in Nijland
Gasunie N-501-01	100 m	Ja, in Nijland
Gasunie A-546	490 m	Ja, in Blauwhuis en Greonterp
Gasunie A-652	540 m	Ja, in Blauwhuis en Greonterp
Gasunie A-545	430 m	Ja, in Blauwhuis en Greonterp
Gasunie N501-36	45 m	Nee
Gasunie N501-31	70 m	Ja, in Oppenhuizen en Uitwellingerga

Ook de 100%-letaliteitscontour wordt bepaald door druk en diameter. Voor de buisleidingen in en rond het plangebied zijn deze contouren (aan weerszijden van de buizen) als volgt:

Leidingnaam	100%-let.contour	Over (beperkt) kwetsbare objecten?
Gasunie N-501-43	30 m	Ja, in Nijland
Gasunie N-501-01	50 m	Nee
Gasunie A-546	190 m	Nee
Gasunie A-652	210 m	Nee
Gasunie A-545	180 m	Nee
Gasunie N501-36	30 m	Nee
Gasunie N501-31	40 m	Ja, over Oppenhuizen en Uitwellingerga

1%- en 100%-letaliteit

Wanneer een plan in het gebied tussen de 100% en 1% letaliteitszone ligt, moet een beperkte verantwoording van het GR plaatsvinden. Bij een beperkte verantwoording worden de volgende elementen betrokken: de personendichtheid van het invloedsgebied, de hoogte van het GR, de bestrijdbaarheid/beperking van de omvang van een incident en de zelfredzaamheid.

Bij een plangebied binnen de 100% letaliteitszone moet een volledige verantwoording van het GR plaatsvinden. Dit houdt in dat, naast bovengenoemde aspecten, ook gekeken wordt naar de maatregelen ter beperking van het GR, andere mogelijkheden voor ruimtelijke ontwikkelingen met een lager GR en de mogelijkheden en de voorgenomen maatregelen tot beperking van het GR in de nabije toekomst.

Verantwoording groepsrisico

Dit bestemmingsplan heeft een conserverend karakter. Hiervoor geldt dat volstaan kan worden met een beperkte verantwoording van het groepsrisico. In het plangebied vinden immers, ten opzichte van de huidige (planologische) situatie geen wijzigingen plaats, waardoor het groepsrisico niet kan toenemen.

Gebieden binnen de 100%-letaliteitszone

De buisleidingen in en rondom het plangebied zijn al lange tijd hier aanwezig. Bij de meeste leidingen is geen sprake van een overschrijding van de 100%-letaliteitscontour. Een uitzondering hierop vormen de leidingen in Nijland en langs Oppenhuizen en Uitwellingerga. Voor de leiding bij Nijland is sprake van enkele (beperkt) kwetsbare objecten die binnen de 100%-letaliteitscontour liggen. Ditzelfde geldt voor de contour van de leiding langs Oppenhuizen en Uitwellingerga. Ook deze ligt slechts over een zeer beperkt deel van het dorp heen en daarbij over slechts enkele (beperkt) kwetsbare objecten.

In beide gevallen is sprake van een bestaande situatie die binnen de 1%-letaliteitscontour niet wijzigt. Bovendien is geen sprake van grote groepen mensen die zich binnen de 100%-letaliteitscontour bevinden. Aanpassing van de huidige situatie ten behoeve van het verlagen van het groepsrisico is dan ook niet een directe noodzaak in het plangebied. Een nadere berekening is dan ook niet noodzakelijk.

Gebieden tussen de 1%- en 100%-letaliteitszone

De leidingstrook die tussen Blauwhuis en Westhem en langs Greonterp ligt is relatief nieuw. Uit onderzoek blijkt dat voor de buisleidingen A-546 en A-652 een dusdanig klein GR geldt dat hiervan geen risico's verwacht worden.

Voor de leiding A-545 heeft de FUMO het groepsrisico berekend met behulp van CAROLA. Uit de berekening blijkt dat het groepsrisico (FN-curve) van deze leiding ver onder de oriëntatiewaarde ligt. Dit is berekend ten opzichte van de kernen Blauwhuis, Greonterp en Westhem. Dit betekent dat sprake is van slechts een heel klein groepsrisico bij incidenten met de buisleiding. Aan de normen die hiervoor landelijk zijn gesteld wordt dan ook voldaan. Met dit bestemmingsplan wordt dit ook niet verhoogd, omdat nieuwe (beperkt) kwetsbare objecten binnen het plangebied niet mogelijk worden gemaakt.

Algemene aandachtspunten

Met betrekking tot het groepsrisico is van belang dat geen nieuwe kwetsbare objecten (woningen) toegevoegd mogen worden binnen de 100%-letaliteitszone. Nieuwe woonfuncties mogen alleen binnen de 1%-letaliteitszone worden toegestaan, mits de bereikbaarheid van hulpdiensten en voldoende vluchtmogelijkheden (vanaf de risicobron) goed geregeld worden. Dit bestemmingsplan maakt geen nieuwe ontwikkelingen mogelijk, dus ook geen kwetsbare objecten binnen de 1%- en 100%-letaliteitszone.

Voor de bestaande woningen die wel binnen de 100%-letaliteitszone staan zijn voldoende vluchtmogelijkheden aanwezig. Speciale aandacht is daarbij nodig voor de zelfredzaamheid van de bewoners van die woningen. Binnen dit plangebied is geen sprake van bebouwing specifiek voor minder-zelfredzame personen binnen de 100%-letaliteitszone. Bovendien zijn er, bij een incident met de leiding(en), voldoende vluchtmogelijkheden vanuit dit gebied.

4.6.3 Advies brandweer Fryslân

De FUMO heeft voor haar advies ook de Brandweer Fryslân benaderd voor een advies. Deze instantie richt zich vooral op de bestrijding en beperking van rampen en zelfredzaamheid. Het advies van de Brandweer Fryslân is als volgt:

- In het bestemmingsplan (op de verbeelding) de PR-contouren van het LPG-tankstation in Hommerts vast te leggen en hieraan regels te verbinden.
- Een verantwoording op te stellen van het GR (op basis van het Bevi, Bevb en Bevt). Een groepsrisicoberekening maakt hiervan onderdeel uit.
- De veiligheidsafstanden (contouren) van het gasdrukmeet- en regelstation in Nijland op basis van het Activiteitenbesluit op de verbeelding vast te leggen en hieraan planregels te verbinden.
- In beeld te brengen of een PR-contour 10-6 aanwezig is rondom de (delen van) buisleidingen waarvan op de Professionele Risicokaart geen PR-contour 10-6 is aangegeven. Binnen een PR-contour 10-6 zijn volgens het Bevb geen kwetsbare objecten toegestaan. Op de verbeelding bij het bestemmingsplan moet eveneens worden geborgd dat binnen deze contour geen kwetsbare objecten worden toegestaan.
- Te borgen dat er geen (nieuwe) verminderd zelfredzame functies mogelijk worden gemaakt binnen de invloedsgebieden van de risicobronnen.
- Brandweer Fryslân te betrekken bij het verdere proces van het bestemmingsplan.

In deze paragraaf en het advies van de FUMO zijn de inventarisatie en analyse van het plaatsgebonden en groepsrisico uitgebreid beschreven. In paragraaf 5.4 (specifiek 5.4.23) is beschreven hoe de PR-contouren in dit bestemmingsplan zijn vastgelegd en geregeld.

4.7 Geluid

Wegverkeerslawaai

In de Wet geluidhinder (Wgh) is bepaald dat elke weg in principe een zone heeft waar aandacht aan geluidhinder moet worden besteed. De Wgh maakt onderscheid tussen geluidsgevoelige gebouwen/functies en niet-geluidsgevoelige gebouwen. Onder meer (bedrijfs)woningen zijn geluidsgevoelige gebouwen. Als geluidsgevoelige gebouwen binnen een zone bij een behorend bij een zoneplichtige weg worden geprojecteerd bij een bestemmingsplanprocedure, moet met een akoestisch onderzoek worden aangetoond dat voldaan wordt aan de voorkeursgrenswaarde van 48 dB. Wegen waar deze zone in principe niet geldt, zijn:

- Wegen die gelegen zijn binnen een als woonerf aangeduid gebied;
- Wegen waarvoor een maximumsnelheid geldt van 30 km/uur.

In en direct rond het plangebied zijn wegen aanwezig die een wettelijke geluidzone hebben. Voor de meeste wegen in de kernen geldt echter een 30km-zone, die dus geen zone hebben. Voor de overige wegen geldt dat sprake is en blijft van een feitelijk bestaande situatie die opnieuw vastgelegd wordt in dit bestemmingsplan. Nieuwe ontwikkelingen worden bovendien niet voorzien. De akoestische situatie verandert dus niet en een akoestisch onderzoek is daarom niet nodig.

Industrielawaai

Bij de bedrijven en bedrijventerreinen binnen het plangebied is geen sprake van een geluidzone als bedoeld in de Wgh. De meeste dorpen liggen bovendien niet binnen een geluidzone van een gezoneerd terrein. Dit echter met uitzondering van de noordzijde van het dorp Oppenhuizen. Hier is sprake van de geluidzone van het industrieterrein Houkesloot – 't Ges. In dit gebied is sprake van geluidgevoelige bebouwing.

Bij de vaststelling van de geluidzone heeft een afweging plaatsgevonden over de aanvaardbare geluidniveaus. De woningen in het plangebied die in de geluidzone staan voldoen aan de daarvoor geldende normen. Voor zover noodzakelijk is voor deze woningen een hogere waarde in de zin van de Wgh vastgesteld (MTG's). De huidige geluidzone is op grond van voorgaande aanvaardbaar. De geluidruimte van het industrieterrein voldoet. Dit bestemmingsplan voorziet in een regeling voor de geluidzone, die afgestemd is op die van het bestemmingsplan Houkesloot/'t Ges, zodat overall dezelfde juridische regeling van toepassing is.

Spoorweglawaai

Langs het plangebied loopt zuidoostelijk van Oosthem de spoorlijn Leeuwarden-Stavoren. De spoorlijn ligt op circa 480 meter vanaf de woonbebouwing van Oosthem. De geluidzone rond deze spoorweg is vastgelegd op 300 meter aan weerszijden. De maximaal toelaatbare geluidbelasting voor gevoelige functies bedraagt 68 dB. Gelet op de afstand levert dit geen belemmeringen op. Bovendien is sprake van een bestaande situatie die niet verslechterd.

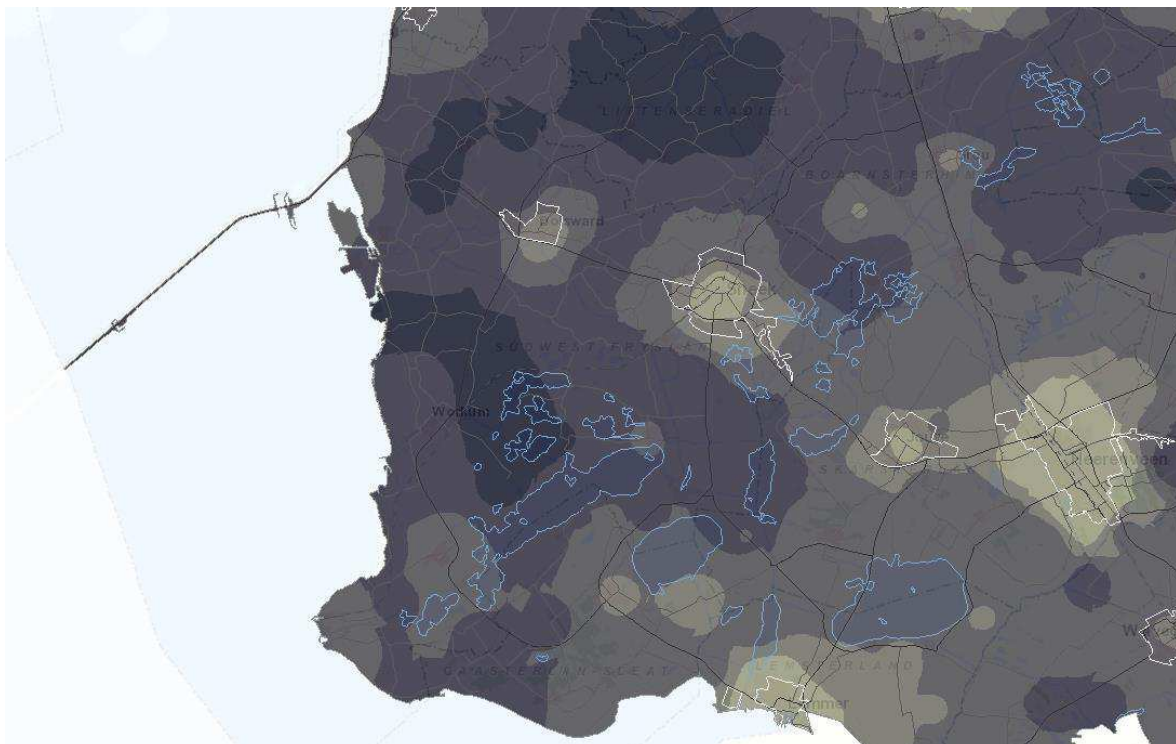
4.8 Kabels en leidingen

Zoals in paragraaf 4.2 (Externe veiligheid) aangegeven zijn in het plangebied hoofdgastransportleidingen aanwezig waarmee in dit bestemmingsplan rekening wordt gehouden. De manier waarop is in diezelfde paragraaf beschreven. Daarnaast is mogelijk sprake van rioolpers- en hoofdwaterleidingen in het plangebied. Hierover staat het nodige beschreven in paragraaf 4.9. Tot slot kan sprake zijn van hoogspanningsverbindingen (onder- en bovengronds). Hiervan is echter in het plangebied van dit bestemmingsplan geen sprake.

4.9 Lichthinder

In de provincie Fryslân is meer dan de helft van het grondgebied (56%) donker of erg donker. Op 87% van het grondgebied is de Melkweg nog te zien. De provincie Fryslân is één van de donkerste provincies. 15% van Fryslân is donkerder dan ieder ander gebied in Nederland, waar tot nu toe de hemelhelderheid gemeten is.

Op het aspect lichthinder is geen wettelijk toetsingskader van toepassing. Ook is hiervoor geen gemeentelijk beleid. Uit het oogpunt van de bescherming van ecologische en landschapswaarden is het wel wenselijk om lichthinder zoveel mogelijk te voorkomen of in ieder geval zo veel mogelijk te beperken. Dit geldt vooral voor gebieden waar het nog relatief donker wordt. Het gaat dan vooral om het buitengebied. De gemeente Súdwest-Fryslân wil dan ook graag dat initiatiefnemers van ontwikkelingen aandacht besteden aan het aspect lichthinder, zodat dit tot een minimum beperkt kan worden.

Figuur 12 Fragment hemelhelderheidskaart (bron: Provinsje Fryslân)

In het plangebied vinden geen nieuwe ontwikkelingen plaats. Een toename van lichthinder is dan ook niet aan de orde. Hierdoor is in het plan verder geen aandacht besteed aan het aspect lichthinder.

4.10 Luchtkwaliteit

Nederland heeft de Europese regels voor luchtkwaliteit geïmplementeerd in de Wet milieubeheer. De wet is bedoeld om de negatieve effecten op de volksgezondheid aan te pakken door te hoge niveaus van luchtverontreiniging. De wet heeft ook tot doel mogelijkheden te creëren voor ruimtelijke ontwikkeling, ondanks overschrijdingen van de Europese grenswaarden voor luchtkwaliteit.

De Wet milieubeheer voorziet onder meer in een gebiedsgerichte aanpak van de luchtkwaliteit via het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL). De programma-aanpak zorgt voor een flexibele koppeling tussen ruimtelijke activiteiten en milieugevolgen. Luchtkwaliteitseisen vormen onder de Wet milieubeheer geen belemmering voor ruimtelijke ontwikkelingen als:

- Er geen sprake is van een feitelijke of dreigende overschrijding van een grenswaarde;
- Een project, al dan niet per saldo, niet tot een verslechtering van de luchtkwaliteit leidt;
- Een project 'niet in betekende mate' bijdraagt aan de luchtverontreiniging.
-

Dit bestemmingsplan geeft alleen een nieuwe juridische regeling aan de huidige situatie. Nieuwe ontwikkelingen die bijdragen aan een verslechtering van de luchtkwaliteit worden niet mogelijk gemaakt. Bovendien zijn binnen de gemeente Súdwest-Fryslân geen knelpunten bekend voor de luchtkwaliteit.

4.11 Verkeer

De verkeersstructuur in en om het plangebied blijft gelijk, omdat het hier gaat om een conserverend bestemmingsplan. De bestaande verkeershoofdstructuur is omschreven in paragraaf 2.3. De beleidsuitgangspunten voor verkeer en parkeren staan in paragraaf 3.3.8.

4.12 Water

Wet- en regelgeving

Waterwet

Binnen de Waterwet is het beheer van oppervlaktewater en grondwater geregeld en de wet verbetert de samenhang tussen ruimtelijke ordening en waterbeleid. Een watervergunning voor het uitvoeren van werkzaamheden aan een waterstaatswerk zal moeten worden aangevraagd bij de waterbeheerder, Wetterskip Fryslân. Een waterstaatswerk is een oppervlaktewaterlichaam, bergingsgebied, waterkering of ondersteunend kunstwerk.

Legger Wetterskip Fryslân

Het onderhoud en beheer van waterstaatswerken wordt uitgevoerd door de waterbeheerder; het Wetterskip Fryslân. Het Wetterskip heeft voor het beheer en onderhoud van de waterstaatswerken een Legger opgesteld. In de Legger worden de minimaal benodigde afmetingen van keringen beschreven om aan de veiligheidsnormen te voldoen. In de Legger wordt voor de wateren binnen het Wetterskip haar beheersgebied, de minimale eisen beschreven om een goede aan- en afvoer van water te realiseren. Naast het stellen van eisen aan de waterstaatswerken, vervult de Legger een functie in de handhaving van verbodsbepalingen die staan beschreven in de Keur. Dit betekent dat het zonder toestemming van het waterschap verboden is om gebruik te maken van een waterstaatswerk, inclusief beschermingszones.

Wet ruimtelijke ordening en de Watertoets

Op basis van het Bro, moet een paragraaf worden opgenomen waarin wordt beschreven hoe er rekening is gehouden met de waterhuishouding binnen het bestemmingsplan. Voor de schriftelijke onderbouwing van de waterhuishouding binnen het bestemmingsplan, is gebruik gemaakt van de wettelijk verplichte 'Watertoets'. In de Watertoets wordt door het Wetterskip advies gegeven hoe om te gaan met de waterhuishouding, zodat deze wordt gewaarborgd. Bij ruimtelijke ontwikkelingen is het van belang dat het Wetterskip vroegtijdig betrokken wordt.

Watertoets

Voor de herziening van het bestemmingsplan is door het Wetterskip een wateradvies gegeven. Bij het opstellen van de wateradvies is het Wetterskip van de geldende bestemmingsplannen en de huidige situatie uitgegaan. Hierbij is aangenomen dat geen nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk worden gemaakt, het plan betreft immers een actualisatie van de oude plannen. Wanneer sprake is van nieuwe ontwikkelingen in het plangebied, dan wordt hiervoor een nieuw wateradvies aangevraagd. Het wateradvies van Wetterskip Fryslân is hierna beschreven.

Advies Wetterskip

In het plangebied liggen diverse objecten en spelen diverse belangen van Wetterskip Fryslân. Dit gaat onder andere om hoofdwatgangen, keringen en leidingen. De objecten en belangen hoeven niet terug te komen op de verbeelding en in de regels. Maar de bestemmingen die de gronden krijgen waar deze objecten en belangen in liggen, mogen de functie van de objecten en belangen niet uitsluiten.

Hoofdwatgangen

Binnen het plangebied bevinden zich hoofdwatgangen van Wetterskip Fryslân. Deze hoofdwatgangen vervullen een belangrijke rol bij de aan- en afvoer van water in het plangebied. Het is voor het onderhoud van deze watgangen noodzakelijk dat vanaf de oevers van de hoofdwatgangen rekening wordt gehouden met een beschermingszone van 5 meter. Binnen deze beschermingszone mag niet worden gebouwd. Dit is onder meer van belang langs de Bolswardervaart door Oosthem. Hier is in het bestemmingsplan rekening mee gehouden.

Regionale waterkeringen

De regionale waterkering beschermt het achterliggende gebied tegen hoge waterstanden in de Friese boezem. Regionale keringen hebben een kerende werking en hiervoor een bepaalde hoogte. Deze kerende werking mag niet worden aangetast en hierop moet worden gehandhaafd. De regionale keringen worden beschermd door een beschermingszone van 5 meter breed. De beschermingszone is nodig voor het beheer en onderhoud aan de waterkering. Aan de waterkering zelf of binnen de beschermingszone mogen geen werkzaamheden worden uitgevoerd. Voor werkzaamheden aan de waterkering of in de beschermingszone moet eerste een watervergunning worden aangevraagd.

Rioolpersleidingen en rioolgemalen

In het plangebied ligt een rioolgemaal. Rondom rioolgemalen ligt een geurcontour die overlast moet voorkomen. Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen wordt rekening gehouden met de geurcontour rondom het rioolgemaal.

Vanuit het rioolgemaal lopen rioolpersleidingen. Het Wetterskip heeft een beperkt recht van opstal ter plaatse van deze rioolpersleidingen. Vanwege dit recht zijn er beperkingen in het gebruik van de grond, binnen een strook van 6 meter rondom de leiding (3 meter aan weerszijden vanuit het hart van de persleiding). Binnen deze strook mogen geen vaste verhardingen en/of diep wortelende beplanting worden aangelegd en is bebouwing niet toegestaan. Bij nieuwe ontwikkelingen moet hiermee rekening worden gehouden.

Toename verharding

Door ruimtelijke ontwikkelingen neemt de hoeveelheid verhard oppervlak toe met als gevolg een versnelde afvoer van hemelwater. Het is nodig om deze versnelde afvoer te compenseren om de waterberging in een gebied in stand te houden. Dit geldt ook voor toevoegen van oppervlakteverharding die wel past binnen het bestemmingsplan, maar waarvan de grond al meer dan vijf jaar braak ligt en waar in het verleden niet voor gecompenseerd is.

Het is verboden zonder watervergunning neerslag versneld tot afvoer te laten komen indien daarbij meer dan 200 m² onverharde grond in stedelijk gebied en 1500 m² in landelijk gebied wordt bebouwd of verhard. Er geldt een vrijstelling van de vergunningsplicht wanneer wordt voldaan aan de compensatieregels genoemd in dit wateradvies. De meest voorkomende manier van compenseren is het graven van extra oppervlaktewater. Bij het graven van extra oppervlaktewater is onderstaande tabel van toepassing. Uiteraard is het toepassen van alternatieve maatregelen in het plan ook mogelijk. Afhankelijk van de maatregel kunnen andere normen gelden dan vermeld in het onderstaande tabel. Zie de 'Leidraad watertoets' voor meer informatie over compenserende maatregelen of neem contact op met Cluster Plannen van Wetterskip Fryslân. Indien er niet wordt gecompenseerd door extra oppervlaktewater te graven waarbij onderstaande percentages worden gehanteerd of indien er geen overeenstemming plaatsvindt in de watertoetsprocedure over alternatieve maatregelen dan dient een watervergunning bij het waterschap te worden gevraagd.

Gebied	Stedelijk (>200 m ²)	Landelijk (>1.500 m ²)
Boezem	5%	5%
Polder	10%	10%
Vrij afstromend	Maatwerk mogelijk	Maatwerk mogelijk

Toelichting tabel

- 5% heeft alleen betrekking op de Friese boezem;
- de algemene regels keur zijn in de onderstaande tabel verwerkt;
- maatwerk kan bestaan uit bijvoorbeeld infiltratie of berging van het overtollig hemelwater.

Ruimtelijke adaptatie

Om ook in de toekomst prettig te kunnen wonen, werken en recreëren moeten steden en dorpen ingericht worden met het oog op de toekomst. Het is belangrijk kansen te benutten om het gebied klimaat robuust in te richten. Zo is het mogelijk om het bebouwd gebied beter bestand te maken tegen hevige regenbuien, periodes van droogte en hitte en de gevolgen van een mogelijke overstroming. Voor veel maatregelen geldt bovendien dat ze kosteneffectief zijn, als ze maar in een vroeg stadium in het planvormingsproces worden meegenomen. Meer informatie hierover is te vinden op 'De Friese klimaatatlas': www.frieseklimaatatlas.nl.

Procesafspraken

Wetterskip Fryslân gaat er vanuit dat de gegeven adviezen worden opgevolgd bij de verdere uitvoering van het bestemmingsplan. Als de adviezen worden opgevolgd heeft het Wetterskip geen bezwaren tegen het bestemmingsplan, hiermee is de watertoetsprocedure positief afgerond.

Conclusie

De gemeente volgt de adviezen van Wetterskip Fryslân zo veel mogelijk op, onder meer door in het plan rekening te houden met de beheerszones rond de hoofdwatergangen en regionale waterkeringen. Hierdoor zijn voor het aspect water geen belemmeringen binnen het bestemmingsplan. Bij nieuwe ontwikkelingen binnen het plangebied moet opnieuw een watertoets worden uitgevoerd.

HOOFDSTUK 5 Juridische toelichting

5.1 Inleiding

Het bestemmingsplan bestaat uit een verbeelding (plankaart), planregels en deze plantoelichting. De verbeelding en planregels vormen tezamen het juridische deel van het bestemmingsplan. Deze vormen het juridisch instrumentarium voor het regelen van het gebruik van gronden en bebouwing. In de regels worden de mogelijkheden in artikelen vastgelegd. Op de verbeelding worden de bestemmingen, bouw- en gebruiksmogelijkheden per locatie aangeduid. Het bestemmingsplan is opgesteld in aansluiting op de Standaard Vergelijkbare Bestemmingsplannen 2012.

In dit hoofdstuk zal de juridische systematiek van het bestemmingsplan worden toegelicht. Ook wordt een beschrijving per bestemming en een toelichting op de algemene bepalingen en de overgangs- en slotbepalingen gegeven.

5.2 Planregels

In deze paragraaf wordt de algemeen gehanteerde indeling van de bestemmingsregels aan de orde gesteld. Deze ziet er als volgt uit:

Hoofdstuk 1: Inleidende regels

- Begrippen;
- Wijze van meten.

Hoofdstuk 2: Bestemmingsregels

- Bestemmingen
- Voorlopige bestemmingen
- Uit te werken bestemmingen
- Dubbelbestemmingen

Hoofdstuk 3: Algemene regels

- Antidubbelregel
- Algemene bouwregels
- Algemene gebruiksregels
- Algemene aanduidingsregels
- Algemene afwijkingsregels
- Algemene wijzigingsregels
- Verwerkelijking in de naaste toekomst
- Algemene procedureregels
- Overige regels

Hoofdstuk 4: Overgangs- en slotregels

- Overgangsrecht
- Slotregel

5.2.1 Inleidende regels

Dit onderdeel bestaat uit de begrippenlijst en de wijze van meten.

In de begripsomschrijving wordt aangegeven wat in de regels onder bepaalde begrippen moet worden verstaan. De gemeente Súdwest-Fryslân heeft een standaardbegrippenlijst waarvan alleen in uitzonderingsgevallen mag worden afgeweken. In het bestemmingsplan worden alleen de begrippen opgenomen die van toepassing zijn op het plan.

Ook de wijze van meten wordt in het bestemmingsplan beschreven. Dit geeft aanwijzingen over de manier van meten die gehanteerd wordt bij specifieke onderwerpen.

5.2.2 Bestemmingsregels

Een bestemming is een omschrijving van aan de grond toegekende functies, zoals wonen, bedrijven, groenvoorzieningen, etc. In de bestemmingsregel wordt aangegeven waarvoor en – wanneer nodig - hoe de betreffende gronden mogen worden gebruikt en bebouwd. Voor de bevordering van de leesbaarheid en de raadpleegbaarheid moet een vaste volgorde worden gehanteerd. Voor zover het voor het betrokken bestemmingsplan van toepassing is, geldt dit voor alle soorten bestemmingen, zoals bestemmingen, dubbelbestemmingen, uit te werken bestemmingen en voorlopige bestemmingen.

In de bestemmingsplannen van de gemeente Súdwest-Fryslân zijn verschillende bestemmingen te onderscheiden. Aan deze bestemmingen zijn bepaalde regelingen zoals de bestemmingsomschrijving, bouwregels, gebruik, etc. gekoppeld. De volgende indelingen worden bij de gemeente Súdwest-Fryslân gebruikt voor het opstellen van bestemmingsregels.

Artikel (nummer) Bestemmingsnaam

Bestemmingsomschrijving

In de bestemmingsomschrijving wordt een nadere omschrijving gegeven van de aan de gronden toegekende functie(s). De bestemmingsomschrijving is voornamelijk functioneel, maar bevat ook enkele inrichtingsaspecten.

Bouwregels

In de bouwregels worden de bebouwingsbepalingen voor alle bouwwerken geregeld. Het gaat daarbij onder meer om oppervlakten, hoogten en afstanden ten opzichte van naburige functie(s).

Nadere eisen

Wanneer nodig worden nadere eisen gesteld voor bepaalde kwalitatief omschreven criteria, zoals woonsituatie, straat- en bebouwingsbeeld en verkeersveiligheid. De nadere eisen regeling biedt de mogelijkheid om sturend op te treden, wanneer dit nodig is in concrete situaties in het kader van het verlenen van een omgevingsvergunning. De nadere eisen worden meestal gesteld aan de plaats en de afmeting van bebouwing. Om deze reden en omdat het gaat om een aanvulling op een basiseis, volgt dit onderdeel op de bouwregels.

Specifieke gebruiksregels

In dit onderdeel wordt aangegeven welke vormen van gebruik in ieder geval strijdig zijn met de bestemming. Niet alle mogelijke strijdige gebruiksvormen worden genoemd, maar vooral die, waarvan het niet meteen duidelijk is of deze in strijd is met de bestemming. Te denken valt aan het verbod op het bewonen van vrijstaande bijgebouwen.

Afwijken van de gebruiksregels

Hier is aangegeven of en in hoeverre kan worden afgeweken van de gebruiksregels. De voorwaarden hieraan zijn zo veel mogelijk objectief begrensd.

Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde of van werkzaamheden

Voor het uitvoeren van bepaalde werkzaamheden, zoals graven of planten, vereist de gemeente dat een vergunning wordt verleend, voordat hiermee wordt gestart. Ook kunnen bepaalde werken/werkzaamheden worden verboden. Dit is bedoeld om aanwezige waarden (cultuurhistorie, landschap etc.) te beschermen. In dit onderdeel staat wanneer een vergunning nodig is en welke voorwaarden hieraan zijn gesteld.

Omgevingsvergunning voor slopen

Volgens artikel 3.3 Wro kan in het bestemmingsplan worden bepaald, dat het verboden is om binnen een bij dat plan aangegeven gebied zonder of in afwijking van een vergunning van burgemeester en wethouders bouwwerken te slopen. In dit onderdeel staat wanneer een vergunning nodig is en welke voorwaarden hieraan kunnen worden gesteld. Het gaat meestal over gebouwen die niet zijn aangewezen als rijks-, provinciale of gemeentelijke monumenten. Op de verbeelding worden deze panden voorzien van een aanduiding.

Wijzigingsbevoegdheid

Gaat een wijzigingsbevoegdheid over het veranderen van een functie? Dan wordt opgenomen naar welke bestemming de wijziging kan plaatsvinden. Het is niet noodzakelijk om in de wijziging aan te geven welke regels van toepassing zijn. De regels zijn automatisch gekoppeld aan de bestemming waarin wordt gewijzigd, behalve in het geval van wijziging in een bestemming die nog niet in het plan zit of als een wijziging in meerdere bestemmingen mogelijk is. In het eerste geval kunnen de randvoorwaarden in de wijzigingsbevoegdheid zelf worden opgesomd. Hieraan moet bij wijziging worden voldaan. De wijziging die over meerdere bestemmingen plaatsvindt is vaak aangeduid op de verbeelding en geregeld in de algemene wijzigingsregels.

5.2.3 Algemene regels

Hierin staan de regelingen over de afstemming met andere regelgeving (waaronder een anti-dubbeltelbepaling) en de algemene procedurebepalingen, afwijkingsregels en/of wijzigingsbevoegdheden. De stedenbouwkundige bepalingen (bijvoorbeeld parkeerbepaling) die vroeger waren opgenomen in de Bouwverordening worden in dit hoofdstuk als algemene bouwregels opgenomen. De algemene regels gelden voor alle bestemmingen, tenzij ze gekoppeld zijn aan een specifieke aanduiding, bijvoorbeeld bij een geluidzone rond een industrieterrein.

5.2.4 Overgangs- en slotregel

Voor de overgangsregels wordt verwezen naar het Besluit ruimtelijke ordening. Hierbij wordt per 1 oktober 2010 de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. De formulering van de overgangs- en slotregels is vastgelegd in de landelijke Standaard voor Vergelijkbare Bestemmingsplannen (SVBP).

5.3 Toelichting op de bestemmingen

In deze paragraaf wordt een toelichting op de juridische regels van het plan gegeven. Voor de verschillende bestemmingen wordt aangegeven welke doeleinden worden nagestreefd. Ook is aangegeven op welke gronden de verschillende bestemmingen van toepassing zijn. Naast de directe bestemmingen gelden er ook een aantal gebieds- en functieaanduidingen.

5.3.1 Agrarisch

De bestemming 'Agrarisch' is gelegd op agrarische percelen en agrarische bedrijven in het plangebied die nog als zodanig in functie zijn. Dit betekent dan ook dat deze gronden mogen worden gebruikt voor grasland, akkerbouw, tuinbouwgrond en daarbij behorende grondgebonden agrarische bedrijven. Aanverwante functies zijn vaak bij recht toegestaan. Wanneer sprake is van een afwijkende functie, dan is hiervoor een aanduiding opgenomen, zodat deze wel mogelijk worden gemaakt.

Agrarische bebouwing is alleen toegestaan wanneer een bouwvlak aanwezig is. Gebouwen en bedrijfswoningen moeten dan ook binnen dat bouwvlak worden gebouwd.

In de regels is een uitgebreid omgevingsvergunningstelsel voor werken en werkzaamheden opgenomen. Dit maakt bepaalde werken en werkzaamheden wel mogelijk, maar alleen na verlening van een vergunning en daarmee een toetsing. Dit is gedaan omdat veel van de agrarische gronden ruimtelijk structurerend zijn voor het landschap en/of de dorpsstructuur. Ongewenste wijzigingen hierin zijn dan ook niet wenselijk.

5.3.2 Bedrijf

De bestemming 'Bedrijf' is gelegd op aanwezige individuele bedrijven en kleinere bedrijfsterreinen in het plangebied. Binnen de bestemming 'Bedrijf' mogen alleen bedrijven in de milieucategorieën 1 en 2 worden gevestigd. Hiermee wordt onder meer de provinciale verordening op dit onderwerp gevolgd. Daar waar op de verbeelding de aanduiding 'bedrijf tot en met categorie x' of 'specifieke vorm van bedrijventerrein afwijkende milieucategorie' mogen bedrijven in zwaardere milieucategorieën aanwezig zijn. Deze bedrijven zijn in de huidige situatie als zodanig aanwezig en hebben het planologische recht voor een zwaardere categorie. Aanverwante functies en voorzieningen zijn ook mogelijk, bijvoorbeeld productiegebonden detailhandel.

Bedrijfsgebouwen en bedrijfswoningen moeten in het aangegeven bouwvlak worden gebouwd. Bestaande bedrijfswoningen zijn op de verbeelding aangeduid. Op die manier kan de milieusituatie rondom de woningen gehandhaafd blijven en worden (omliggende) bedrijven niet in hun bedrijfsvoering beperkt.

5.3.3 Bedrijf - Nutsvoorziening

De bestemming 'Bedrijf - Nutsvoorziening' is gelegd op de aanwezige nutsvoorzieningen in het plangebied. Deze bestemming is specifiek bedoeld voor nutsvoorzieningen die gelet op de omvang alleen met omgevingsvergunning mogen worden gebouwd. Wanneer

het een specifieke nutsvoorziening betreft, die bijvoorbeeld vanuit veiligheidsoverwegingen niet overal is toegestaan, dan is deze specifiek aangeduid. Dit is bijvoorbeeld het geval bij gasdrukmeet- en regelstations. De gebouwen moeten binnen het aangegeven bebouwingsvlak worden gebouwd. De afmetingen van de nutsvoorzieningen zijn afgestemd op de bestaande situatie.

5.3.4 Bedrijventerrein

De bestemming 'Bedrijventerrein' is gelegd op de aanwezige bedrijventerreinen (clustering van bedrijven). Binnen de bestemming 'Bedrijventerrein' mogen bedrijven in de milieucategorieën 1 en 2 worden gevestigd. Dit past binnen het provinciaal beleid voor bedrijven bij overige kernen. Ter plaatse van de aanduiding 'bedrijven milieucategorie 1 t/m 3.1' mogen bedrijven tot en met categorie 3.1 worden gevestigd. Daar waar op de verbeelding de aanduiding 'specifieke vorm van bedrijventerrein afwijkende milieucategorie' mogen bedrijven in zwaardere milieucategorieën aanwezig zijn. Uitgegaan wordt hierbij van de bestaande (planologische) situatie van de bedrijven.

Bedrijfsgebouwen moeten in het aangegeven bouwvlak worden gebouwd. Bestaande bedrijfswoningen zijn op de verbeelding aangeduid. Op die manier kan de milieusituatie rondom de woningen gehandhaafd blijven en worden (omliggende) bedrijven niet in hun bedrijfsvoering beperkt.

5.3.5 Bos

Op een enkele plaats, bij de nieuwbouw van Oosthem, zijn bossages aanwezig die ruimtelijk structurerend zijn voor het beeld van het dorp. In die gevallen is aan die gronden de bestemming 'Bos' gegeven. Naast bos zijn ook aanverwante (extensief) recreatieve voorzieningen als wandelpaden toegestaan, zodat het bos ook recreatief gebruikt kan worden.

Voor het behoud van de bos(sages) is een omgevingsvergunningenstelsel voor werken en werkzaamheden opgenomen. Dit maakt bepaalde werken en werkzaamheden wel mogelijk, maar alleen na verlening van een vergunning en daarmee een toetsing.

5.3.6 Detailhandel

Buiten de gemengde gebieden in de dorpen komt af en toe een winkel voor. Deze heeft in dat geval de bestemming 'Detailhandel'. Naast detailhandel zijn ook bedrijfswoningen toegestaan, omdat in veel gevallen in de bestaande situatie (in pandig) een woning aanwezig is bij de winkel. Dit is een van oudsher gegroeide situatie die mogelijk moet blijven.

De gebouwen moeten in het aangegeven bebouwingsvlak worden gebouwd. De afmetingen van de gebouwen zijn zo veel mogelijk op de verbeelding aangegeven en gebaseerd op de huidige (planologische) situatie.

5.3.7 Gemengd

In veel dorpen heeft de centrale straat of het centrale gebied een menging aan functies. Daarbij gaat het om woningen, horeca, detailhandel, bedrijfjes, dienstverlening, etc. Deze gebieden hebben in dit bestemmingsplan dan ook de bestemming 'Gemengd'. Deze bestemming staat meerdere functies toe. Deze functies hebben over het algemeen een lage milieubelasting ten opzichte van elkaar. Wanneer de milieubelasting van een bestaande functie in een gemengd gebied groter is, maar deze functie daar wel wenselijk is, dan is die aangeduid. Denk daarbij aan een supermarkt (grotere parkeerbelasting) en een bedrijf met een hogere milieucategorie dan 2.

5.3.8 Groen

Groenstroken die structureel van belang zijn in het kader van het ruimtelijk en/of cultuurhistorische beeld hebben de bestemming 'Groen'. Hierin zijn dan ook groenstroken, plantsoenen en parken al dan niet met daarin aanwezig water mogelijk gemaakt. Naast deze functies is in een enkel geval een andere functie toegestaan, hiervoor is dan een aanduiding opgenomen.

Het doel is de bestaande groenstructuur zo veel mogelijk te handhaven, bebouwing is dan ook maar beperkt toegestaan. Gebouwen zijn niet mogelijk, alleen bouwwerken geen gebouwen zijnde en deze dan ook maximaal 3,00 m hoog.

5.3.9 Horeca

De bestemming 'Horeca' is gelegd op aanwezige horecavoorzieningen die in het plangebied buiten de gemengde gebieden liggen. Binnen de bestemming 'Horeca' mogen alleen horecabedrijven in de horecacategorieën 1, 2 en 4 worden gevestigd, dit zijn gelegenheden als een broodjeszaak (cat. 1), een café-restaurant (cat. 2) of een hotel (cat. 4). Van oudsher is bij veel van deze zaken een bedrijfswoning aanwezig. Deze is dan ook mogelijk wanneer hiervoor een aanduiding is opgenomen.

De gebouwen moeten in het aangegeven bebouwingsvlak worden gebouwd. De toegestane afmetingen van de bebouwing is per pand heel verschillend en deze is dan ook op de verbeelding aangeduid. De afmetingen zijn gebaseerd op de bestaande (planologische) situatie.

5.3.10 Maatschappelijk

De bestemming 'Maatschappelijk' is gelegd op de aanwezige maatschappelijke voorzieningen in het plangebied. Dit zijn bijvoorbeeld kerken en scholen. Aanvullend daarop is een begraafplaats toegestaan ter plaatse van een aanduiding 'begraafplaats'.

De gebouwen moeten in het aangegeven bouwvlak worden gebouwd. De afmetingen die daarbij toegestaan zijn, zijn opgenomen op de verbeelding. De bestaande (planologische) situatie is hiervoor de basis.

5.3.11 Natuur

In het plangebied is op verschillende plaatsen sprake van natuur (buiten de EHS/NNN). Vanuit de provinciale verordening is het wel gewenst deze natuur te voorzien van een beschermende regeling. De gronden waarop dit van toepassing is hebben dan ook de bestemming 'Natuur' die gericht is op het behoud, het herstel en de ontwikkeling van de cultuurhistorische, natuurlijke en landschappelijke waarden. Bebouwing is binnen deze bestemming niet toegestaan, met uitzondering van een enkele veldschuur, die daarom specifiek is aangeduid.

In de bestemming is een omgevingsvergunningstelsel opgenomen voor het uitvoeren van werken en werkzaamheden. Bij een aanvraag voor de in de regels opgenomen activiteiten wordt getoetst of deze toelaatbaar zijn binnen de cultuurhistorische, natuurlijke en landschappelijke waarden. Hiermee wordt ingezet op een bescherming van deze waarden.

5.3.12 Recreatie, Recreatie - Jachthaven, Recreatie - Recreatiebedrijven, Recreatie - Recreatiewoningen, Recreatie - Volkstuinen

In en bij de dorpen in het plangebied zijn verschillende recreatieve en toeristische voorzieningen aanwezig. In het bestemmingsplan hebben deze, afhankelijk van de

recreatieve functie en het doel, een recreatiebestemming gekregen. In het onderstaande schema is het onderscheid tussen de verschillende bestemmingen aangegeven:

<i>Bestemming</i>	<i>Functie / Doel</i>
Recreatie	Verblijfs- en dagrecreatieve voorzieningen en kleinere jacht- en passantenhavens.
Recreatie – Jachthaven	Grotere jachthavens
Recreatie – Recreatiebedrijven	Botenverhuurbedrijven en bedrijven gericht op ligplaatsen/berging van boten, scheepsbouw- en reparatiebedrijven, haven (max 95 ligplaatsen), staling van recreatie- en pleziervaartuigen
Recreatie – Recreatiewoningen	Recreatiewoningen
Recreatie - Volkstuinen	Volkstuinen, agrarisch medegebruik

Aanvullend aan de hoofdfunctie/-doel komen ook andere functies in deze bestemmingen voor. In de meeste gevallen zijn deze aangeduid en zo mogelijk gemaakt. Dit geldt onder meer ook voor bedrijfswoningen, die vaak van oudsher al aanwezig zijn bij de recreatieve functie.

Gebouwen zijn alleen toegestaan wanneer een bouwvlak op de verbeelding is opgenomen. De maatvoering is op de verbeelding aangegeven en gebaseerd op de bestaande (planologische) situatie. De gebouwen bij de volkstuinen zijn een uitzondering op deze regel. Hier is bij recht, per volkstuin, een gebouwtje toegestaan. De locatie op de volkstuin is niet vastgelegd, omdat hiervoor geen vaste regels bestaan.

Andere bouwwerken zijn bij recht toegestaan buiten het bouwvlak. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om steigers.

5.3.13 Sport

In de verschillende kernen in het plangebied zijn sportvoorzieningen aanwezig die de bestemming 'Sport' hebben in dit bestemmingsplan. Het gaat daarbij om sportvelden met daarbij horende bebouwing, maar ook om sporthallen. In meerdere gevallen is in dorpen sprake van een menging van de sportfunctie met een andere functie. In die gevallen zijn de andere functies aangeduid, zodat ze op de bestaande locatie kunnen worden voortgezet.

Deze aanduiding bepaalt ook de plaats van de gebouwen voor deze functies. Binnen de bestemming mogen de gebouwen verder alleen in een daarvoor bestemd bouwvlak worden gebouwd. De afmetingen zijn op de verbeelding aangeduid, omdat deze per gebouw verschillen. De specifiek bij sport horende bouwwerken als een ballenvanger zijn bij recht toegestaan en niet gekoppeld aan een bouwvlak of aanduiding. Dit maakt de exacte inrichting van de sportvoorzieningen flexibel.

5.3.14 Tuin

De bestemming "Tuin" is gegeven aan de voortuinen van de woningen in het plangebied. Binnen deze bestemming mogen, in verband met de kwaliteit van het straat- en bebouwingsbeeld, geen gebouwen worden gebouwd. Een uitzondering hierop vormt de bouw van een erker of luifel die bij recht mogelijk zijn. De afmetingen en locatie van deze bouwwerken zijn bepaald in de regels, om te garanderen dat deze bouwdelen ondergeschikt blijven aan het hoofdgebouw. Bouwwerken, als lage hekwerken, zijn ook

toegestaan. Daarbij is de hoogte afhankelijk van het type bouwwerk. Dit is opgenomen in de regels.

5.3.15 Verkeer, Verkeer - Verblijf

De wegen, fiets- en voetpaden en daaraan grenzende parkeerplaatsen zijn geregeld in twee verkeersbestemmingen, namelijk 'Verkeer - Verblijf' en 'Verkeer'. De bestemmingen maken beide verkeersvoorzieningen mogelijk. De bestemming 'Verkeer - Verblijf' is daarbij naast de verkeersfunctie ook nadrukkelijk gericht op de verblijfsfunctie. De bestemming 'Verkeer' is vooral gericht op de verkeersdoorstroming en ligt dan ook vooral op hoofdontsluitingsroutes in de dorpen. Bij de wegen horen onder meer ook groenvoorzieningen en water. Daar waar een weg een watergang kruist, is een brug aangeduid. Ook andere specifieke voorzieningen en/of bouwwerken zijn aangeduid om ze mogelijk te maken binnen deze bestemming.

Gebouwen zijn alleen toegestaan wanneer ze of van nut zijn voor de hoofdbestemming, of specifiek mogelijk zijn gemaakt via een aanduiding. Bouwwerken ten behoeve van de verkeersfunctie zijn bij recht mogelijk. De afmetingen van alle bouwwerken in de bestemming zijn in de regels opgenomen en gebaseerd op de veel voorkomende afmetingen van deze bouwwerken.

5.3.16 Water

De bestemming "Water" is gegeven aan alle van betekenis zijnde waterlopen en de daarbij horende oeverstroken, bermen, beplanting en groenvoorzieningen. Binnen deze bestemming mogen geen gebouwen worden gebouwd. Een brug en andere specifiek functies en bouwwerken zijn alleen toegestaan wanneer deze specifiek zijn aangeduid. In het plangebied zijn enkele wateren aanwezig die vallen onder de Keur van het Wetterskip Fryslân. Voor werkzaamheden aan deze watergangen, inclusief de bruggen daarover, is een ontheffing van het Wetterskip nodig.

Gebouwen zijn niet toegestaan en bouwwerken alleen wanneer deze ten behoeve van de bestemming of via een aanduiding mogelijk zijn gemaakt. Daarbij is een maximale bouwhoogte ten opzichte van NAP opgenomen.

5.3.17 Wonen

De hoofdfunctie van de dorpen in dit bestemmingsplan is wonen. De woonpercelen hebben in dit bestemmingsplan dan ook de bestemming 'Wonen'. Naast de hoofdfunctie wonen, is het in een woning onder voorwaarden mogelijk een aantal beroeps- of bedrijfsmatige activiteiten uit te oefenen. Deze activiteiten zijn altijd ondergeschikt aan de woning. In een enkel geval is echter ook sprake van een naast de functie bestaande functie (gelijkwaardig). Daarbij kan het gaan om detailhandel, een pension of een praktijkruimte. In die gevallen is een aanduiding opgenomen om deze functie mogelijk te maken.

Door middel van de bouwvlakken is de locatie van de hoofdgebouwen vastgelegd. Voor de bouwvlakken is in dit bestemmingsplan zo veel mogelijk een gestandaardiseerde regeling opgenomen. De bouwvlakken liggen (waar mogelijk) op 3 meter van de zijdelingse perceelsgrens en hebben een diepte van 15 meter. Om te voorkomen dat de woningen te groot worden mag de oppervlakte van het hoofdgebouw maximaal 150 m² bedragen. De overige afmetingen van de woningen zijn zo veel mogelijk aangeduid op de verbeelding, omdat deze in het dorpsbeeld variëren. Uitgangspunt is de bestaande (planologische) situatie opnieuw vast te leggen.

Naast hoofdgebouwen zijn ook bijbehorende bouwwerken toegestaan. In totaal mogen de bijbehorende bouwwerken maximaal 90% van de oppervlakte van het hoofdgebouw

bedragen met een maximum van 100 m². Het bij de woning behorende erf mag daarbij voor maximaal 50% worden bebouwd. Deze gebouwen zijn over het algemeen ondergeschikt aan de hoofdgebouwen, dit is vertaald in de toegestane afmetingen van de bebouwing. De goot- en bouwhoogte zijn daarbij wel zo veel mogelijk gestandaardiseerd, waarbij rekening is gehouden met de vergunningvrije mogelijkheden en de voorwaarden vanuit het Bouwbesluit.

Voor dakopbouwen is een specifieke regeling opgenomen. Deze regeling is gebaseerd op het afwijkingenbeleid van de gemeente. In dit bestemmingsplan is een dakopbouw bij recht mogelijk gemaakt, waardoor veel minder afwijkingen nodig zijn.

5.3.18 Wonen - Woonboerderij

Woonboerderijen zijn, vooral door hun formaat en voormalige functie, een eigen woonbestemming. Hierin is de woonfunctie ook de hoofdfunctie, maar daarnaast worden aan huis verbonden beroepen of kleinschalige bedrijfsmatige activiteiten ook mogelijk gemaakt. Deze zijn ondergeschikt aan de hoofdfunctie, waarvoor specifieke gebruiksregels zijn opgenomen.

In enkele woonboerderijen is sprake van een nevenfunctie, bijvoorbeeld zorgboerderij of recreatieappartement(en). Dergelijke nevenfuncties zijn mogelijk gemaakt via een functieaanduiding. Het gaat daarbij in eerste instantie om de bestaande (planologische) situatie.

In tegenstelling tot reguliere woningen, is bij de bouwregels van een woonboerderij geen maximum oppervlakte opgenomen, deze wordt bepaald door het bouwvlak waarin het hoofdgebouw gebouwd moet worden. De overige afmetingen zijn opgenomen op de verbeelding en gebaseerd op de bestaande (planologische) situatie.

Naast hoofdgebouwen zijn ook bijbehorende bouwwerken toegestaan. In totaal mogen de bijbehorende bouwwerken maximaal 90% van de oppervlakte van het hoofdgebouw bedragen met een maximum van 100 m². Het bij de woning behorende erf mag daarbij voor maximaal 50% worden bebouwd. Ook andere bouwwerken zijn toegestaan, waarbij rekening is gehouden met vergunningvrije mogelijkheden en de voorwaarden vanuit het Bouwbesluit.

5.3.19 Wonen - Woongebouw

Ten opzichte van de vorige woonbestemmingen wijkt de bestemming 'Wonen – Woongebouw' af omdat het hierbij gaat om woongebouwen die bedoeld zijn voor meerdere woningen (appartementengebouwen). De gebouwen wijken daarom in afmeting af van reguliere woningen en woonboerderijen. Ze bestaan vaak uit meerdere lagen met daarin wooneenheden (verschillende oppervlakten). Het aantal wooneenheden per woongebouw is aangeduid, waarbij het bestaande aantal richtinggevend is. Hiermee wordt voorkomen dat het aantal wooneenheden kan toenemen, zonder dat dit getoetst is aan de woonvisie.

Binnen de bestemming is het alleen maar mogelijk hoofdgebouwen (woongebouwen) te bouwen. Uitgangspunt is dat bijgebouwen niet nodig zijn, omdat de functies die daar normaal in plaatsvinden in het hoofdgebouw gevestigd worden. Andere bouwwerken zijn wel toegestaan, waarbij het onder meer gaat om erf- en terreinafscheidingen. De regels hiervoor zijn afgestemd op de vergunningvrije mogelijkheden en de voorwaarden vanuit het Bouwbesluit.

5.3.20 Leiding - Gas

De dubbelbestemming 'Leiding - Gas' is gegeven aan de in het plangebied aanwezige hogedruk aardgasleidingen en omliggende belemmeringstroken. Deze zijn gebaseerd

op de voorwaarden vanuit de regelgeving die geldt voor risicovolle buisleidingen. Op gronden met deze bestemming mogen alleen na toestemming van de beheerder van de leiding activiteiten plaatsvinden die verenigbaar zijn met het belang van de leiding. Vanwege het belang van de leiding mag op deze gronden alleen ten dienste van de gasleiding worden gebouwd. Hiervoor is een omgevingsvergunningstelsel voor werken en/of werkzaamheden opgenomen.

5.3.21 Waarde archeologie

Op de gemeentelijke Friese Archeologische Monumentenkaart Extra (gemeentelijke FAMKE) zijn de gebieden aangegeven met een hoge archeologische waarde (advies op de FAMKE: "streven naar behoud" en "waardierend onderzoek") en archeologische verwachtingsgebieden (advies op de FAMKE: karterend onderzoek en quickscan) aangegeven. Voor de archeologische verwachtingsgebieden gelden verschillende beleidsadviezen die terug te vinden zijn op de FAMKE.

De dubbelbestemming 'Waarde - Archeologie 1' wordt gehanteerd voor terreinen of gebieden die op de FAMKE het advies 'streven naar behoud' en 'waardierend onderzoek' hebben meegekregen, dus de bekende archeologisch waardevolle terreinen. De dubbelbestemming 'Waarde - Archeologie 2' wordt gehanteerd voor gebieden die op de FAMKE het advies 'karterend onderzoek' en 'quickscan' hebben gekregen en derhalve de gebieden met een archeologische verwachtingswaarde. Beide dubbelbestemmingen gelden onvoorwaardelijk voor alle onderliggende gronden.

5.3.22 Waarde - Beschermd dorpsgezicht

De dubbelbestemming 'Waarde - Beschermd dorpsgezicht' is gegeven aan het in het plangebied aanwezige rijksbeschermd dorpsgezicht van Nijland en de in het plangebied aanwezige gemeentelijke beschermde dorpsgezichten van Greonterp, Westhem en Uitwellingerga. De waardering van deze beschermde dorpsgezichten zijn opgenomen in de daarbij horende aanwijzingsbesluiten (zie ook bijlage 1 (rijksbeschermd dorpsgezicht Nijland) en bijlage 2 (gemeentelijke beschermde dorpsgezichten Greonterp, Westhem en Uitwellingerga).

Door middel van een wijzigingsbevoegdheid kan deze dubbelbestemming van de gronden worden verwijderd. Hiervoor is echter voorafgaand een advies nodig van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

5.3.23 Algemene aanduidingsregels

Specifiek vorm van groen – opgaand groen

Binnen verschillende bestemmingen zijn groensingels met opgaand groen aanwezig die van belang zijn voor de ruimtelijke structuur en/of een afschermdende functie hebben van functies naar de omgeving. Deze zijn aangeduid en in de regels voorzien van een omgevingsvergunningstelsel voor werken en/of werkzaamheden. Hiermee zijn werken en/of werkzaamheden, zoals bijvoorbeeld kappen en rooien, alleen mogelijk wanneer hiervoor een omgevingsvergunning is verleend. Voordat de vergunning verleend wordt, is de aanvraag getoetst aan de daarbij horende voorwaarden. Deze regeling geldt bovenop de bestaande regelingen die vanuit onderliggende bestemmingen van toepassing zijn.

Geluidzone – industrie

Het industrieterrein Houkesloot – 't Ges is een geluidgezoneerd industrieterrein. De geluidzone ligt bij Oppenhuizen over het plangebied heen is daar op de verbeelding aangeduid met "geluidzone – industrie". In de bij deze aanduiding behorende regels is vastgelegd dat binnen de als zodanig aangeduide geluidzone alleen bestaande woningen zijn toegestaan. Daarbij geldt dat voor deze woningen een hogere grenswaarde of een vastgestelde maximaal toegestane geluidbelasting van toepassing is. Uitbreiding van het aantal woningen is niet mogelijk. Hiermee wordt de bestaande woonsituatie niet verslechterd en kunnen de bedrijven op het industrieterrein gebruik blijven maken van de geldende geluidruimte.

Veiligheidszone – bedrijven

De plaatsgebonden risicocontour 10-6 van het gasdrukmeet- en regelstation in Nijland heeft de aanduiding "veiligheidszone – bedrijven". Op deze wijze wordt voorkomen dat binnen de uit het Activiteitenbesluit milieubeheer (artikel 3.12, 6e lid) voortvloeiende veiligheidsafstanden, kwetsbare objecten en/of beperkt kwetsbare objecten gerealiseerd kunnen worden. Hiermee blijft de veiligheid rond dit station gegarandeerd en kan het als zodanig blijven functioneren. Wanneer de functie beëindigd is, kan via een wijzigingsbevoegdheid de aanduiding uit het plan verwijderd worden.

Veiligheidszone – gasdrukmeet- en regelstation

Rondom de gasdrukmeet- en regelstation is sprake van zones waarin veiligheidsrisico's gelden. Het gaat om twee zones, namelijk een zone van 4 meter rondom het station waarin geen kwetsbare en beperkt kwetsbare objecten zijn toegestaan (veiligheidszone – gasdrukmeet- en regelstation 1). Rond het station is ook een zone van 15 meter aangeduid waarin geen kwetsbare objecten zijn opgenomen ((veiligheidszone – gasdrukmeet- en regelstation 2).

Veiligheidszone - lpg

Rondom de in het plangebied aanwezige risicovolle inrichtingen bij het LPG tankstation in Hommerts is ter plaatse van de plaatsgebonden risicocontour 10-6 een aanduiding "veiligheidszone – lpg" opgenomen. Binnen deze zone mogen geen kwetsbare objecten worden gebouwd. Zo wordt de veiligheid rondom de risicovolle inrichtingen gegarandeerd. In de regels hiervoor is een wijzigingsbevoegdheid opgenomen die het mogelijk maakt de aanduiding te wijzigen of verwijderen als de situatie daarvoor aanleiding geeft.

Overige zone – dijken

Ter plaatse van in het plan aanwezige historische dijken is de gebiedsaanduiding 'Overige zone – dijken' opgenomen. Deze aanduiding is opgenomen voor de bescherming van het voor het betreffende dijkgedeelte kenmerkende breedte- en hoogteprofiel.

HOOFDSTUK 6 Economische uitvoerbaarheid

6.1 Maatschappelijke uitvoerbaarheid

Overeenkomstig artikel 3.1.1. van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) moet over een bestemmingsplanprocedure overleg plaatsvinden met verschillende adviespartners en overheden. Het voorontwerpbestemmingsplan is opgestuurd naar een aantal vaste overleg- en adviesinstanties. De reacties zijn voorzien van een gemeentelijk antwoord. De Reactienota Overleg is opgenomen als bijlage bij dit bestemmingsplan.

Inspraak

Op grond van de inspraakverordening van de gemeente Súdwest-Fryslân heeft het bestemmingsplan niet ter inzage gelegen voor inspraak. Bij actualisatie is het uitgangspunt dat de opzet en het beleid ten aanzien van het plangebied grotendeels gehandhaafd blijft. Dit bestemmingsplan betreft een uitzondering hiervan. Het plan wordt ter inzage gelegd voor inspraak en hiervoor wordt een inloopavond georganiseerd.

Zienswijzen

Het ontwerpbestemmingsplan en de bijbehorende stukken hebben met ingang van 24 mei 2019 tot en met 4 juli 2019 ter inzage gelegen. Er zijn 14 zienswijzen binnengekomen.

Een aantal zienswijzen heeft aanleiding gegeven het bestemmingsplan aan te passen. Eén zienswijze heeft geleid tot het mogelijk maken van een ontwikkeling. Bij de zienswijze was een concreet plan ingediend inclusief een ruimtelijke onderbouwing. Voor het plan heeft een ruimtelijke beoordeling plaatsgevonden. Uit de ruimtelijke onderbouwing blijkt dat er sprake is van een goede ruimtelijke ordening. Het plan betreft de bouw van een tweede woning op het perceel Greate Súdein 1 in Uitwellingerga. De ruimtelijke onderbouwing van het plan is als bijlage aan deze toelichting toegevoegd (bijlage 6).

Vaststelling

Het bestemmingsplan is op 23 januari 2020 door de raad van gemeente Súdwest-Fryslân vastgesteld.

6.2 Economische uitvoerbaarheid

Voor de uitvoerbaarheid van het plan is het van belang te weten of het economisch uitvoerbaar is. De economische uitvoerbaarheid wordt enerzijds bepaald door de exploitatie van het plan (financiële haalbaarheid) en anderzijds door de wijze van kostenverhaal van de gemeente (grondexploitatie).

Financiële haalbaarheid

Het doel van dit bestemmingsplan is het bieden van een actueel juridisch-planologische regeling. In het bestemmingsplan worden dan ook geen ontwikkelingen mogelijk gemaakt waarvoor de financiële haalbaarheid aangetoond moet worden. Er is geen sprake van te maken uitvoeringskosten. De kosten voor het opstellen van een bestemmingsplan komen voor rekening van de gemeente. De raad heeft hiervoor in de

begroting een bedrag beschikbaar gesteld. De kosten worden hieruit gedekt. Het plan is daarmee financieel haalbaar.

Grondexploitatie

Doel van de in de Wet ruimtelijke ordening (Wro) opgenomen grondexploitatie­regeling is het bieden van ruimere mogelijkheden voor het kostenverhaal en het creëren van meer sturings­mogelijkheden. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen de publiekrechtelijke weg via een exploitatieplan en de privaatrechtelijke weg in de vorm van overeenkomsten. In het geval van een exploitatieplan kan de gemeente, naast het kostenverhaal, eisen en regels stellen voor de desbetreffende gronden, (woning)bouw­categorieën en fasering. Bij de privaatrechtelijke weg worden dergelijke afspraken in een (anterieure) overeenkomst vastgelegd.

Dit bestemmingsplan staat geen nieuwe bouw­mogelijkheden toe, die zijn opgenomen als een bouwplan in de zin van artikel 6.2.1. van het Bro. Het vaststellen van een exploitatieplan is daarom niet nodig.